

Woody Allen
Vedlejší příznaky

přeložil Michael Ěantovský

WOODY ALLEN

(vlastním jménem Allen Stewart Konigsberg) je tělem i duší Newyorčan. V New Yorku se 1. prosince 1935 narodil, zde vyrůstal i se pokoušel studovat (byl vyloučen jak z Newyorské univerzity, tak z newyorské City College), zde se roku 1964 započala jeho velice úspěšná filmová kariéra. Allen má dosud na svém kontě osmnáct autorských filmů (scénář, režie, hlavní role], tri divadelní hry, radu divadelních rolí a televizních vystoupení a tři sbírky humoristických povídek: Vyrovnat si účty (Getting Even, 1971), Bez peříček (Without Feathers, 1975) a Vedlejší příznaky (Side Effects. 1980), z nichž je pořízen náš výbor. A to vše v New Yorku a především o New Yorku, v životě lituje Allen jedině toho, že není někým jiným.

VEDLEJŠÍ PŘÍZNAKY

Přeložil Michael Ťantovský Getting Even: Copyright © 1966, 1967, 1968,
1969, 1970, 1971 by Woody Allen, Without Feathers: Copyright © 1972, 1973,
1974, 1975 by Woody Allen Side Effects: Copyright © 1975, 1976, 1977, 1979,
1980 by Woody Allen © Odeon, 1985 Translation © Michael Ťantovský, 1985
ISBN 80-207-0253-9

METTERLINGOVY SEZNAMY

Nakladatelství Hamoun a synové vydalo konečně dlouho očekávaný první díl Metterlingových seznamů prádla (*Sebrané seznamy prádla Hanse Met-terlinga*, díl první, 437 s. plus XXXII stránek předmluvy, rejstřík, 18 dolarů 75 centů), se zasvěceným komentářem známého metterlingovského badatele Gunthera Eisenbuda. Rozhodnutí publikovat toto dílo samostatně, před dokončením vydavatelských prací na celém obrovitém čtyřdílném opusu, je vítané i moudré, neboť tato závažná a jiskrná kniha učiní okamžitě přítrž nepřekným pověstem, že Hamoun a synové, sklidivše bohatou řez z Metterlingových románů, hry, zápisků, deníků a korespondence, hledali pouze další zisky ze stejného pramene. Jak hrozně se našeptavači zmýlili! Vskutku, hned první Metterlingův seznam prádla – Seznam č. 1 6 párů spodků 4 nátělníky 6 párů modrých ponožek 4 modré košile 2 bílé košile 6 kapesníků Neškrobít! – poslouží jako dokonalý, téměř vyčerpávající úvod k dílu tohoto rozervaného génia, známého mezi současníky jako “Pražský pošuk”. Tento seznam vznikl, když Metterling psal *Přiznání monstrózního syra*, práci ohromného filozofického významu, v níž nejen dokázal, že Kant se mýlil, pokud jde o vesmír, ale že také nikdy neplatil účty. Metterlingův odpor k naškrobenosti je typický pro jeho dobu, a když se právě tento balík prádla vrátil příliš tuhý, začal být Metterling náladový a depresivní. Jeho bytná, paní Weiserová, sdělovala jeho přátelům, že “pan Metterling se zavírá na celé dny ve svém pokoji a pláče, že mu naškrobili spodky”. Samozřejmě známý vídeňský psychiatr Breuer již dříve poukázal na vztah mezi naškrobeným spodním prádlem a Metterlingovou utkvělou představou, že si o něm šuškáji muži s podbradky (*Metterling: Paranoidně depresivní psychóza, a rané seznamy*, Zeiss Press). Toto téma nedodržených instrukcí se objevuje v jediné Metterlingově hře *Astma*, kde Needleman omylem přinese prokletý tenisový míček do Valhaly. Očividnou záhadou na druhém seznamu

Seznam č. 2 7 párů spodků 5 nátělníků 7 párů černých ponožek 6 modrých košil 6 kapesníků Neškrobít! je oněch sedm párů černých ponožek, protože je už dlouho známo, že Metterling hluboce miloval modrou barvu. Zmínka o jakékoli jiné barvě ho vskutku po celá léta přiváděla k zuřivosti a jednou namočil Reinera Mariu Rilka do medu, když slavný básník podotkl, že dává přednost hnědookým ženám. Podle Anny Freudové (“Metterlingovy ponožky jako odraz falické matky”, Psychoanalytický časopis, listopad 1935) náhlý přechod k tmavším ponožkám souvisí s jeho zármutkem nad “Bayreuthským incidentem”. Uprostřed prvního jednání Tristana Metterling kýchl, čímž smetl příčesek z hlavy jednoho z nejbo-hatších patronů opery. Obecenstvo bylo pobouřeno, ale Wagner Metterlinga hájil dnes již klasickou poznámkou “Každý kýchá”. Potom však Cosima Wagnerová propukla v pláč a obvinila Metterlinga, že sabotuje práci jejího manžela. Je nepochybně pravda, že Metterling měl s Cosimou Wagnerovou určité úmysly. Víme, že ji vzal jednou v Lipsku za ruku a o čtyři roky později to v údolí řeky Ruhr udělal znovu. V Gdaňsku se za bouřky nepřímou zmínil o její holeni a ona se pak rozhodla, že bude nejlepší, když už se s ním nikdy neuvidí. Metterling se vrátil ve stavu naprostého vyčerpání domů, sepsal *Kuřecí myšlenky* a věnoval originál rukopisu Wagnerům. Když Wagnerovi rukopisem podložili kratší nohu u kuchyňského stolu, Metterling zatrpkl a přešel k tmavým ponožkám. Jeho hospodyně ho zapřísahala, ať zůstane u svých zamilovaných modrých anebo alespoň zkusí hnědé, ale Metterling se na ni hrubě obořil slovy: “Špindíro! A proč ne rovnou proužkované?” Na třetím seznamu Seznam č. 3 6 kapesníků 5 nátělníků 8 párů ponožek 3 prostěradla 2 polštáře

se poprvé objevuje ložní prádlo: Metterling měl velkou slabost pro ložní prádlo, zvláště pro polštáře, které si se sestrou jako děti navlékali na hlavu a hráli si na duchy, dokud jednoho dne nespádl do kamenolomu. Metterling rád spával v čistém ložním prádle, stejně jako jeho románové postavy. Horst Wasserman, impotentní zámečník ve *Filé ze sledů*, zabíjí z touhy po výměně prostěradla a Jenny v *Pasáčkově prstu* je ochotná jít do postele s Klinemanem (kterého nenávidí, protože pomazal její matku máslem), “pokud to znamená ležet na čistém prostěradle”. Je tragédií, že prádelna nikdy nedokázala vyprat ložní prádlo k Metterlingově spokojenosti, ale tvrdit, jako to učinil Pfaltz, že z rozčarování nad touto skutečností nedokončil *Kam kráčíš, kreténe?*, je absurdní. Metterling si liboval v posílání prostěradel do prádelny jako v určitém luxusu, ale nebyl na něm závislý. V dokončení dlouho plánované sbírky poezie Metterlingovi ve skutečnosti zabránil krátký milostný románek, který se objevuje ve “Slavném čtvrtém” seznamu: Seznam č. 4 7 párů spodků 6 kapesníků 6 nátělníků 7 párů černých ponožek Neškróbít! Expresní 24-hodinová služba

V roce 1884 se Metterling seznámil s Lou Andreas-Saloméovou, a jak vidíme, najednou vyřadoval čisté prádlo každý den. Milence vlastně seznámil Nietzsche, který řekl Lou, že Metterling je buď génius, nebo idiot a ať se pokusí zjistit, co z toho. V té době začala být expresní čtyřadvacetihodinová služba v Evropě velmi populární, zvláště mezi intelektuály. Metterling novotu uvítal. V první řadě byla včasná a Metterling včasnost miloval. Na schůzky včdy přicházel dřív — někdy i o několik dní, takže musel být ubytován v pokoji pro hosty. Také Lou zbožňovala každodenní dodávky čistého prádla, Radovala se jako malé dítě a často Metterlinga brala na procházky do lesů, kde spolu rozbalovali poslední balík z prádelny. Milovala jeho nátělníky a kapesníky, ale ze všeho nejvíc vzývala jeho spodky. Napsala Nietzschemu, že Metterlingovy spodky jsou nejvznešenější věcí, jakou kdy poznala, včetně *Tak pravil Zarathustra*. Nietzsche to přijal jako gentleman, ale od té doby na Metterlingovo spodní prádlo ťárlil a říkal nejbližším přátelům, že ho shledává “extrémně hegelíánským”. Lou Saloméová se s Metterlingem rozešla po Velkém

melasovém hladomoru v roce 1886, a i když Metterling Lou odpustil, ona o něm říkala, že mu “kape na karbid”. Pátý seznam Seznam č. 5 6 nátělníků 6 párů spodků 6 kapesníků byl pro badatele vždy záhadou, především proto, že v něm zcela chybějí ponožky. (Dokonce i Thomas Mann byl ještě po řadě let tímto problémem tak zaujat, že o něm napsal hru *Mojžíšovy ponožky*, která mu ovšem nešťastnou náhodou spadla do kanálu.) Proč tento literární gigant náhle škrtl ponožky ze svého týdenního seznamu? Nebyl to, jak tvrdí někteří badatelé, příznak počínajícího šílenství, i když se tou dobou v Metterlingově chování začaly objevovat určité podivnosti. Mezi jiným se domníval, že je buď sledován, nebo někoho sleduje. Nejbližším přátelům vyprávěl, že vláda mu chce nechat ukrást bradu, a jednou na prázdninách v Jeně nedokázal čtyři dny za sebou říct nic jiného než “baklaťán”. Tyto záchvaty byly však sporadické a chybějící ponožky nevysvětlují. Stejně tak je nevysvětlí jeho revnivost vůči Kafkovi, který v jednom krátkém období života přestal nosit ponožky z pocitu viny. Eisenbud nás totiž ujišťuje, že Metterling ponožky nosil dál. Prostě je jenom přestal posílat do prádelny! A proč? Protože v tomto životním období získal novou hospodyni, Frau Milnerovou, která mu byla ochotná práť ponožky v ruce — toto gesto Metterlinga tak dojalo, že té ženě odkázal všechn svůj majetek, skládající se z černého klobouku a paklíku tabáku. Hospodyně se také objevuje jako Hilda v jeho komické alegorii *Ichor matky Brandtové*. Metterlingova osobnost se před rokem 1894 očividně začala rozpadat, pokud se dá vůbec něco usoudit ze šestého seznamu: Seznam č. 6 25 kapesníků 1 nátělník 5 párů spodků 1 ponožka a nepřekvapuje, že právě v té době vstoupil k Freudovi do psychoanalýzy. Seznámil se s Freudem již před lety ve Vídni, kde oba navštívili představení *Oidipa*, z kterého museli Freuda, zmáčeného studeným potem, odnést. Jejich sezení byla bouřlivá, máme-li věřit Freudovým zápiskům, neboť Metterling se

choval nepřátelsky. Jednou Freudovi vyhrožoval, že mu naškrobí plnovous, a často mu říkal, že mu připomíná majitele jeho prádelny. Postupně se vynořoval na povrch Metterlingův neobvyklý vztah k otci. (Metterlingovští badatelé jsou již obeznámeni s jeho otcem, drobným úředníčkem, který Metterlinga často zesměšňoval tím, že ho přirovnával k buřtu.) Freud píše o klíčovém snu, který mu Metterling vyprávěl: Sedím s přáteli u večeře, když najednou vejde člověk s mísou polévky na vodítku. Obviní mé spodní prádlo ze zrady, a když se mě jedna dáma zastane, upadne jí čelo. Ve snu mi to připadá zábavné a směju se. Brzy se smějí všichni ať na majitele mé prádelny, který se tváří odměřeně a cpe si ovesnou kaši do uší. Vstoupí můj otec, sebere čelo té dámy a uteče s ním. Běží na náměstí a křičí: “Konečně! Konečně! Vlastní čelo! Teď už se nebudu muset spoléhat na toho svého připitomělého syna.” To mě ve snu rozesmutní a zmocní se mě nutkání zlíbat starostovo ložní prádlo. (Zde se pacient rozpláče a zapomíná zbytek snu.) S poznatky získanými z tohoto snu dokázal Freud Metterlingovi pomoci a oba se stali přáteli i mimo analýzu, i když se Freud pro jistotu nikdy neobracel k Metterlingovi zády. Jak již bylo oznámeno, v druhém dílu Eisenbud rozebere seznamy 7—25, včetně období Metterlingovy “soukromé pradelny” a patetického nedorozumění s čínskou prádelnou na rohu ulice.

MAFIE ZBLÍZKA

Není řádným tajemstvím, že organizovaný zločin v Americe vynáší přes čtyřicet miliard dolarů ročně. To je docela slušná sumička, zvláště když uvážíme, že mafie neutratí skoro nic za kancelářské potřeby. Ze spolehlivých zdrojů se dovídáme, že Cosa nostra za poslední rok nevydala víc než šest dolarů za hlavičkové dopisní papíry a ještě méně za kancelářské sponky. Kromě toho mají jedinou sekretářku, která obstarává všechno psaní na stroji, a celé jejich ředitelství se skládá z tří malých místností, o něž se dělí s baletním studiem Freda Perskyho. Minulý rok byl organizovaný zločin přímo zodpovědný za více než jedno sto vražd a několika set dalších se *mafiosi* zúčastnili nepřímo, buď tím, že půjčili vrahům na taxi, anebo že jim na dobu vraždy podrželi kabáty. Další nezákonné aktivity, do kterých jsou členové Cosa nostry zapleteni, zahrnují hazardní hry, obchod s narkotiky, prostituci, únosy, lichvářství a převoz velké vyzy přes hranice státu Unie za nemravným účelem. Chapadla této zločinné velmoci sahají dokonce až do samotné vlády. Před několika málo měsíci přenocovali dva šéfové gangů, proti kterým je federálními úřady vedeno trestní řízení, v Bílém domě. Prezident musel přespát na pohovce.

Historie organizovaného zločinu ve Spojených státech

V roce 1921 se Thomas “Řezník” Covello a Ciro “Krejčí” Santucci pokusili sjednotit do té doby roztržštěné etnické skupiny podsvětí a tak se zmocnit vlády nad Chicagem. Tento plán zkrachoval, když Albert “Logický pozitivista” Corilio zavraždil Kida Lipskyho tím, že ho zamkl do skříně a pak z ní vysál všechn vzduch brčkem. Lipskyho bratr Mendy (alias Mendy Lewis, alias Mendy Larsen, alias Mendy Alias) se za Kidovu vraždu pomstil, když unesl Santucciho bratra Caetana (známého také jako Malý Toník nebo rabín Henry Sharpstein) a vrátil ho za několik týdnů v sedmadvaceti zavařovačkách. Tím dal signál k započetí krveprolití.

Dominik “Plazozpytec” Mione zastřelil Šťastného Lorenza (získal tuto přezdívku, když ho exploze bomby, umístěné do jeho klobouku, nezabila) před jedním barem v Chicagu. Na oplátku Corillo a jeho muži vysledovali Mioneho do Newarku a udělali mu z hlavy dechový nástroj. V té době se gang Vitaleů, vedený Giuseppem Vitalem (pravé jméno Quincy Baedeker), pokusil vyrvat kontrolu nad nezákonnou výrobou a pašováním whisky v celém Harlemu Larrymu “Irovi” Doylovi — byl to tak podezřívavý gangster, že se nikdy k nikomu v New Yorku neotočil zády. Když šel po ulici, neustále dělal piruety a

otáčel se. Doyle zahynul, když se Squillantova stavební společnost rozhodla postavit svůj nový mrakodrap na kořeni jeho nosu. Velení nyní převzal Doylův zástupce Malý Pěťa (Velký Pěťa) Ross; rozhodl se zmařit Vitaleův pokus převzít moc a vlákal Vitalea do prázdné garáže ve středu města pod záminkou, že se tam koná maškarní ples. Nic netušící Vitale přišel do garáže převlečen za obrovskou myš a byl okamžitě provrtán dávkami ze samopalů. Vitaleovi muži z loajality k zavražděnému šéfovi okamžitě přeběhli k Rossovi. Totéž udělala Vitaleova snoubenka Bea Morettiová, modelka a hvězda nesmírně úspěšného broadwayského muzikálu *Odříkej kadiš*, která si nakonec Rosse vzala, i když ho za několik let žalovala o rozvod s odůvodněním, že ji jednou pomazal smradlavou masťou. V obavě před zásahem federálních úřadů vyzval Vincent Columbraro, “Topinkový král”, k příměří. (Columbraro měl tak pevnou kontrolu nad všemi topinkami importovanými do New Jersey či exportovanými ven, že mohl jediným slovem zkasit snídani dvěma třetinám celého národa.) Všichni příslušníci podsvětí byli seznáni do jedné restaurace v Perth Amboy, kde jim Columbraro sdělil, že je nutno skoncovat s vnitřními rozepřemi a že se od té chvíle musí všichni začít slušně oblékat a přestat se chovat podezřele. Dopisy podepisované dříve černou prackou měly napříště končit “Se srdečným po-zdravem” a všechna území měla být spravedlivě rozdělena. New Jersey mělo připadnout Columbrarově matce. Tak se zrodila mafie čili Cosa nostra (doslova “moje zubní pasta” nebo “naše zubní pasta”). Dva dny poté si Columbraro vlezl do příjemně teplé koupele a od té doby je už čtyřicet šest let nezvěstný.

Organizace gangů

Cosa nostra je organizována jako kterákoli vláda či velká průmyslová společnost — nebo také jako skupina gangsterů. Zcela nahoře je *capo di tutti capi*, neboli šéf všech šéfů. Schůze se konají v jeho domě a on je zodpovědný za poskytování studených nářezů a kostek ledu do nápojů. Pokud by tak opomněl učinit, znamená to okamžitou smrt. (Mimochodem smrt je jedna z nejhorších věcí, která může příslušníky mafie potkat, a mnozí raději prostě zaplatí pokutu.) Pod šéfem všech šéfů jsou jeho zástupci. Každý z nich má svou “rodinu”, s níž ovládá jednu část města. Mafiánské rodiny se neskládají z žen a dětí, které pořád někam jezdí, třeba do cirkusu nebo na pikniky. Jsou to ve skutečnosti skupiny velmi vátených mužů, jejichž největším potěšením v životě je sledovat, jak dlouho jistí lidé vydrží pod vodou v East River, než začnou kuckat.

Přijímací rituál do mafie je velice složitý. Navrženému členovi se zaváží oči a je odveden do zatemněné místnosti. Do kapes se mu dají kusy melounu a on musí poskakovat na jedné noze a vykřikovat: “Tůdle! Tůdle!” Potom mu všichni

členové rady čili *commissione* vytahují dolní ret a zase ho pouštějí; někteří to dokonce mohou zkusit dvakrát. Nakonec se mu posype hlava ovšem. Když si stětuje, je zamítnut. Když však říká: “Výborně, mám rád oves na hlavě”, je přijat do bratrstva. Přijetí se provádí tak, že ho členové políbí na tvář a poťesou mu rukou. Od té chvíle má zakázáno jíst čatní, bavit přátele napodobováním slepice a zabít kohokoli jménem Vito.

Závěry

Organizovaný zločin je velkou metlou našeho národa. I když se mnozí mladí Američané nechávají vylákat na dráhu zločinu příslibem snadného ťivota, většina zločinců musí ve skutečnosti pracovat i přes čas, často v budovách bez klimatizace. Rozpoznám zločinců je věcí kařdého z nás. Obvykle se dají rozeznat podle velkých maňetových knoflíků a podle toho, že nepřestanou jíst, když je vedle sedící člověk zasařen padající kovadlinou. Nejlepší metody, jak bojovat s organizovaným zločinem, jsou: 1. Říct zločincům, že nejste doma. 2. Zavolat policii, kdykoli vám v chodbě domu začne prozpěvovat nezvykle velký počet zaměstnanců Sicilských prádelen. 3. Odposlouchávat zločince.

Odposlouchávání nelze pouřít všude, ale jeho účinnost ilustruje tento řepis rozhovoru mezi dvěma řefy gangů v oblasti New Yorku, jejichř telefony odposlouchávala FBI. ANTHONY: Haló? Rico? RICO: Haló? ANTHONY: Rico? RICO: Haló. ANTHONY: Rico? RICO: Neslyřím. ANTHONY: To jsi ty, Rico? Neslyřím ře. RICO: Čeho? ANTHONY: Slyříš ře? RICO: Haló? ANTHONY: Rico? RICO: Máme řpatnou línku. ANTHONY: Slyříš ře? RICO: Haló? ANTHONY: Rico?

RICO: Haló? ANTHONY: Ústředno, máme špatnou linku. ÚSTŘEDNA:
Zavěste a vytočte znovu, pane. RICO: Haló? Díky tomuto důkazovému
materiálu byli Anthony “Ryba” Rotunno a Rico Panzini usvědčeni a v této chvíli
si odpykávají patnáct let vězení v Sing Singu za nezákonně obsazený tón.

MOJE FILOZOFIE

Moje filozofie vznikla a rozvíjela se následujícím způsobem: Zena uvařila poprvé v životě rýžový nákyp. Když mi ho chtěla dát ochutnat, upadl jí nešťastnou náhodou obsah lžice na mou nohu a přerazil několik drobných kůstek. Dostavili se lékaři, pořizovaly se a vyhodnocovaly rentgenové snímky a nakonec jsem byl na měsíc uložen do postele. Během rekonvalescence jsem se věnoval dílům nejhlubších myslitelů evropské civilizace — stohu knih, schovávanému stranou právě pro nějakou takovou příležitost. Pohrdnuv chronologickým pořádkem, začal jsem s Kierkegaardem a Sartrem a pak jsem rychle přešel ke Spinozovi, Humeovi, Kafkovi a Camusovi. Nebyl jsem znuděn, jak jsem se obával; naopak jsem uťasl nad tím, jak čile a nesmlouvavě ty velké mozky atakovaly morálku, umění, etiku, život a smrt. Vybavuji si svou reakci na typicky objevený Kierkegaardův postřeh: “Takový vztah, jež vztahuje sám sebe k sobě samému (totiž k sobě), musel být buď konstituován sám sebou, či vztahem jiným.” Slzy mi vhrkly do očí při té představě. Panečku, pomyslel jsem si, být takhle chytrý! (Já sám jsem člověk, jemuž činí značné potíže napsat dvě smysluplné věty na téma “Výlet do Zoo”.) Jistě, onen text byl pro mě naprosto nesrozumitelný, ale co na tom záleželo, pokud se Kierkegaard dobře bavil? Náhle přesvědčen, že filozofie je práce, jež mi byla odjakživa souzena, uchopil jsem pero a jal se ihned zaznamenávat první ze svých vlastních úvah. Práce šla kupředu mílovými kroky a za pouhých dvě odpoledne — nepočítaje v to čas věnovaný dřímotě a pokusům trefit se dvěma diabolkami ze vzduchovky do očí plyšového medvěda — jsem dokončil své filozofické dílo, které jak doufám, ne-bude zveřejněno před mou smrtí či před rokem 3000 (podle toho, co přijde dřív) a o němž se ve vši skromnosti domnívám, že mi zaručí důstojné místo mezi nejvýznamnějšími mysliteli historie. Následuji pouhé vzorky velkého intelektuálního pokladu, který zde zanechávám pro budoucnost, nebo alespoň do té doby, než přijde uklízečka.

1. Kritika čistého děsu

Formulujeme-li jakoukoliv filozofii, musíme si vřdy nejprve položit otázku: Co můžeme poznat? Tedy o čem si můžeme být jisti, že to poznáváme, či listi, že poznáváme, že jsme to poznávali, pokud je to arci vůbec poznatelné? Anebo jsme to jen zapoměli a stydíme se to přiznat? Descartes se tohoto problému dotkl, když napsal: “Moje mysl nemůže nikdy poznat mé tělo, i když se docela skamarádila s mými nohama.”

“Poznatelným” mimochodem nemyslím to, co lze poznat smyslovým vní-máním, či to, co lze myšlenkově uchopit, jako spíše to, co lze považovat za Poznané, nebo to, co obsahuje Poznanost či Poznatelnost, nebo přinejmenším něco, o čem se můžete zmínit přátelům. Můžeme doopravdy “poznat” vesmír? Boťičku, je už tak dost tětké vyznat se v čínské čtvrti. Základní otázkou však zůstává: Existuje tam venku něco? A proč? A musí to dělat takový hluk? Konečně nemůte být pochyb o tom, že jedním z charakteristických rysů reality je, že postrádá Obsah. Tím není řečeno, že řádný obsah nemá, pouze že ho postrádá. (Realita, o které zde mluvím, je táť, jakou popsals Hobbes, jenom trochu menší.) Takže karteziánské diktum: “Myslím, tedy jsem” by se dalo lépe vyjádřit jako: “Hele tamhle běží Ema se saxofonem!” Abychom tedy poznali podstatu či ideu, musíme o ní pochybovat a takto pochybujíce postupně vnímáme kvality, jeť tato obsahuje ve svém konečném stavu, kteréťto kvality jsou vpravdě obsaženy “ve věci samé”, či vyplývají “z věci samé”, případně z něčeho či z ničeho. Pokud je toto jasné, můžeme epistemologie na chvíli nechat.

II. Eschatologická dialektika jako prostředek

proti pásovým oparům Můžeme říci, že vesmír se skládá z látky a tuto látku budeme nazývati “atomy”, anebo ji budeme nazývati “monády”. Démokritos ji nazýval atomy, Leibniz ji nazýval monády. Naštěstí se tito dva pánové nikdy nesetkali, jinak by vznikl jeden velmi nudný spor. Tyto “částice” byly uvedeny do pohybu nějakou příčinou nebo základním principem, anebo také moťná někde něco upadlo. Rozhodující je, že teď už je příliš pozdě s tím něco dělat, leda snad jíst spousty syrových ryb. To samozřejmě nevysvětluje, proč je duše nesmrtelná. Neříká to nic ani o posmrtném řivotě, ani o bludu mého strýčka Sendera, že ho pronásledují Albánci. Příčinná souvislost mezi prvotním principem (jako je např. Bůh nebo silný vítr) a jakýmkoli teleologickým pojmem bytí (Bytí) je podle Pascala “tak absurdní, že to není ani k smíchu (K smíchu)”. Schopenhauer to nazýval “vůlí”, ale jeho lékař to diagnostikoval jako sennou rýmu. Schopenhauer zahořkl. Spíše to však bylo způsobeno jeho vzrůstajícím podezřením, že není Mozart.

III. Kosmos za pět dolarů denně

Co je tedy “krása”? Prolínání harmonie s dobrem, anebo prolínání harmonie s něčím, co jen zní jako “dobro”? Moťná se měla harmonie prolínat s “bodrém” a všechny naše potíže pocházejí odsud. Samozřejmě pravda je krásou — anebo

“nutností”. Jinými slovy, co je dobré nebo obsahuje kvalitu “dobra”, má za následek “pravdu”. Pokud tomu tak není, můžete si být jisti, že ta věc není krásná, i když můžete pořád ještě být vodotěsná. Začínám si myslet, že jsem měl pravdu od samého začátku a všechno se mělo prolínat s bodrém. Ach jo.

Dvě podobnosti

Jakýsi muž přichází k paláci. Jediný vchod střetí nějací líti Hunové, kteří vpouštějí pouze osoby jménem Julius. Muž nabízí strážníkům úplatek v podobě celoroční dodávky vybraných kousků kuřete. Neodmítnou ani nepřijmou, nýbrž prostě uchopí jeho nos a kroutí jím, dokud nevypadá jako šroubovice. Muž tvrdí, že je životně důležité, aby se dostal do paláce, neboť přináší císaři čisté spodní prádlo. Když strážníci nadále odmítají, začne muž tančit charleston. Jeho tanec je rozveselí, ale brzy se opět začnou chmuřit kvůli tomu, jak federální vláda zachází s Indiány kmene Navajo. Muži dochází dech a zhroutí se. Umírá, aniž spatřil císaře a zaplatil firmě Steinway šedesát dolarů za piano, které si od mí v srpnu pronajal. Mám doručit zprávu generálovi. Jedu a jedu, ale generálův hlavní stan jako by se čím dál víc vzdaloval. Nakonec na mě skočí obrovský černý panter a pozře můj mozek a srdce. To mi zkazí celý večer. Ať se snažím sebevíc, nemůžu generála, kterého vidím v dálce utíkat v trenýrkách a pošpitávat ne-přátelům slovo “muškát”, dohonit

Aforismy

Je objektivně nemožné prožít vlastní smrt a nezačít zpívat falešně. Vesmír je pouhou prchavou představou v Boží mysli — pěkně nepříjemné pomyšlení, zvláště když člověk právě složil zálohu na byt. Věčná nicota nevádí, pokud jste na to oblečení. Kdyby jen Dionýsos zůstal našivou! Kam by se chodil najíst? Nejen, že neexistuje žádný Bůh, ale zkuste sehnat o víkendu instalatéra.

ANO, ALE DOKÁŽE TO PARNÍ STROJ?

Listoval jsem nějakým časopisem, očekávaje, ať se Josef K., můj bigl, vynoří po svém pravidelném úterním hodinovém sezení se vznešeným newyor-ským psychoterapeutem — jungovským veterinářem, který po padesáti dolarech za hodinu hrdinně bojuje, aby mého psa přesvědčil, že podbradek není společenským handicapem — když jsem dole na stránce narazil na větu, která upoutala mou pozornost jako upomínka za nezaplacenou činťi. Byla to jen další zprávička v jednom z těch novinářských sloupků s tituly jako “Z celého světa” nebo “Co jste určitě nevěděli...”, ale její velikost mnou otřásla silou úvodních tónů Beethovenovy “Deváté symfonie”. “Sendvič,” stálo tam, “byl vynalezen hrabětem ze Sandwiche.” Ohromeně jsem zprávu přečetl znovu a proti své vůli jsem se roztřásl po celém těle. Roztočila se mi hlava, jak jsem si začal v myšlenkách pohrávat s těmi obrovskými sny, nadějemi a překáčkami, které musely předcházet vynalezení prvního sendviče. Oči mi zvlhly, jak jsem se díval z okna na tetelící se věže velkoměsta, a zakusil jsem pocit věčnosti, ťasna nad nevymazatelným postavením člověka ve vesmíru. Člověk vynálezce! Vystaly přede mnou da Vinciho zápisky — smělé plány na realizaci nejvyšších aspirací lidstva. Pomyslel jsem na Aristotela, Danta, Shakespeara, První folio. Newtona. Händelova *Mesiáše*. Moneta. Impresionismus. Edisona. Kubismus. Stravinského. $E=mc^2$ ... Pevně se drže mentálního obrazu prvního sendviče, jak leťí za vitrínou v Britském muzeu, strávil jsem následující tři měsíce prací na stručném životopise tohoto velkého vynálezce, Jeho Excelence hraběte Sandwiche. Přestože moje znalosti historie jsou poněkud chatrné a sklonem k romantizování hravě předčím průměrného narkomana, doufám, že jsem zachytil alespoň základní fakta o tomto nedoceneném géniovi a že tyto sporé poznámky inspirují nějakého skutečného historika k pokračování v mé práci. 1718: Hrabě ze Sandwiche se narodí rodičům z vyšších vrstev. Otec se raduje nad svým jmenováním vrchním podkovářem Jeho Veličenstva krále. Z tohoto postavení se bude těšit několik let, dokud nezjistí, že je ve skutečnosti zámečnickem, a s hořkostí se místa nevzdá. Matka je prostá *Hausfrau* německého původu, jejíž jednotvárný jídelníček se v zásadě skládá z loje a otrub, přestože vykazuje určité záblesky kulmami imaginace svou schopností uvařit stravitelnou krupičnou kaši.

1725—35: Navštěvuje školu, kde se učí jízdě na koni a latině. Ve škole se poprvé setkává se studeným nářezem a projevuje neobvyklý zájem o tenké plátky rostbífů a šunky. Do maturity se tento zájem mění v posedlost, a i když

jeho referát “Analýza a průvodní jevy přesnídávek” vzbudí zájem mezi profesory, spolučáci ho považují za podivína. 1736: Na přání rodičů začíná navštěvovat Cambridgeskou univerzitu, aby se věnoval studiím rétoriky a filozofie, ale ani o jedno neprojevuje velký zájem. Neustále revoltuje proti všemu akademickému a a je nařčen, že krade bochníky chleba a provádí s nimi nepřírozené experimenty. Obvinění z kacířství mají za následek jeho vyloučení. 1738: Vyděděn se vydává do Skandinávie, kde stráví tři roky intenzivním výzkumem sýrů. Velice se zajímá o mnoho druhů sardinek, s nimiž se setkává, a píše si do zápisníku: “Jsem přesvědčen, že existuje trvalá realita v kombinování potravin, jež přesahuje vše, čeho člověk dosud dosáhl. Zjednodušuj, zjednodušuj.” Po návratu do Anglie se seznamuje se zelinářskou dcerkou Nell Smallboreovou a uzavírá s ní sňatek. Nell ho naučí všechno, co bude kdy vědět o salátu. 1741: Tíje na venkově z malého dědictví, pracuje dnem i nocí a často si odpírá i jídlo, aby měl na potraviny. Jeho první dokončená práce — plátek chleba, na něm další plátek chleba a navrchu plátek krocana — je žalostný neúspěch. Hořce zklamán se vrací do ateliéru a začíná znovu. 1745: Po čtyřech letech horečná práce je přesvědčen, že je na prahu úspěchu. Předvádí svým vrstevníkům dva plátky krocana s plátkem chleba uprostřed. Jeho dílo odmítají všichni kromě Davida Humea, který cítí, že na obzoru je něco velikého, a podporuje ho. Povzbuzen filozofovým přátelstvím, vrhá se s novou energií do práce. 1747: Na mizině, nemůže si už dovolit pracovat s rostbífem či krocánem a přechází na šunku, která je levnější. 1750: Na jaře vystavuje a předvádí tři plátky šunky navržené na sebe; to vzbudí určitý zájem, většinou v intelektuálních kruzích, ale u širší veřejnosti to zůstává bez odezvy. Tři plátky chleba na sobě mu přidávají na reputaci, a i když u něho ještě není zřejmý zralý styl, posílá pro něj Voltaire. 1751: Cestuje do Francie, kde slavný dramatik a filozof dosáhl zajímavých výsledků s chlebem a majonézou. Oba muži se spřátelí a zahájí korespondenci, která náhle skončí, když Voltairovi dojdou známky. 1758: Jeho vzrůstající věhlas v kruzích ovlivňujících veřejné mínění mu získává objednávku od královny, aby připravil “něco extra” na oběd se španělským velvyslancem. Pracuje ve dne v noci, roztrhá spousty nákrešů, ale konečně — Ve 4 hodiny 17 minut ráno 27. dubna 1758 — vytvoří dílo, které se skládá z několika plátků šunky uzavřených zespoda i shora dvěma plátky žitného chleba. V návalu inspirace ozdobí své dílo hořčicí. Je to okamžitá senzace a Sandwichovi je svěřena příprava všech sobotních obědů po zbytek roku.

1760: Kráčí od jednoho úspěchu k druhému, vytvářeje “sandwiche”, jak se na jeho počest nazývají, z rostbífů, kuřete, jazyka a téměř z každé myslitelné součásti studené mísy. Nespokojuje se s opakováním osvědčených receptů, nýbrž hledá nové myšlenky a vynalézá sendvič s velkou oblohou, za nějž dostává podvazkový řád. 1769: Tíje na venkovském sídle, kde je navštěvován největšími velikány století: Haydn, Kant, Rousseau a Benjamin Franklin si u něho podávají dveře. Někteří zasedají se Sandwichem ke stolu, aby ochutnali jeho pozoruhodné výtvoř, jiní si objednávají přes ulici. 1778: Přestože tělesně chátrá, stále usiluje o objevování nových forem a zapisuje si do deníku: “Pracuji dlouho do chladných nocí a všechno teď toastuji, abych se udržel v teple.” Později toho roku jeho otevřený teplý rostbífový sendvič způsobí skandál svou odvátností. 1783: Na oslavu svých pětadesátých narozenin vynalézá hamburger a osobně cestuje po hlavních městech světa, v nichž vyrábí tyto nové karbanátky před početným a uznalým obecnstvem. V Německu mu Goethe navrhuje, aby podával hamburgry v housce — tato myšlenka hraběte nadchne a o autorovi *Fausta* říká: “Goethe — to je chlapík.” Tato poznámka zase nadchne Goetha, ale následující rok se oba intelektuálně rozejdou kvůli sporu o definici krvavého, růžového a propečeného bifteku. 1790: Na retrospektivní výstavě svého díla v Londýně se ho náhle zmocní bolesti v hrudníku a všichni jsou přesvědčeni, že umírá, ale vzpamatuje se na-tolik, že může dohlížet na konstrukci obřího sendviče, který vytváří skupina jeho talentovaných následovníků Odhalení tohoto díla v Itálii způsobí bouři a s výjimkou několika kritiků zůstává obří sendvič dodnes nepochopen. 1792: Onemocní vodnatelností kolena, kterou včas neléčí, a zesne ve spánku je uložen k odpočinku ve Westminsterském opatství a tisíce lidí truchlí nad jeho skonek. Na pohřbu velký německý básník Hölderlin shrnuje jeho úspěchy s nelíčeným obdivem: “Osvobodil lidstvo od teplého oběda. Vděčíme mu za mnoho.”

SMRT KLEPE NA DVEŘE

(Hra se odehrává v ložnici patrového domu Nata Ackermana kdesi na středostavovském předměstí New Yorku. Na podlaze leží koberec od stěny ke stěně. Je tam velká manželská postel a velký toaletní stolec. V místnosti je elegantní nábytek, v oknech visí záclony a na stěnách několik obrazů a jeden nepříliš přitažlivý barometr. Když se opona zvedá, zazní tise hudební téma. Nat Ackerman, plešatý a břichatý sedmapadesátiletý výrobce konfekce, leží na posteli a dočítá večerní noviny. Má na sobě župan a trepky a čte si při světle noční lampičky, přípevněné klipsnou k bílé pelesti postele. Je těsně před půlnocí. Náhle slyšíme hluk. Nat se posadí a hledí k oknu.) NAT: Co se to k čertu děje? *(Oknem neohrabaně prolézá pochmurná, zahalená postava. Vetřelec má na sobě černou kápi a přiléhavý černý oděv. Kápě mu zakrývá hlavu, ale ne obličej, který patří muži středního věku a je mrtvolně bílý. Trochu se podobá Natovi. Hlasitě si odfoukne a pak zakopne o parapet a spadne do pokoje.)* SMRT *(neboť to není nikdo jiný)*: Panebože, málem jsem si zlámal vaz. NAT *(zděšeně přihlíží)*: Kdo jste? SMRT: Smrt. NAT: Kdo? SMRT: Smrt. Poslechněte — můžu se posadit? Málem jsem si zlámal vaz. Třesu se jako osika. NAT: Kdo vlastně jste? SMRT: Smrt. Máte sklenici vody? NAT: Smrt? Co to má znamenat, smrt? SMRT: Co je to s váma? Vidíte ten černý kostým a nabílenou tvář? NAT: Jo. SMRT: A je dneska masopust? NAT: Ne. SMRT: No tak jsem smrt. Můžu teď dostat sklenici vody — nebo limonádu? NAT: Jestli je tohle nějaký vtíp — SMRT: Jaký vtíp? Je vám sedmapadesát? Nat Ackerman? Pacifická 118? Leda že bych to zvorál — kde mám objednávku? *(Hrabe se u kapsy a konečně vytahuje kartičku s adresou. Zdá se, že všechno souhlasí.)* NAT: Co mi chcete? SMRT: Co chci? Co si myslíte, že asi chci? NAT: Děláte si legraci. Jsem zcela zdrav. SMRT *(nepřesvědčeně)*: No jo. *(Rozhlíží se.)* Pěknej byteček. To jste dělal sám?

NAT: Měli jsme tu dekoratérku, ale pomáhali jsme. SMRT (*dívá se na obraz na stěně*): Líbej se mi ty děcka s velkejma očima. NAT: Nechci ještě odejít. SMRT: Vy ťe nechcete odejít? Prosim vás, nezačínajte. Je mi už beztak dost špatně z toho šplhám. NAT: Z jakého šplhání? SMRT: Vyšplhal jsem po okapu. Pokoušel jsem se o dramatický vstup. Viděl jsem velká okna a vás, jak si čtete. Říkal jsem si, za pokus to stojí. Vyšpl-hám nahoru a vstoupím s trochou, však víte... (*Luskne prsty.*) Přitom jsem se chytil patou do nějakého psiho vína, pak povolí okap a já visím na vlásku. Potom jsem si roztrhnul kápi. Podívejte, prostě se seberte a jdeme. Byla to namáhavá noc. NAT: Vy jste mi zlomil okap? SMRT: Zlomil. Není zlomený. Je jen trošičku ohnutý. Vy jste nic neslyšel? Ťuchnul jsem dolů. NAT: Čet jsem si. SMRT: To muselo být něco pořádně zajímavého. (*Vezme noviny, které Nat četl.*) “Šťára na studentky při marihuanové orgii.” Můžu si to půjčit? NAT: Ještě jsem to nedočel. SMRT: Hm — nevím, jak ti to mám říct, kamaráde... NAT: Proč jste prostě nezazvonil dole? SMRT: Povídám ti, ťe to jsem moh, ale jak to vypadá? Tímhle způsobem rozjezu aspoň malý drama. Něco pořádného. Čet jsi *Fausta*? NAT: Coťe? SMRT: A co kdybys tu měl společnost? Seděl bys tu s důležitýma lidma. Já jsem smrt — a to bych měl zazvonit a přešlapovat ve dveřích? Kde máš mozek? NAT: Poslechněte, pane, je hrozně pozdě. SMRT: Jo. No tak půjdeš? NAT: Kam? SMRT: Na onen svět. Tam. Do záhrobí. Do věčných lovišť. (*Podívá se na své koleno.*) To je ale ošklivý škrábanec. První kšeft a ještě určitě dostanu otravu krve. NAT: Počkej chvíli. Potřebuju čas. Ještě nejsem připraven odejít. SMRT: To je mi líto. Nemůžu ti pomoct. Rád bych, ale nastal tvůj čas. NAT: Jak můťe nastat můj čas? Právě jsem fúzoval s Módními originály. SMRT: Co na tom záleťí, o pár slupek víc nebo míň. NAT: Jasně, co ti na tom sejde, tobě to můťe být jedno. Vy máte určitě všechny výlohy placený. SMRT: Tak půjdeš už? NAT (*prohlíží si ho zkoumavě*): Je mi líto, ale nemůžu uvěřit, ťe jsi smrt. SMRT: Proč? Kohos čekal — filmovou hvězdu?

NAT: Ne, v tom to není. SMRT: Mrzí mě, jestli jsem tě zklamal. NAT: Nerozčiluj se. Nevím, ale vřdycky jsem si myslel, že budeš... no... vyšší. SMRT: Měřím 170. Na mou váhu je to průměr. NAT: Vypadáš trochu jako já. SMRT: Jak bych měl vypadat? Jsem tvoje smrt. NAT: Dej mi trochu času. Jeden den. SMRT: Nemůžu. Co ti mám na to říct? NAT: Jeden den. Čtyřicet hodin. SMRT: K čemu ti budou? V rádiu říkali, že zítra má pršet. NAT: Nemůžeme se na něčem dohodnout? SMRT: Jako na čem? NAT: Hraješ šachy? SMRT: Ne, nehraju. NAT: Jednou jsem viděl tvůj obrázek, jak hraješ šachy. SMRT: To jsem nemoh být já, protože šachy nehraju. Leda tak ginové žolíky. NAT: Ty hraješ žolíky? SMRT: Jestli hraju žolíky? Je Paříž město? NAT: A jsi dobrý, co? SMRT: Moc dobrý. NAT: Řeknu ti, co uděláme. SMRT: Nesnaž se smlouvat. NAT: Zahraju si žolíky. Když vyhraješ, půjdu hned. Když vyhraju já, dáš mi ještě trochu času. Trošičku — jeden den. SMRT: Kdo má čas hrát žolíky? NAT: No tak. Když jsi tak dobrý. SMRT: I když bych si docela zahrál... NAT: No tak. Nebud' srab. Budem hrát půlhodinku. SMRT: Já bych vlastně neměl. NAT: Karty mám tady. Nedělej fóry. SMRT: No tak dobrá, pojďme. Chvilu si zahraju. Aspoň se uvolním. NAT (*přináší karty, blok a tužku*): Nebudeš toho litovat. SMRT: Nech si ty řečičky. Dej sem karty a přines mi limonádu a něco na zakousnutí. Proboha, přijde tě navštívit cizí člověk a ty nemáš ani brambůrky nebo preclíky. NAT: Dole na talíři jsou nějaké sušenky. SMRT: Sušenky. Co kdyby přišel prezident? Taky by dostal sušenky?

NAT: Ty nejsi prezident. SMRT: Rozdávej. (*Nat rozdá a obrátí pětku.*) NAT: Nechceš si zahrát o desetinu centu za bod, aby to bylo zajímavější? SMRT: Tohle pro tebe není dost zajímavé? NAT: Hraju líp, když jde o peníze. SMRT: Jak myslíš, Nede. NAT: Jmenuju se Nat Ackerman. Ty ani neznáš moje jméno? SMRT: Ned nebo Nat — hrozně mě bolí hlava. NAT: Bereš tu pětku? SMRT: Ne. NAT: Tak lízej. SMRT (*lízá a prohlíží si karty*): Panebože, vůbec nic tu nemám. NAT: Jaké to je? SMRT: Jaké je co? (*Během následujícího dialogu lízají a odhazují.*) NAT: Smrt. SMRT: Jaké by to mělo být. Prostě tam leťíš. NAT: Je něco potom? SMRT: Aha, sbíráš dvojky. NAT: Ptám se, jestli je něco potom? SMRT (*nepřítomně*): Uvidíš. NAT: Aha, takže něco doopravdy uvidím? SMRT: Možná že jsem se nevyjádřil úplně přesně. Odhod'. NAT: Dostat z tebe kloudnou odpověď je pěkná fuška. SMRT: Teď hraju karty. NAT: Tak dobrá, hraj, hraj. SMRT: Zatím tě krmím jednou kartou za druhou. NAT: Nepřehlížej odhozy. SMRT: Já je nepřehlídím. Jenom je rovnám. Co bylo navrchu? NAT: Čtyřka. Ty už můžeš zavírat? SMRT: Kdo říkal, že už můžu zavírat? Ptal jsem se jenom, co bylo navrchu. NAT: A já se jen ptal, jestli je tam něco, na co se můžu těšit. SMRT: Hraj. NAT: To mí nemůžeš nic říct? Kam půjdem? SMRT: My? Po pravdě řečeno, ty se zhroutíš na podlahu. NAT: Aha, už se nemůžu dočkat! Bude to bolet? SMRT: Bude to jedna dvě. NAT: Skvělý. (*Povzdechne.*) To mi tak scházelo. Člověk fúzuje s Módními originály...

SMRT: Co takhle čtyři? NAT: Zavíráš? SMRT: Stačí čtyři? NAT: Ne, mám dva.
SMRT: Děláš si legraci. NAT: Ne, prohráls. SMRT: Prokrista, a já si myslel, že sbíráš šestky. NAT: Ne. Rozdáváš. Dvacet bodů za vítězství a dva za karty.
Dávej.. (*Smrt dává.*) Takže se musím zhroutit na podlahu, co? Nemůžu stát nad pohovkou, ať se to stane? SMRT: Ne. Hraj. NAT: Proč ne? SMRT: Protože se zhroutíš na podlahu! Dej mí pokoj. Pokouším se soustředit. NAT: Proč to musí být zrovna na podlaze? Nic víc neříkám! Proč se celá ta věc nemůže stát, když budu stát u pohovky? SMRT: Udělám, co budu moct. Můžu už hrát? NAT: Nic víc neříkám. Připomínáš mi Moe Lefkowitze. Taky je tvrdohlavý. SMRT: Já mu připomínám Moc Lefkowitze. Jsem jedna z nejhrozivějších postav, jakou si člověk vůbec může představit, a jemu připomínám Moe Lefko-witze. Co je to zač, kořešník? NAT: Přál bych ti být takový kořešník. Shrábne osmdesát tisíc ročně. Tkalouny. Má vlastní fabriku. Dva. SMRT: Co? NAT: Dva body.
Zavírám. Co máš v ruce? SMRT: Mý karty vypadaj jak basketbalový skóre.
NAT: A je to v červených. SMRT: Kdybys tak pořád nemluvil. (*Znovu rozdají a hrají dál.*) NAT: Cos tím předtím myslel, když jsi říkal, že je to tvá první fuška?
SMRT: Co bys asi řekl? NAT: To mi chceš namluvit, že přede mnou ještě nikdo nešel? SMRT: Jasně že šli. Ale nebral jsem je já. NAT: A kdo je bral? SMRT: Jiní. NAT: To jsou ještě jiní? SMRT: Jasně. Každý má svou osobní smrt. NAT: To jsem nevěděl. SMRT: Proč bys to měl vědět? Kdo jsi? NAT: Co tím chceš říct, kdo jsem? Copak jsem nějaký nýmand?

SMRT: Nýmand zrovna ne. Jsi výrobce konfekce. Kde bys přišel ke znalosti věčných tajemství? NAT: O čem to mluviš? Vydělávám báječný prachy. Dvě děti jsem poslal na univerzitu. Kluk dělá v reklamě, holka se vdala. Mám vlastní dům. Jezdím chryslerem. Moje žena má, co si zamane. Slučky, norkový koťich, dovolenou. Právě teď je v nejluxusnějším hotelu v Miami Beach na Floridě. Padesát dolarů denně, protože chce být poblíž své sestry. Já mám za ní jet příští týden, tak kdo si myslíš, že jsem — nějaké pobuda z ulice? SMRT: Dobrá, dobrá. Jen se neuráťej. NAT: Kdo se uráťej? SMRT: Jak by se líbilo tobě, kdybych se hned urazil? NAT: Copak jsem tě urazil? SMRT: Neříkals, že jsem tě zklamal? NAT: Co jsi čekal? Ťe pozvu celou čtvrt' na večírek na tvou oslavu? SMRT: O tom nemluví. Myslím já osobně. Jsem moc malý, jsem tohle, jsem tamhleto. NAT: Říkal jsem, že vypadáš jako já. Je to jako odraz v zrcadle. SMRT: Dobrá, dávej, dávej. *(Hrají dál, hudba silí a světla se zhášejí až do úplného zatmění. Pak se světla zase pomalu rozsvítí, je už později a hra skončila. Nat počítá.)* NAT: Šedesát osm... sto padesát... No, prohráls. SMRT (nešťastně převrací karty): Věděl jsem, že nemám odhazovat tu devítku. K čertu. NAT: Takže se uvidíme zítra. SMRT: Co tím chceš říct, že se uvidíme zítra? NAT: Vyhrál jsem den navíc. Dej mi pokoj. SMRT: Tys to myslel vážně? NAT: Dohodli jsme se. SMRT: Jo, ale... NAT: Nezkoušej na mě řádný ale. Vyhrál jsem čtyřiadvacet hodin. Přijď zítra. SMRT: Nevěděl jsem, že doopravdy hrajem o čas. NAT: Tak to máš smůlu. Měls dávat pozor. SMRT: Kam se mám na čtyřiadvacet hodin vrtnout? NAT: To je mi jedno. Hlavně, že jsem vyhrál další den. SMRT: Co mám podle tebe dělat — chodit po ulicích? NAT: Ubytuj se v hotelu a jdi do biografu. Dej si sprchu. Dej pozor, ať tě nezavrou pro potulku. SMRT: Sečti to ještě jednou. NAT: A taky mi dlužíš osmadvacet dolarů.

SMRT: Cože? NAT: Je to tak, kámo. Tady to máš — přečti si to. SMRT (*hrabe se v kapsách*): Mám tu pár jednodolarovek, řádných osmadvacet dolarů. NAT: Můžeš mi dát šek. SMRT: Z jakého účtu? NAT: Podívejme, s kým hraju. SMRT: Ťaluj mě. Kde bych si drtel konto? NAT: Dobrá, dej mi, co máš, a budeme si kvit. SMRT: Poslechni, já ty prachy potřebuju. NAT: Nač bys je potřeboval? SMRT: O čem to mluvíš? Pojedeni do záhrobí. NAT: No a? SMRT: Víš, jak je to daleko? NAT: No a? SMRT: A kde vezmu na benzín? A na mýtný? NAT: Pojedem autem! SMRT: Uvidíš. (*Rozčileně.*) Poslechni — zítra se vrátím a ty mi dáš šanci vyhrát ty prachy zpátky. Jinak jsem v hrozným maléru. NAT: Jak chceš. Sázíme dvakrát tolik nebo nehraju. Určitě vyhraju navíc týden nebo měsíc. Možná léta, když vidím, jak hraješ. SMRT: Zatím nemám kam se vrátit. NAT: Nashle zítra. SMRT (*je vytlačován ke dveřím*): Kde je tu dobrý hotel? Proč vlastně mluvím o hotelu; stejně nemám řádný peníze. Půjdu se posadit do bufetu. (*Bere noviny.*) NAT: Ven, Ven. To jsou moje noviny. (*Vezme mu je.*) SMRT (*odchází*): To jsem ho nemož prostě sebrat a jít. Musím s ním začít hrát řolíky. NAT (*volá za ním*): A dávej dobrý pozor, ať půjdeš dolů. Na jednom z těch schodů je uvolněný koberec. (*A po této narážce slyšíme strašlivou ránu. Nat povzdychne, přejde k nočnímu stolku s telefonem a vytočí číslo.*) NAT; Haló, Moe? To jsem já. Poslouchej, nevím, jestli to nebyl nějaký vtíp nebo něco, ale právě tu byla smrt. Hráli jsme chvíli řolíky... Ne, smrt. Osobně. Anebo někdo, kdo tvrdí, že je smrt. Ale, Moe, je to takový nemehlo! OPONA

KORESPONDENCE GOSSAGE-VARDEBEDIAN

Můj milý Vardebediane! Probíráv se dnes ranní poštou, velice jsem se zarmoutil, když jsem zjistil, že můj dopis z 16. září, který obsahoval můj dvacátý druhý tah (jezdec na e4), se vrátil neotevřený díky drobnému omylu v adresování — přesněji řečeno vynechání Vašeho jména a bydliště (více chybných úkonů už snad udělat nejde) společně s opomenutím nalepit známku. To, že jsem byl v poslední době rozrušen vzhledem k nejistotě na burze, není řádným tajemstvím, a i když právě výše zmíněného 16. září vyvrcholení dlouhodobě klesající spirály vymazalo Amalgamovanou Antihmotu ze seznamu důležitých akcí jednou provždy, a tím náhle společensky přefadilo mého burzovního makléře mezi luštěniny, nepředkládám to jako omluvu za svou nedbalost a monumentální pošetilost. Udělal jsem botu. Promiňte mi to. To, že jste si ani nevšiml, že jeden dopis chybí, naznačuje jistou nepozornost i na Vaší straně, kterou přičítám horlivosti, ale bůhví, že všichni děláme chyby. Takový je život — a šachy. Nuže, když je teď omyl vysvětlen, následuje jednoduchá náprava. Kdybyste byl tak hodný a přemístil mého jezdce na e4, mohli bychom myslím pokračovat v naší partičce přesněji. Ohlášený mat, který jste mi poslal dnešní ranní poštou, je, obávám se ve vši slušnosti, planým poplachem, a pokud přezkoumáte pozici ve světle dnešního odhalení, zjistíte, že je to Váš král, který je těsně před ma-tem, obnažen a nebráněn, nehybný cíl pro mé dravci střelce. Je ironické, jaké obraty přináší tato miniaturní válka! Osud v podobě dopisu pro adresáta neznámého se vynoří ve vši všemohoucnosti a — voilà — karta se obrací. Ještě jednou Vás prosím, abyste přijal mé nejuprávnější omluvy za mou nešťastnou neopatrnost, a dychtivě očekávám Váš další tah. Příkládám svůj čtyřicátý pátý tah. Můj jezdec bere Vaši královnu. Se srdečným pozdravem Gossage Gossagi!

Dostal jsem dnes ráno dopis s Vaším čtyřicátým pátým tahem (Váš jezdec bere mou královnu?) a také Vaše obšírné vysvětlení týkající se mezery v naší korespondenci z poloviny září. Nejsem si jist, jestli Vám rozumím dobře. Váš jezdec, kterého jsem odstranil ze šachovnice již před několika týdny, teď podle Vás stojí na e4 kvůli dopisu ztracenému v poště před dvaceti třemi tahy. Nebyl jsem si vědom, že k takové nehodě vůbec došlo, a jasně si pamatuji, že jste

učinil dvacátý druhý tah, tuším vějí na d6, kde byla později zmasakrována při Vaši oběti, která se Vám tragicky vymstila. V současné době stojí na e4 moje věť, a protože jste bez jezdce, bez ohledu na známé či neznámé adresáty, nechápu tak docela, jakou figurou mi berete dámu. Protože většinu figur máte zablokovanou, domnívám se, že ve skutečnosti řádáte, abych posunul Vašeho krále na c4 (Vaše jediná možnost) — tuto úpravu jsem si dovolil provést a odpovídám svým dnešním tahem, čtyřicátým šestým, kterým Vám беру královnu a zároveň dávám šach. Nyní už je Váš dopis jasnější. Myslím, že teď lze jít nejposlednější tahy partie odehrát hladce a rychle. S upřímným pozdravem Vardebedian Vardebediane! Právě jsem dočetl Váš poslední dopis, který obsahoval bizarní šestačtyřicátý tah, jímž berete mou královnu na poli, na kterém nestojí už jedenáct dní. Trpělivými výpočty jsem myslím dospěl ke zdroji Vašich omylů a nepochopení stávajících skutečností. Ze by Vaše věť stála na e4, je nemožnost srovnatelná s existencí dvou totožných sněhových vloček; pokud se vrátíte zpátky k devátému tahu partie, uvidíte jasně, že věť jsem Vám dávno vzal. Vlastně to byla ona smělá obětní kombinace, která Vám rozervala střed a připravila Vás o obě věťe. Co pohledávají na šachovnici nyní? Nabízím Vám k úvaze, že se stalo následující: Intenzita mých útoků a bleskových výpadů kolem dvacátého druhého tahu Vás přivedla do stavu mírné zmatenosti a v úporné snaze udržet v té chvíli svou pozici jste přehlédl, že můj obvyklý dopis nepřichází, a místo toho jste táhl vlastními figurami dvakrát, čímž jste, přiznáte sám, získal poněkud nespravedlivou výhodu. To vše už je za námi a pracně se vracet ve vlastních šlépějích by bylo obtížné, ne-li nemožné. Proto si myslím, že nejlepší způsob, jak celou věc napravit, je poskytnout nyní i mně příležitost táhnout dvakrát. Spravedlnost je spravedlnost. Nejdřív tedy беру Vašeho střelce svým pěšcem. Tím zůstává Vaše královna nepokryta a беру ji také. Myslím, že nyní můžeme ukončit poslední fáze bez problémů. Se srdečným pozdravem Gossage P.S.: Příkládám diagram, který přesně ukazuje, jak nyní šachovnice vypadá, abyste se v koncovce trochu vyznal. Jak vidíte, Váš král je polapen, nechráněn a osamělý ve středu pole. Hodně štěstí, G.

Gossagi! Dnes jsem obdržel Vaš poslední dopis, a i když byl poněkud nesouvislý, myslím, že chápu, co Vás tak vyvedlo z míry. Z Vámi přiloženého diagramu je zřejmé, že jsme posledních šest týdnů hráli dvě zcela odlišné šachové partie — já podle naší korespondence a Vy spíš podle toho, jak byste si přál, aby svět vypadal, než podle nějakého racionálního systému či řádu. Tah jezdcem, který se údajně ztratil v poště, by byl ve dvaadvacátém tahu nemožný, jelikož figura v té chvíli stála na kraji posledního sloupce a tah, který popisujete, by ji přenesl ze šachovnice na kávový stůl. Co se týče toho, že bych Vám měl dovolit dva po sobě následující tahy za jeden údajně ztracený v poště — jistě, dědka, ťertujete. Budu respektovat Vaš první tah (berete mi střelce), ale nemohu připustit druhý, a protože nyní jsem na řadě já, oplácím tím, že Vám beru dámu věti. Vaše tvrzení, že řádné věte nemám, ve skutečnosti neobstojí, jelikož ml stačí jen pohlédnout na šachovnici, abych je spatřil, jak tam bystře a energicky poskakují. Konečně diagram toho, jak má podle Vaší fantazie šachovnice vypadat, naznačuje velmi bohémský přístup ke hře, jak z grotesk bratří Marxů, a i když je to zábavné, nesvědčí to o tom, že byste příliš pronikl do Nimcovičovy knihy o šachu, kterou jste minulou zimu pronesl pod svetrem z veřejné knihovny; já Vás totiž viděl. Navrhuji, abyste prostudoval diagram, který příkládám, a příslušně upravil svou šachovnici, abychom mohli dokončit partii aspoň s minimální přesností. Děkuji za ochotu Vardebedian Vardebediane! Nechtěje prodlužovat již beztak dost zmatenou záležitost (vím, že nedávná choroba zanechala Vaši obvykle pevnou konstituci oslabenou a dezorientovanou a způsobila mírný rozchod se skutečným světem, jak ho známe my), musím využít této příležitosti, abych rozmotal ten nepěkný propletenec, než nenávratně dospěje ke káfkovskému závěru. Kdybych byl věděl, že se nezachováte jako gentleman a nedovolíte mi vyrovnávající druhý tah, nebral bych v šestačtyřicátém tahu pěšcem Vašeho střelce. Ve skutečnosti podle Vašeho diagramu jsou tyto dvě figurky umístěny tak, že je to nemožné, jeťto jsme vázáni pravidly světové šachové federace a nikoli pravidly komise státu New York pro profesionální boxing. Aniž pochybuji o upřímnosti Vašeho záměru sebrat mou královnu, musím říci, že můžte skončit jedině katastrofou, budete-li si podle své libovůle přisuzovat právo rozhodovat a začnete-li si hrát na diktátora a maskovat taktické omly

dvojakostí a agresivitou — tento zvyk jste sám před několika měsíci odsoudil u světových politiků ve svém článku “De Sade a pacifismus”. Protože naneštěstí hra pokračovala bez přestávky, nedokázal jsem přesně vypočítat, na které pole byste měl postavit odcizeného jezdce, a navrhuji, abychom to přenechali osudu. Prostě zavřu oči a postavím ho zpátky na šachovnici a přijmu každé místo, na němž přistane. Mělo by to naši partičku trochu okořenit, Můj sedmačtyřicátý tah: Moje věž bere Vašeho jezdce. S upřímným pozdravem Gossage Gossagi! Jak podivný byl Váš poslední dopis! Dobře míněný, souvislý, obsahující všechny prvky toho, co se v určitých referenčních skupinách pokládá za komu-nikační efekt, a přesto celý prostoupený tím, co Jean-Paul Sartre s oblibou nazývá “nicota”. Z dopisu přímo číší hluboký pocit zoufalství, tiěv připomínající deníky, které občas zanechávali polární badatelé umírající v Antarktidě, nebo dopisy německých vojáků od Stalingradu. Je fascinující, jak se smysly hroubí, když narazí na občasnou nepřijemnou pravdu, a utrhnou se ze řetězu, vidí faty morgány a stavějí pomyslnou zeď před nápořem příliš děsivé reality! Ať je tomu jak chce, milý příteli, strávil jsem právě větší část týdne pokusy vnést jakýsi řád do té hnilobné snůšky šileneckých alibi známé jako Vaše korespondence, ve snaze vyřešit záležitosti tak, aby se naše partie dala jednou provždy dokončit. Vaše královna je pryč. Můtete se s ní rozloučit. Stejně tak s oběma věžemi. Na jednoho střelce úplně zapomeňte, protože jsem ho vzal. Ten druhý je bezmocně umístěn stranou od centra dění, takže na něj nespolehejte, nebo Vám to zlomí srdce. Co se týče jezdce, o kterého jste naprosto regulérně přišel, ale kterého se odmítáte vzdát, umístil jsem ho na jediné myslitelné pole, kde by se mohl objevit, čímž jsem Vám poskytl nejneuvěřitelnější výjimku z pravidel šachu od té doby, co Peršané před mnoha staletími tuto malou kratochvíli vynalezli. Jezdec stojí na c7, a když seberete své vytrácející se myšlenkové schopnosti na tak dlouho, abyste zhodnotil postavení na šachovnici, povšimnete si, že právě tato Vaše vzácná figura nyní brání Vašemu králi v jediné ústupové cestě před mým dusivým vidlicovým sevřením. Je jen na místě, že Vaše hrabivé úklady se obrátily v můj prospěch! Jezdec, který se vetřel zpátky do hry, torpédoval Vaši koncovku! Táhnou královnou na b5 a ohlašuji mat v příštím tahu. Se srdečným pozdravem Vardebedian

Vardebediane! Neustálé napětí, plynoucí z Vašeho hájení řady otřesně beznadějných šachových postavení, očividně pocuchalo křehký chod Vašeho psychického aparátu, kterému se již uchopení jevů reálného světa začíná vymykat z nikou. Nedáváte mi jinou možnost než skončit náš zápas rychle a milosrdně, sejmut z Vás tu tíhu dřív, než Vás trvale poznamená. Jezdec — ano, jezdec — na d6. Šach. Gossage Gossagi! Střelec na d5. Mat. Je mi líto, že jsem byl pro Vás příliš náročným soupeřem, ale pokud Vás to utěší, několik místních šachových mistrů přišlo o rozum, když měli příležitost pozorovat mou techniku. Pokud si přejete odvetu, navrhuji, abychom zkusili Tvoření slov, což je pro mě relativně nová zábava, v níž bych snad nevyhrával tak snadno. Vardebedian Vardebediane! Věť na g8. Mat. Protože věřím, že v zásadě jste slušný člověk (jednoho dne nějaký nový způsob psychoterapie potvrdí mé mínění), než bych Vás mučil s dalšími detaily svého matu, přijímám s radostí Vaše pozvání ke hře na Tvoření slov. Vyndejte svou hrací desku. Protože jste hrál v šáchách bílými a tudíž jste měl výhodu prvního tahu (kdybych byl znal Vaše omezené schopnosti, nabídl bych Vám větší handicap); budu teď začínat já. Sedm písmen, která jsem si právě vytáhl, jsou O, A, E, J, N, R a Z — málo slibný galimatyáš, který snad zaručuje i té nejpodezřívavější osobě, že jsem si písmena vytahoval poslepu. Naštěstí však moje rozsáhlá slovní zásoba spolu s mou slabostí pro kuriozity mě umožnily vnést etymologický řád do materiálu, který by méně vzdělanému člověku připadal jak mišmaš. Moje první slovo je “ZANJERO”. Najděte si to ve slovníku. Složte ho horizontálně s E na středním poli. Počítejte pozorně a nezapomeňte na dvojnásobnou prémii za slovo při prvním tahu a padesátibodovou přírátku za to, že jsem použil všech sedmi písmen. Skóre je teď 116:0. Jste na tahu. Gossage

VZPOMÍNKY NA DVACÁTÁ LÉTA

Poprvé jsem přijel do Chicaga ve dvacátých letech, a to podívat se na boxerský zápas. Byl se mnou Ernest Hemingway a oba jsme bydleli v tré-ninkovém táboře mistra světa Jacka Dempseyho. Hemingway právě dokončil dvě povídky o profesionálním boxu a shodl jsem se s Gertrudou Steinovou, že sice nejsou špatné, ale bude na nich ještě hodně práce. Dobíral jsem si Hemingwaye kvůli jeho připravovanému románu a hodně jsme se nasmáli a uťili si spoustu legrace a pak jsme si navlékli boxerské rukavice a on mi přerazil nos. Tu zimu jsme si s Alicí Toklasovou a s Picassem najali vilu v jižní Francii. Pracoval jsem tenkrát na knize, která mi připadala jako velký americký román, ale byla vytištěna moc malým písmem, takže jsem ji nedokázal dočíst. Vtýdny odpoledne jsem chodíval s Gertrudou Steinovou po místních obchodech nakupovat starožitnosti a pamatuji, jak jsem se jí jednou zeptal, zda si myslí, že bych se měl stát spisovatelem. Tím typicky záhadným způsobem, který nás všechny tak okouzloval, odpověděla: “Ne.” Pochopil jsem, že myslí ano, a příští den jsem odplul do Itálie. Itálie mi hodně připomínala Chicago, zejména Benátky, protože v obou městech jsou kanály a ulice jsou plné soch a katedrál od největších renesančních umělců. Ten měsíc jsme jeli do Picassova ateliéru v Arles, které se dříve jmenovalo Rouen nebo Curych, dokud ho v roce 1589 za vlády Ludvíka Vágního Fran-couzi nepřejmenovali. (Ludvík byl královský nemanželský parchant ze šestnáctého století a jednal tak prostě s každým.) Picasso se právě tenkrát chystal zahájit éru, která se později stala známou jako jeho “modré období”, ale Gertruda Steinová a já jsme k němu přišli na kafe, takže začal o deset minut později. To období trvalo čtyři roky, takže těch deset minut doopravdy tak moc neznamenalo. Picasso byl malý mužík, který si vynášel zvláštní způsob chůze; kladl jednu nohu před druhou a říkal tomu “kroky”. Jeho roztomilým nápadům jsme se smáli, ale koncem třicátých let byl fašismus na vzestupu, takže toho k smíchu jinak moc nebylo. Velice pozorně jsme s Gertrudou Steinovou zkoumali Pi-cassova nová díla a Gertruda Steinová byla toho názoru, že “umění, všechno umění je prostě jen vyjádřením čehosi”. Picasso nesouhlasil a řekl: “Dejte mi pokoj. Teď jím.” Já sám jsem cítil, že pravdu má Picasso. Skutečně jedl.

Picassův ateliér se lišil od Matissova v tom, že u Picassa byl nepořádek, zatímco Matisse měl všechno úhledně srovnané. Je podivné, že ve skutečnosti tomu bylo naopak. V září toho roku dostal Matisse objednávku, aby namaloval alegorii, ale vzhledem k nemoci jeho ženy zůstala alegorie nenamalována a

místo toho byla nakonec vytažována. Pamatuji se na tyto události tak přesně, protože to bylo těsně před onou zimou, než jsme se všichni přestěhovali do levného bytu v severním Švýcarsku, kde občas zaprší a pak stejně náhle přestane. Španělský kubista Juan Gris přesvědčil Alici Toklasovou, aby mu stála modelem pro zátiší, a ve svém typickém abstraktním chápání objektů začal rozkládat její tvář a tělo do základních geometrických obrazců, dokud nepřišla policie a nezarazila mu to. Gris pocházel ze španělského venkova a Gertruda Steinová říkávala, že jen opravdový Španěl se dokáže chovat jako on; mluvil totiž španělsky a někdy odjížděl za svou rodinou do Španělska. Bylo skutečně úžasné to sledovat. Pamatuji, jak jsme jednoho odpoledne seděli v homosexuálním baru v jižní Francii s nohama pohodlně opřenými na stoličkách v severní Francii, když Gertruda Steinová řekla: “Chce se mi zvracet.” Picassovi to připadalo velmi legrační a Matisse a já jsme to pochopili jako signál, že máme odjet do Afriky. O sedm týdnů později jsme v Keni narazili na Hemingwaye. Byl teď do bronzova opálený, měl plnovous a kolem očí a úst už se mu začínal rýsovat ten známý suchý prozaický styl. Tady, na neprobádaném temném kontinentu, musel Hemingway vzdorovat okoralým rtům aspoň tisíckrát. “Co nového, Erneste?” zeptal jsem se. Začal rozkládat o smrti a dobrodružství, jak to dokázal jen on, a když jsem se probudil, měl už postavený tábor a seděl u velkého ohně a všem nám připravoval moc dobré košer klobásky. Dobíral jsem si ho kvůli jeho novému plnovousu a moc jsme se nasmáli a upíjeli koňak a pak jsme si navlékli boxerské rukavice a on mi přerazil nos. Ten rok jsem jel podruhé do Paříže, abych se tam setkal s hubeným, nervózním evropským skladatelem s orlím profilem a pozoruhodně bystrými očima, z něhož se měl jednou stát Igor Stravinskij a ještě později jeho nejlepší přítel. Bydlel jsem v domě Mana Raye a několikrát k nám přišel na večeri Salvador Dali a Dali se rozhodl uspořádat individuální výstavu, což se podařilo, a byl to obrovský úspěch, protože na ni skutečně přišlo jenom jedno individuum, a byla to veselá a mírná francouzská zima. Pamatuji, jak se jedné noci vrátil Scott Fitzgerald se svou ženou Zeldou ze silvestrovského večírku domů. Bylo to v dubnu. Poslední tři měsíce nepili nic kromě šampaňského a týden před návratem sjeli ve slavnostním oblečení s limuzínou z třicetimetrového útesu do oceánu jen tak z hecu. Na Fitzgeraldových bylo něco opravdového; jejich hodnoty byly hluboko zakořeněné. Byli to velice skromní lidé, a když je později malíř Grant Wood přesvědčil, aby mu stáli modelem pro jeho slavný obraz “Americká gotika”, pamatuji, jak jim to lichotilo. Zelda mi vyprávěla, že při každém sezení Scottovi padaly vidle,

V dalších pár letech jsem se se Scottem velice spřátelil a většina našich známých si myslela, že založil postavu hlavního hrdiny svého posledního románu na mně a že já jsem založil svůj životní příběh na jeho předchozím románu a nakonec mě kvůli tomu jedna románová postava žalovala. Scott měl velké problémy s disciplínou, a třebaže jsme všichni Zeldu zbožňovali, shodovali jsme se, že má nepříznivý vliv na jeho práci, protože jeho produktivita klesla z jednoho románu ročně na občasný kuchařský recept a řádku čárek. Konečně v roce 1929 jsme všichni odjeli společně do Španělska, kde nás Hemingway představil Manoletovi, což byl citlivý, málem až ztěšitelný člověk. Nosil přiléhavé toreadorské kalhoty a někdy také pumpky. Manoleto byl doopravdy velký umělec. Měl takovou eleganci, že kdyby se nebyl stal toreadorem, mohl se klidně stát světoznámým účetním. Toho roku jsme si ve Španělsku užíli spoustu legrace, cestovali jsme a psali a Hemingway mě vzal na lov tuňáků a já chytil čtyři plné konzervy a moc jsme se nasmáli a Alice Toklasová se mě zeptala, jestli jsem zamilovaný do Gertrudy Steinové, protože jsem jí věnoval sbírku básní, i když to byly básně od T. S. Eliota, a já řekl, že ano, skutečně ji miluji, ale nikdy by to neklapalo, protože je na mě moc inteligentní, a Alice Toklasová se mnou souhlasila a pak jsme si navlékli boxerské rukavice a Gertruda Steinová mi přerazila nos.

TROCHU HLASITĚJI, PROSÍM

Chápejte, že máte co dělat s člověkem, který sfouknul ono pověstně nesrozumitelné dílo *Plačky nad Finneganem* za jízdy na horské dráze v luna-parku, hravě proniknuv do nepochopitelných joyceovských hříček navzdory kymácení tak zuřivému, že mi vytráslo ze zubů stříbrné plomby. Chápejte také, že patřím k těm několika málo vyvoleným, kteří v nabouraném buicku vystaveném v Muzeu moderního umění okamžitě spatřili tu dokonalou harmonii světél a stínů, jít mohl Odilon Redon dosáhnout, kdyby se byl vzdal křehké neurčitosti pastelů a místo toho pracoval se šrotovacím lisem. Kromě toho, holenkové, jako člověk, jehož neuvěřitelná chápavost poprvé zařadila *Godota* do správné perspektivy pro mnohé zmatené návštěvníky divadla, kteří se o přestávce táhli jako stádo foyerem, rozhořčení, že si udělali průvan v peněťence a vyplázli nějakému překupníkovi dlouhé peníze za slátaninu, v níž se nevyskytuje jediný slušný hit ani jediná ofiltrovaná hopsanda, mohu klidně říci, že můj kontakt se sedmi múzkami je zatraceně pevný. Přidejte k tomu skutečnost, že koncert pro osm současně dirigovaných rádií v Obecní síni mě tak zmastil, že se pořád ještě občas, když všichni odejdou spát, posadím se svým tranzistorákem do harlemského sklepa, kde si sjedem předpověď počasí a noční zprávy a kde jednou zamklý zemědělský nádeník jménem Jess, který v životě nevstročil do školy, zahrál závěrečný přehled stavu akcií s velkým citem. Byla to opravdová soda Konečně, aby nezůstalo nejmenších pochyb, vemte v úvahu, že můj zjev je už součástí inventáře na happeninzích a premiérách avantgardních filmů a že jsem častým přispěvatelem *Světél a proudů*, intelektuálního čtvrt-letníku věnovaného nejnovějším výbojům kinematografie a sladkovodního rybaření. Jestliže všechny tyto zásluhy nestačí, abych měl právo na přezdívku Pepa Intoš, tak se, kámo, vzdávám. A přesto, navzdory této ohromné vnímavosti, která ze mě kape jako cukr z melounu, jsem si nedávno uvědomil, že mám kulturní Achillovu patu, která mi sahá až k zátylku. Začalo to jednoho dne letos v lednu, když jsem postával v McGinnisově baru na Broadwayi, hltal kus nejtučnějšího tvarohového koláče na světě a trpěl přitom provinilou, cholesterickou halucinací, že slyším, jak se mi aorta sráží v hokejový puk. Vedle mě stála omračující blondýna, vlnící se pod černou blůzičkou natolik provokativně, že by udělala vlkodlaka i z mladého seminaristy. Ústředním tématem našeho vztahu v poslední čtvrt hodině bylo moje “mohla byste mi podat hořčici” navzdory několika pokusům z mé strany přejít tak trochu i k činům. Skončilo to tím, že mi hořčici skutečně podala a já si musel trochu namazat na svůj koláč, abych dokázal opravdovost své prosby.

“Vejsce půjdou zřejmě nahoru,” odvátil jsem se konečně, napodobuje ledabylost člověka, který skupuje velké korporace jen tak mimochodem. Nevě-dom si toho, že její přítel, jakýsi přístavní dělník, právě vstoupil s laurelovsko-hardyovským načasováním a stojí přímo za mnou, podíval jsem se na ni hladově řádostivým pohledem a pamatuji, že jsem se stačil ještě blýsknout něčím chytrým o slavném německém sexuologovi Kraft-Ebbingovi, než jsem ztratil vědomí. V příští chvíli jsem prchal po ulici, abych unikl ostří jakéhosi kyje patřícího sicilskému bratranci té dívky, jenž byl odhodlán pomstít Její čest. Nalezl jsem útočiště v chladném přítmi kina krátkých filmů, kde jsem radikální léčbou pomocí čtyř diazepamů uvedl svůj nervový systém do normálního stavu. Právě začínal hlavní program. Ukázalo se, že je to cestopis o novoguinejském buši — téma soupeřící na řebříčku mé pozornosti s “Lišejníkovými formacemi” a “Jak ťijí tučňáci”. “Tito primitivní lidé,” duněl komentátor, “jejichť dnešní ťivot se v ničem neliší od ťivota člověka před milióny lety, zabíjejí divoká prasata” — jejichť ťivotní standard se zřejmě také nijak viditelně nezlepšil — “a večer sedí kolem ohně a pantomimicky přehrávají lov uplynulého dne.” Pantomima. Udeřilo mě to s omračující jasností. Tady byla slabina v mém kulturním brnění — sice jediná slabina, ale zato taková, která mě pronásledovala od dětství, kdy němoherní provedení Gogolova *Pláště* se zcela vymklo mému chápání, takže jsem byl přesvědčen, že se prostě dívám na čtrnáct Rusů při tělocviku. Pantomima mi vřdy zůstávala záhadou — záhadou, na kterou jsem raději zapomínal, protože mě přiváděla do rozpaků. Ale zde byl tento nedostatek zas a k mému zármutku stejně velký jako kdy jindy. Nechápal jsem frenetickou gestikulaci hlavního novoguinejského domorodce o nic víc, než jsem kdy pochopil Marcela Marceaua v některé z těch drobných etud, které naplňují davy takovým bouřlivým nadšením. Zmítal jsem se na sedadle, když ten amatérský divadelník z džungle němě vzrušoval své primitivní spoluobčany, aby nakonec shrábl do pracky plnou hrst peněžitých poukázek od kmenových starších, načeť jsem se sklíčeně vyplítil z biografu.

Toho večera jsem doma začal být svým nedostatkem posedlý. Byla to krutá pravda: navzdory mé přímo šelmí hbitosti v jiných oblastech umělecké tvorby stačil jediný večer pantomimy, abych se ukázal v pravém světle jako nenapravitelný buran — tupý, udivený a stejný kleštěnec jako jeho bratr vůl. Začal jsem bezmocně zuřit, ale chytila mě křeč do stehna a musel jsem se posadit. Koneckonců, uvažoval jsem, jaký elementárnější způsob komunikace existuje? Proč je tato univerzální umělecká forma nabitá významem pro kaťdého kromě mne? Zkusil jsem znovu bezmocně zuřit a tentokráte se mi to povedlo, ale bydlím v tiché čtvrti, takže se u mě za pár minut zastavili dva brunátní delegáti místního policejního okrsku, aby mě informovali, že za bezmocné zuření můžu dostat pět set dolarů pokuty, šest měsíců vězení nebo

obojí. Poděkoval jsem jim a vzal jsem šipku do postele, kde moje snaha zaspát vlastní zřůdnou nedokonalost vyústila v osm hodin nočního děsu, jaký bych nepřál Makbethovi.

Další děsivý důkaz mé neschopnosti v oblasti pantomimy se objevil už za pár týdnů. Dostal jsem dva volné lístky do divadla — jako odměnu za to, že jsem před čtrnácti dny v rozhlasovém programu správně identifikoval, že zpívá Mama Yancey. První cena byl luxusní automobil značky Bentley. Ve vzrušené snaze se okamžitě dovolat k disktokejovi jsem vyskočil nahý z vany. Uchopil jsem sluchátko mokrou rukou, zatímco druhou jsem se snažil vypnout rádio. Odrazil jsem se od stropu a světla na kilometry daleko pohasla, jako tenkrát, když popravovali vraha Lepkého na elektrickém křesle. Můj druhý oblet kolem lustru přerušila otevřená zásuvka sekretáře z doby Ludvíka XV., na kterou jsem narazil hlavou, přičemž jsem to chytil zlaceným kováním přes ústa. Krvavé znamení na tváři, jež nyní vypadala, jako by ji někdo orazítkoval rokokovým sekáčkem na sušenky, a boule velikosti pštrosiho vejce na hlavě ovlivnily jasnost mých myšlenek, takže jsem skončil až druhý za paní Sleet Mazurskou a nucen zapomenout na své sny o bentleyem, musel jsem se spokojit s párem volňášků na večer moderního tyátru. To, že na programu byl světově proslulý mim, zchladilo mé nadšení na teplotu polární příkrývky, leč doufaje, že překonám kletbu, rozhodl jsem se jít. Nedokázal jsem si smluvit schůzku s řádnou dívkou na pouhých šest týdnů dopředu, a tak jsem dal druhý lístek jako spropitné svému myči oken Larsovi, letargickému manuálovi s vnímavostí Čínské hladové zdi. Nejdříve si myslel, že ta malá oranžová kartička je jedlá, ale když jsem mu vysvětlil, že za ni můžete navštívit večer pantomimy — jednu z mála podívaných s výjimkou ohně, které snad mohl porozumět — vřele mi poděkoval. Večer v den představení jsme oba — já ve svém dlouhém operním plášti a Lars se svou brašnou — důstojně vystoupili z útrob městského taxíku, vešli do divadla a vznešeně dokráčeli ke svým sedadlům, kde jsem prostudoval program a dozvěděl se s určitou nervozitou, že prvním číslem je malá němá kra-tochvíle nazvaná Výlet s piknikem. Začalo to, když na jeviště vstoupil drobounký muťik v kuchyňsky bílém nalíčení a v přiléhavém černém trikotu. Běžné oblečení na piknik — já sám ho měl na sobě na pikniku v Central Parku minulý rok, a s výjimkou pár dospívajících nespokojenců, kteří to pochopili jako signál, aby mi přepočítali obsah peněženky, si ho nikdo ani nepovšiml. Mim nyní začal rozkládat výletní deku a mne se okamžitě zmocnil starý zmatek. Buď rozkládal výletní deku, anebo dojl malou kozu. Pak si velmi složitě zouval boty, ať na to, že si nejsem jistý, jestli to byly jeho boty, protože jednu z nich vypil a druhou poslal poštou do Pittsburghu. Říkám “Pittsburgh”, ale ve skutečnosti je obtížné pantomimicky znázornit pojem Pittsburghu, a když na to teď myslím, mám pocit, že vlastně vůbec neznázorňoval Pittsburgh, ale muže,

který projít s golfovým vozíkem otáčivými dveřmi — nebo možná dva muže rozebírající rotačku. Jak to souvisí s piknikem, mi uniká. Mim se pak začal pro-bírat neviditelnou sbírkou předmětů obdélníkového tvaru, bezpochyby těžkých, možná něčím, jako je úplné vydání *Encyclopaedia Britannica*, které zřejmě vytahoval z piknikového košíku, i když podle toho, jak je držel, to také mohl být Budapešťský smyčcový kvartet, svázaný do kozelců a s roubíky v ústech. Tou dobou, k překvapení všech sedících poblíž, jsem zjistil, že se jako obvykle pokouším pomáhat mimovi vyjasnit detaily jeho scénky tím, že hlasitě hádali, co přesně dělá. “Polštář... velký polštář. Podniká? Vypadá to jako poduška...” Tato dobře míněná iniciativa nezřídka rozruší skutečné milovníky němé divadlo a povšiml jsem si při takových příležitostech tendence diváků sedících poblíž projevovat nejrůznějšími formami svůj neklid, od významného pokašlávání až po medvědí záhlavec, který jsem jednou obdržel na divadelním večírku klubu ten v domácnosti. Při této příležitosti mě obstarotná dáma, připomínající postavu nepraktického učitele z románu Washingtona Irvinga, přetáhla bleskově lorňonem přes klouby a doprovodila to napomenutím: “Über, vole.” Pak se jí mě ztělelo a vysvětlovala mi s pomalou, trpělivou výslovností člověka, který oslovuje vojáka po bombovém šoku, že mim se nyní humorně vyrovnává s různými překáčkami, které tradičně ztěžují život výletníkům — s mravenci, deštěm a zapomenutým otvíračem lahví, který je vždy dobrý na zasmání. Dočasně osvícen jsem se otfřasal smíchy při představě člověka postiženého nepřítomností otvírače lahví a řasl jsem nad jejími nekonečnými možnostmi.

Nakonec začal mim foukat sklo. Buď foukal sklo, anebo tetoval všechny studenty Columbijské univerzity. Vypadalo to jako všichni studenti Columbijské univerzity, ale mohl to být i mušský sbor — nebo diatermální přístroj — či jakýkoli velký, vyhynulý čtvernožec, často obojživelný a obvykle býložravý, jehož zkamenělé pozůstatky jsou nalézány až na severu v Arktidě. Tou dobou se už obecenstvo popadalo smíchy za břicho nad těmi kousky na jevišti. Dokonce i nechápavý Lars si utíral slzy smíchu z tváře svou stěrkou na okna. Ale pro mě to bylo beznadějně; čím více jsem se pokoušel, tím méně jsem rozuměl. Zmocnila se mě poraženecká únava a já si zul mokasíny a zaříz jsem to. Když jsem se probral, přely se právě dvě uklízečky na balkóně o klady a záporý zánětu kloubů. Vzpamatoval jsem se v matném světle jevištních světel, utáhl jsem si kravatu a odebral se do Rikerovy restaurace, kde jsem s hamburgrem a čokoládovým koktejlem neměl vůbec řádné potíže, co se týče jejich významu, a poprvé tohoto večera jsem ze sebe shodil břímě provinilosti. Až do dnešního dne zůstávám kulturně nedokonalý, ale pracuji na tom. Pokud někdy spatříte na pantomimě estéta, který vraští čelo, vrtí se a mumlá si pro

sebe, přijďte mě pozdravit — ale musí to být na začátku představení; nechci už být nikým obtěžován, jakmile usnu.

VELKÝ ŠÉF

Seděl jsem v kanceláři, čistil hlavěň osmatřicítky a přemýšlel, odkud se vynoří příští případ. Být soukromým detektivem se mi líbí, a i když mi občas někdo zmasíruje dásně automobilovým heverem, sladká vůně prachů to všechno vynahrazuje. Nemluvě o holkách, mém menším koníčku, který stavím těsně před dýchání. Proto, když se dveře mé kanceláře rozletěly a dovnitř vstoupila dlouhovlasá blonděna jménem Heather Butkissová a sdělila mi, že je pornomodelka a potřebuje mou pomoc, moje slinné tlázy přefadily na trojku. Měla na sobě minisukni a přiléhavý svetr a její postava opisovala množinu parabolických křivek, schopných způsobit srdeční zástavu u tura chrochtavého. “Co pro tebe můžu udělat, zlato?” “Chci, abyste mi někoho našel.” “Nezvěstná osoba? Zkusilas policii?” “Ne tak docela, pane Lupowitzi.” “Říkej mi Kaisere, zlato. Dobrá, tak co je to za kšeft?” “Bůh.” “Bůh?” “Ano, Bůh. Stvořitel, Základní princip, Prapříčina všech věcí, Všemohoucí. Chci, abyste mi Ho našel.” Přišlo za mnou do kanceláře už pěkných pár cvoků, ale když má cvok postavu jako ona, posloucháte ho. “Proč?” “To je moje věc, Kaisere. Vy mi Ho jen najdete.” “Je mi líto, zlato. Káplas na nepravýho.” “Ale proč?” “Pokud neznám všechna fakta...,” řekl jsem a vstal. “Dobrá, dobrá,” řekla a kousla se do spodního rtu. Narovnal si šev punčochy čistě jen pro mé potěšení, ale já v té chvíli nehodlal na nic skočit. “Tak si vyloťme karty, zlato.” “No, pravda je — já ve skutečnosti nejsem pornomodelka.” “Ne?” “Ne. A taky se nejmenuji Heather Butkissová. Jmenuji se Claire Rosenzweigová a studuji filozofii na Vassarově univerzitě. Historii evropského myšlení a tyhle věci. V lednu mám odevzdat referát O západním náboženství. Všechny ostatní holky odevzdají z toho předmětu spekulativní práce. Ale já chci vědět najisto. Profesor Grebanier říkal, že jestli to někdo zjistí s určitostí, má tu přednášku v kapse. A táta mi slíbil mercedes, když budu mít samé výborné.”

Otevřel jsem balíček lucky strikes a balíček tvýkaček a dal si jednu od každého. Její příběh mě začínal zajímat. Rozmazlená studentka. Vysoké IQ a tělo, s kterým jsem se chtěl seznámit blíž. “Jak Bůh vypadá?” “Nikdy jsem Ho neviděla.” “No tak jak víš, že existuje?” “To musíte zjistit vy.” “No výborně. Takže nevíš, jak vypadá? Ani kde Ho mám začít hledat?” “Ne. Vlastně ne. I když mám podezření, že je všude: Ve vzduchu, v květině, ve vás i ve mně — i v téhle řidli.” “Aha.” Takže byla panteistka. V duchu jsem si to poznamenal a řekl jsem, že to pro ni zkusím — za stovku denně, výdaje plus schůzku na večeři. Usmála se a řekla, že to bere. Sjeli jsme spolu výtahem dolů. Venku se začínalo stmívat. Možná Bůh existuje a možná ne, ale někde v tomhle městě je určitě spousta frajerů, kteří se mi budou pokoušet zabránit, abych to zjistil. Moje první stopa byl rabín Itzhak Wiseman, místní kazatel, který mi dlužil protislužbu za to; že jsem vypátral, kdo mu maře vepřové sádlo na klobouk. Věděl jsem, že je něco v nepořádku, jakmile jsem promluvil, protože dostal strach. Pořádný strach. “Samozřejmě že existuje víc kdo, ale já nesmím ani vyslovit Jeho jméno, aniž by mě stihl trest nekrutější. Vlastně jsem nikdy nepochopil, proč je někdo tak hákliv kvůli tomu, že se vysloví jeho jméno.” “Dostal ses někdy k Němu?” “Já? Děláš si legraci? Jsem rád, když se dostanu za svými vnoučaty.” “Tak jak můžeš vědět, že existuje?” “Jak to můžu vědět? Co je to za otázku? Copak bych mohl dostat takovýhle oblek za pouhých čtrnáct dolarů, kdyby tam nahoře nikdo nebyl? No, sáhni si na ten gabardén — jak bys mohl pochybovat?” “Tádný jiný důkazy nemáš?” “No a co je podle tebe Starý zákon? Sekaná? Jak si myslíš, že Mojžíš vyvedl izraelský lid z Egypta? Ťe jen zazpíval a zatancoval? Věř mi, Rudý moře nerozdělíš jen tak nějakým šmejdem z obchodního domu. Na to potřebuješ moc.” “Takže je tvrdý, co?” “Jo. Jako skála. Člověk by si myslel, že po tolika úspěších bude o hodně milejší.” “Jak to, že toho o Něm tolik víš?” “Protože my jsme ti vyvolení. Stará se o nás líp než o Svý ostatní děti, což bych s Ním taky rád jednou probral.” “Co Mu platíte za to, že jste vyvolení?”

“Neptej se.” Tak takhle to bylo. Ťídům šlo s Bohem o pěkný balík. Byl to ten starý čachr s ochranou. Za určitou cenu se o ně staral. A podle toho, jak rabín Wiseman mluvil, tak je ťídimal pěkně. Sed jsem do taxíku a dojel do Dannyho kulečnickové herny na Desáté avenue. Vedoucí byl malý slizký chlapík, kterého jsem neměl rád. “Je tu Chicago Phil?” “Kdo to chce vědět?” Chytil jsem ho za klopy a přitom mu sedřel trochu kůže. “Tak co, blbečku?” “Je vzadu,” změnil postoj. Chicago Phil. Padělatel, bankovní lupič, gorila a zapřisáhlý ateista. “Ten chlap nikdy neexistoval, Kaisere. To je na rovinu. Je to velký podfuk. Ťádný Velký šéf není. Je to syndikát. Z větší části sicilský, zbytek mezinárodní. Ale ťádný skutečný šéf tam není. Snad ať na papeže.” “Rád bych se s papežem setkal.” “To se dá zařídit,” mrknul na mě. “Říká ti něco jméno Claire Rosenzweigová?” “Ne.” “Heather Butkissová?” “Moment, počkej. Jasně. To je ta odbarvená blondýna s velkým předstihem z Radcliffu.” “Z Radcliffu? Říkala mi z Vassarovy.” “Tak to lže. Učí na Radcliffu. Nějaký čas měla pletky s jedním filozofem.” “S panteistou?” “Ne. Pokud se pamatuju, byl to empirista. Nebezpečnej chlap. Naprosto odmítal Hegela a jakoukoli dialektickou metodologii.” “Takový to byl ptáček.” “Jo. Býval bubeníkem v jazzovém triu. Pak se zbláznil do logickýho pozitivismu. Když s tím neuspěl, zkusil pragmatismus. Naposled jsem slyšel, že ukrad fůru peněz, aby moh chodit na schopenhauerovské přednášky na Columbi. Mafie po něm jde — anebo po jeho učebnicích, aby je mohli roz-prodat.” “Díky, Phile.” “Dej si říct, Kaisere. Nikdo tam nahoře není. Je tam prázdno. Přece bych nemoh udávat všechny ty falešný šeky a odírat společnost, jak to dělám, kdy-bych jen na vteřinku moh rozpoznat nějaký autentický smysl Bytí. Vesmír Je čistě fenomenologický. Není tam nic věčnýho. Je to všechno beze smyslu.” “Kdo vyhrál pátý dostih v Aqueductu?” “Svatý Jezulátko.”

Dal jsem si pivo a O'Rourkeho a pokoušel se srovnat si to všechno v hlavě, ale nedávalo to žádný smysl. Sokrates spáchal sebevraždu — alespoň se to tvrdilo. Kristus byl zavražděn, Nietzsche se zcvoknul. Jestli tam nahore opravdu Někdo byl, tak tedy zatraceně nechtěl, aby se o tom někdo dozvěděl. A proč lhala Claire Rosenzweigová ohledně Vassarovy univerzity? Mohl mít Descartes pravdu? Je vesmír dualistický? Anebo uhodil hřebík na hlavičku Kant, když postuloval Boží existenci na morálním základě? Ten den jsem povečeřel s Claire. Deset minut po tom, co jsem zaplatil účet, jsme byli v posteli a, kamarádi, své evropské myšlení si můžete klidně nechat. Provozovala takové gymnastické kousky, které by vyhrály zlatou na olympiádě v Tokiu. Potom ležela vedle mě s rozpuštěnými světlými vlasy na polštáři. Naše nahá těla byla stále ještě spojena. Kouřil jsem a zíral na strop. "Claire, co když měl Kierkegaard pravdu?" "Co tím chceš říct?" "Co když člověk nikdy doopravdy nemůže vědět? Jenom věřit." "To je absurdní." "Nebud' tak racionální." "Nikdo není racionální, Kaisere." Zapálila si cigaretu. "Jen prostě nezačinej s ontologií. Ne v téhle chvíli. Nesnesla bych to, kdybys na mě zkoušel ontologii." Byla rozrušená. Nahnul jsem se k ní, políbil ji a pak zazvonil telefon. Zvedla sluchátko. "Je to pro tebe." Na druhé straně se ozval hlas seržanta Reeda z oddělení vražd. "Nehledal jste Boha?" "Jo." "Všemohoucí bytost? Velkou jednotu, Stvořitele všehomíra? Prapříčinu všech věcí?" "Správně." "Někdo, kdo odpovídá tomu popisu, se právě objevil v márnici. Uděláte nejlíp, když sem hned přijedete." Byl to skutečně On a soudě podle toho, jak Ho zřídili, to byla profesionální práce. "Byl mrtvý, když Ho přivezli." "Kde jste Ho našli?" "Ve skladišti na Delanceyově." "Nějaké stopy?" "Byla to práce existencialisty. Tím jsme si jisti," "Podle čeho?"

“Ten nahodilý způsob, jakým to bylo provedeno. Zdá se, že vrah nepostupoval podle řádného plánu. Momentální impuls.” “Zločin z vášně?” “Uhodl jste. Což znamená, že jste podezřelý, Kaisere.” “Proč já?” “Na komisařství všichni dobře vědí, jaký máte vztah k Jaspersovi.” “To ze mě ještě nedělá vraha.” “Ještě ne, ale podezřelého.” Venku na ulici jsem natáhl vzduch do plic a znovu jsem si všechno přebral. Dojel jsem taxíkem do Newarku, vystoupil a došel zbývající blok k Giordiniho italské restauraci. Tam, u zadního stolu, seděla Jeho Svatost. Byl to doopravdy papet. Seděl tam s dvěma frajerama, který jsem už viděl na půl tuctu policejních předváděček. “Posaďte se,” vzhlédl od svých špaget. Nastavil mi prsten. Věnoval jsem mu svůj nejkouzelnější úsměv, ale prsten jsem nepolíbil. Jeho to znepokojilo a mě potěšilo. Jedna nula pro mě, “Dáte si špagety?” “Ne, děkuji, Vaše Svatosti. Ale vy klidně jezte.” “Nic? Ani salát?” “Před chvílí jsem jedl.” “Jak chcete, ale dělají tu skvělou salátovou zálivku. Ne jako ve Vatikánu, kde se člověk za celý rok pořádně nenají.” “Přejdu přímo k věci, pontifiku. Hledám Boha.” “Jste na správné adrese.” “Takže On existuje?” To jim všem připadalo hrozně zábavné a rozesmáli se. Grázl vedle mě řekl: “To je legrace. Ten chytrý chlapeček chce vědět, jestli On existuje.” Posunul jsem si židli, abych se pohodlněji usadil, a přišlápl jsem mu malíček. “Promiň.” Ale zuřil. “Jasně že existuje, Lupowitzi, ale já jsem jediný, kdo s ním komunikuje. Mluví pouze mým prostřednictvím.” “Proč zrovna tvým, kámo?” “Protože mám červený šaty.” “Tenhle ohoz?” “Jen se neošklíbej. Každý ráno vstanu, natáhnu si červený kvádro a najednou jsem velký zvíře. Je to všechno v těch šatech. Uznej, kdybych chodil v dřínsech a manšestrovým saku, tak bych si v náboženství ani neškrtnul.” “Takže je to podfuk. Řádný Bůh neexistuje.” “To já nevím. Ale co na tom záleží? Prachy jsou to dobrý.”

“Nemáš někdy strach, že ti ty červený šaty nevrátěj včas z čistírny a najednou budeš jako každý jiný?” “Nechávám si čistit expres. Ta jistota za těch pár centů navíc stojí.” “Říká ti něco jméno Claire Rosenzweigová?” “Jasně. Je na katedře fyziky v Bryn Mawru.” “Fyziky říkáš? Díky.” “Za co?” “Za odpověď, pontifiku.” Chytil jsem taxík a hnal se přes most George Washingtona zpátky. Cestou jsem se zastavil v kanceláři a rychle si ověřil pár údajů. Na cestě do Clairina bytu jsem všechny kousky složil a poprvé do sebe zapadaly. Když jsem tam přijel, byla v průhledné noční košilce a zdálo se, že ji něco trápí. “Bůh je mrtev. Byla tu policie. Hledají tě. Myslí si, že to udělal nějaký existencialista.” “Kdepak, zlato. Bylas to ty.” “Cože? Nedělej si legraci, Kaisere.” “Udělalas to ty.” “Co to říkáš?” “Ty, zlato. Ťádná Heather Butkissová ani Claire Rosenzweigová, ale doktorka Ellen Shepherdová.” “Odkud znáš moje jméno?” “Profesorka fyziky na Bryn Mawru Vůbec nejmladší vedoucí katedry na univerzitě. Na zimním fakultním plesu ses zabouchla do jazzového muzikanta, který lítá až po krk ve filozofii. Je ženatý, ale to ti nebránilo. Pár nocí v posteli a už to připadá jako láska. Jenže to nefunguje, protože něco se postaví mezi vás. Bůh. Víš, zlato, on věřil nebo alespoň chtěl, ale ty s tím svým pěkným vědeckým mozečkem jsi musela mít naprostou jistota.” “Ne, Kaisere. Přisahám.” “Takže jsi předstírala, že studuješ filozofii, protože to ti poskytlo příležitost, jak odstranit určité překážky. Sokrata jsi se zbavila dost snadno, ale po něm přišel Descartes, tak jsi využila Spinozu, aby ses zbavila Descarta, ale Kant ti na to neskočil, takže ses ho musela zbavit taky.” “Nevíš, co říkáš.” “Z Leibnize jsi nadělala fašírku, ale to ti nestačilo, protože jsi věděla, že jestli někdo uvěří Pascalovi, tak je s tebou konec, takže Pascal musel jít také z cesty, ale tam jsi udělala chybu, protože jsi uvěřila Martinu Buberovi. Jenže Buber, zlato, byl měkkota. Věřil v Boha, takže ses musela zbavit Boha sa-motného.” “Kaisere, ty ses zbláznil!”

“Ale ne, miláčku. Vydávala ses za panteistku a to ti k Němu získalo přístup — pokud On existoval, jako že ano. Sel s tebou k Shelbymu na večírek, a když se Jason nedíval, tak jsi Ho zabila.” “Kdo má k sakru být Shelby a Jason?” “Co na tom záleží? Tivot je už beztak dost absurdní.” “Kaisere,” řekla a celá se najednou rozechvěla. “Přece mě nedáš zavřít?” “Ale ano, miláčku. Když odprásknou Nejvyšší bytost, někdo si to odnést musí.” “Ach, Kaisere, mohli bychom utéct spolu. Jen my dva. Mohli bychom na filozofii zapomenout. Usadit se a třeba se pustit do sémantiky.” “Je mi líto, zlato. Z toho nic nebude.” Slzy se jí řinuly z očí. Začala stahovat ramínka noční košilky a najednou tam přede mnou stála nahá Venuše, jejíž celé tělo jako by říkalo: Vezmi si mě — jsem tvá. Venuše, jejíž pravá ruka čechrala mé vlasy, zatímco levá uchopila pětačtyřicítku a držela mi ji za zády. Vypálil jsem ránu ze své osmatřicítky dřív, než mohla stisknout spoušť, a ona upustila revolver a nevěřicně se zhroutila. “Jak jsi to mohl udělat, Kaisere?” Slábla rychle, ale podařilo se mi k ní proniknout ještě včas. “Manifestace univerza jako komplexní myšlenka o sobě v protikladu k existenci uvnitř či vně opravdového Bytí je ve své podstatě konceptuální nicotou či Nicotou ve vztahu k jakékoli abstraktní formě trvale jsoucího, budoucího či byvšího a nepodléhá zákonům hmoty ani pohybu ani myšlení vztahujícímu se k nehmotnému nebo k neexistenci objektivního Bytí či subjektivní jinosti.” Byla to hutná myšlenka, ale myslím, že ji pochopila, než zemřela.

ZAMYŠLENÍ NAD PARAPSYCHICKÝMI JEVY

Nemůžeme být pochyb o tom, že neviditelný svět existuje. Problém je, jak daleko je to ze středu města a do kdy mají otevřeno. Nevysvětlitelné události se dějí neustále. Jeden člověk vidí duchy. Jiný slyší hlasy. Třetí se probudí a zjistí, že běhá v parku. Kdo z nás někdy v životě nepocítil na zátylku ledově studenou ruku, když byl právě sám doma? (Díkybohu, já ne, ale jsou tací.) Co se skrývá za těmito zážitky? Anebo před nimi, když už jsme u toho? Je pravda, že někteří lidé dokáží předvídat budoucnost nebo komunikovat s duchy? A je po smrti pořád ještě možné se vysprchovat? Všechny tyto otázky o parapsychických jevech jsou naštěstí zodpovězeny v právě vydávané knize *Baf!* od doktora Osgooda Mulforda Twelga, známého parapsychologa a profesora ektoplazmy na Columbijské univerzitě. Doktor Twelge uspořádal pozoruhodnou historii nadpřirozených událostí, která pokrývá celý rozsah parapsychických jevů, od přenosu myšlenek až k bizarnímu zážitku dvou bratrů bydlících na protilehlých místech zeměkoule, z nichž jeden se vykoupal a druhý byl najednou čistý. Následují ukázky nejslavnějších případů doktora Twelga i s jeho komentářem.

Zjevení

16. března 1882 se pan J. C. Dubbs probudil uprostřed noci a spatřil svého bratra Amose, který zemřel před čtrnácti lety, jak sedí v patách postele a škube husu. Dubbs se bratra zeptal, co tu pohledává, a bratr mu řekl, ať si nedělá starosti, že je mrtvý a je ve městě jenom na víkend. Dubbs se bratra zeptal, jaké je to “na onom světě”, a bratr řekl, že je to trochu jako v Clevelandu. Řekl, že se vrátil, aby předal Dubbsovi zprávu, která zněla, že nosit k tmavomodrému obleku proužkované ponožky je velký omyl. V té chvíli vstoupila služka a spatřila Dubbse, jak mluví s “beztvarým, mléčným obláčkem”, který jí prý připomínal Amose Dubbse, ať na to, že vypadal o trochu líp. Nakonec duch vyzval Dubbse, ať si s ním zazpívá árii z Fausta, kterou oba přednesli s velkým zanícením. Když začalo svítat, prošel duch stěnou, a Dubbs, pokoušeje se ho následovat, si přerazil nos.

Toto se zdá být klasický případ fenoménu zjevení, a pokud se Dubbsovi dá věřit, vrátil se duch znovu, načež paní Dubbsová vzlétla ze židle, vznášela se dvacet minut nad jídelním stolem a pak spadla do omáčky. Je zajímavé, že duchové mají tendenci provádět neplechy, kterou A. F. Childe, britský mystik, připisuje jejich výraznému komplexu méněcennosti z toho, že jsou mrtví.

“Zjevení” jsou často spojována s osobami, jejichž skon byl neobvyklý. Například Amos Dubbs zemřel za tajemných okolností, když ho jeden farmář omylem zasel mezi turíny.

Bloudění duší

Pan Albert Sykes líčí následující zážitek: Seděl jsem s přáteli a pojídali jsme sušenky, když vtom jsem náhle ucítil, jak má duše opouští mé tělo a jde si zatelefonovat. Z nějakého důvodu zavolala Moscowitzovu laminátovou společnost. Pak se má duše vrátila do mého těla a seděla tam asi tak dvacet minut, doufajíc, že nikdo nenavrhne, aby se hrály šarády. Když se téma rozhovoru přeneslo na investiční fondy, odplula duše znovu a začala se toulat po městě. Jsem si jistý, že se šla podívat na Sochu svobody a pak navštívila veřejnou nahrávku rozhlasové show v Rádio City Music Hall. Potom zašla do Bennyho biftekové restaurace a udělala tam účet na šedesát osm dolarů. Pak se moje duše rozhodla vrátit do mého těla, ale za živého boha nemohla sehnat taxi. Nakonec se vydala po Páté avenue a přišla domů právě včas na půlnoční zprávy. Poznal jsem, že se mi vrací do těla, protože jsem pocítil náhlý závan chladu a pak najednou nějaký hlas řekl: “Jsem zpátky. Podal bys mi ty rozinky?” Tento jev se mi od té doby přihodil několikrát. Jednou moje duše odjela na víkend do Miami a jednou ji zatklí v obchodním domě Macy, když nezaplatila za kravatu. Počtvrté naopak moje tělo opustilo mou duši, ale zašlo si jen na masáž a hned se zas vrátilo. Odplouvání duší bylo velice běžné kolem roku 1910, kdy údajně velký počet “duší” bloudil bezcílne po Indii a hledal americký konzulát. Tento jev je velice podobný převtělování, tedy procesu, v němž se nějaká osoba náhle odhmotní a zhmotní se na úplně jiném místě světa. Není to špatný způsob, jak cestovat, i když se obvykle musí čekat půl hodiny na zavazadla. Nejúťasnější případ převtělení se přihodil siru Arthurovi Nurneyovi, který zmizel se slyšitelným mlasknutím, právě když se koupal, a náhle se objevil v houslové sekci Vídeňské filharmonie. Zůstal tam jako první houslista sedmadvacet let, přestože uměl zahrát jedině “Kočka leze dírou”, a zmizel náhle jednoho dne uprostřed Mozartovy symfonie “Jupiter”, načež se objevil v posteli vedle Winstona Churchilla.

Předtuchy

Pan Fenton Allentuck popisuje následující prorocký sen: Šel jsem spát o půlnoci a zdálo se mi, že hraju karty s talířem pařítky. Náhle se sen změnil a já

spatřil svého dědečka, jak se na něj řítí nákladňák uprostřed ulice, kde dědeček tančil valčík s krejčovskou pannou. Pokoušel jsem se vykřiknout, ale když jsem otevřel ústa, ozvala se jen zvonkohra, a nákladní auto mého dědečka přejelo. Probudil jsem se celý zpocený, rozběhl se do dědečkova domu a zeptal se ho, jestli má v úmyslu jít tančit valčík s krejčovskou pannou. Dědeček řekl, že samozřejmě ne, i když uvažuje o tom, že se převleče za pasáčka, aby obelstil nepřátele. Ulevilo se mi a vrátil jsem se domů, ale později jsem se dozvěděl, že dědeček uklouzl na obloženém chlebičku s kuřetem a spadl z jednoho staršího newyorského mrakodrapu. Prorocké sny jsou příliš běžné, než aby se daly odbýt jako pouhá shoda okolností. V tomto případě sni muť o smrti příbuzného, ke které skutečně dojde. Každý takové štěstí nemá. J. Martinez z Kennebunkportu ve státu Maine snil o tom, že vyhrál na dostizích. Když se probudil, zjistil, že pluje v posteli na širém moři.

Trans

Sir Hugh Swiggles, známý skeptik, líčí zajímavý zážitek ze seance: Navštívili jsme domov madame Reynaudové, která je věhlasným médiem. Bylo nám řečeno, abychom se posadili kolem stolu a vzali se za ruce. Pan Weeks se nedokázal přestat pochechtávat a madame Reynaudová ho vzala po hlavě aba-kusem. Zhaslo světlo a madame Reynaudová se pokusila spojit s manželem paní Marpleové, který zemřel v opeře, když se mu vznítíl plnovous. Následuje doslovný přepis: PANÍ MARPLEOVÁ: Co vidíte? MÉDIUM: Vidím muť s modrýma očima a šaškovským kloboučkem. PANÍ MARPLEOVÁ: To je můj manž! MÉDIUM: Jmenuje se... Robert. Ne... Richard... PANÍ MARPLEOVÁ: Quincy. MÉDIUM: Quincy! Ano, to je ono! PANÍ MARPLEOVÁ: Co ještě vidíte? MÉDIUM: Je holohlavý, ale obyčejně má hlavu pokrytou listím, aby si toho nikdo nevšiml. PANÍ MARPLEOVÁ: Ano! To je přesné! MÉDIUM: Z nějakého důvodu drtí předmět... vepřovou kýtu. PANÍ MARPLEOVÁ: Tu jsem mu dala k výročí sňatku! Můžete ho přimět, aby promluvil? MÉDIUM: Promluví, duchu. Mluv. QUINCY: Claire, tady Quincy. PANÍ MARPLEOVÁ: Ach, Quincy! Quincy!

QUINCY: Jak dlouho se nechává kuře v troubě, když ho chci upéct? PANÍ MARPLEOVÁ: Ten hlas! Je to on! MÉDIUM: Všichni se soustřed'te. PANÍ MARPLEOVÁ: Quincy, zacházejí tam s tebou slušně? QUINCY: Ujde to, ať na to, že trvá čtyři dny, neť mi tu vyčistí šaty. PANÍ MARPLEOVÁ: Quincy, stýská se ti po mně? QUINCY: Co? Ach, ech, jasně. Jasně, holka. Už musím běžet... MÉDIUM: Ztrácím ho Mizí mi... Tato seance podle mého názoru vyhovovala nejpřísnějším požadavkům věrohodnosti, s nepatrnou výjimkou gramofonu, který byl nalezen pod šaty madame Reynaudové. Nemůžte být pochyb o tom, že určité události, zaznamenané při seancích, se opravdu staly. Kdo by si nepamatoval na slavnou příhodu u Sybil Serenská, když její zlatá rybka zazpívala "Mám rytmus v těle" — oblíbenou melodii jejího nedávno zesnulého synovce? Ale spojení s mrtvými je přinejlepším obtížné, protože většina zesnulých odmítá mluvit, a ti, kteří mluví, dělají strašně drahoty, neť se dostanou k věci. Autor na vlastní oči skutečně viděl stůl, jak se zvedá ze země, a doktor Joshua Fleagle z Harvardovy univerzity se zúčastnil seance, kde se stůl nejen zvedl, ale omluvil se a odešel nahoru spát.

Jasnovidectví

Jedním z nezáhadnějších případů jasnovidectví je případ věhlasného řeckého média Achilla Londose. Londos si uvědomil, že má "zvláštní schopnost" už v deseti letech, když dokázal pouze tím, že se vleže v posteli soustřed'oval, vyrazit svému otci falešný chrup z úst. Když byl manžet sousedky tři týdny nezávěsný, Londos poradil, aby se podívali do trouby, kde byl muť nalezen, jak plete svetr. Londos se dokázal soustředit na tvář nějaké osoby a vyvolat její podobu na svitku obyčejného barevného kinofilmu, i když se mu zřejmě nikdy nepodařilo někoho přimět, aby se na snímku usmíval. V roce 1964 byl povolán, aby pomáhal policii v pátrání po düsseldorfském škrtiči, zločinci, který na prsou oběti vždy zanechával pečenou tresku. Londos jenom přičichl ke kapesníku a dovedl policii k Siegfriedu Lenzovi, údrťbáři ve škole pro nedoslýchavé krocany. Lenz přiznal, že je oním škrtičem, a slušně požádal, aby mu vrátili kapesník. Londos je jen jedním z mnoha lidí s nadpřirozenými schopnostmi. C. N. Jerome, médium z Newportu ve státu Rhode Island, tvrdí, že dokáže uhodnout jakoukoli kartu, kterou si myslí veverka.

Předpovědi

Konečně se dostáváme k Aristonidovi, hraběti ze šestnáctého století, jehož předpovědi dodnes ohromují a matou i ty největší skeptiky. Typickými příklady jsou: “Dva národy budou válčit, ale jen jeden vyhraje.” (Odborníci se domnívají, že se pravděpodobně jedná o rusko-japonskou válku 1904—1905 — neuvěřitelná předpověď, uvážíme-li, že byla učiněna v ro-ce 1540.) “Jeden člověk v Istanbulu si dá vyčistit klobouk, kterýt bude zničen.” (V roce 1860 si Abu Hamid, vojevůdce Otoman. ské říše, poslal brigádýrku do čistírny, odkud se vrátila s fleky.) “Vidím velkého ducha, který jednoho dne vynalezne pro lidstvo kus oděvu, jenž se bude nosit přes kalhoty jako ochrana při vaření. Bude se mu říkat zastará nebo záděra.” (Aristonidis měl samozřejmě na mysli zástěru.) “Ve Francii se vynoří velký vůdce. Bude velmi malý a způsobí obrovskou kalamitu.” (Tato předpověď se týkala buď Napoleona, nebo Marcela Lumeta, trpaslíka z osmnáctého století, který zosnoval spiknutí za účelem pomazání Voltaira béarnaiskou omáčkou.) “V Novém světě vznikne místo jménem Kalifornie a člověk jménem Woody Allen se proslaví.” (Nepotřebuje vysvětlení.)

DĚVKA Z MENZY

Když je člověk soukromým detektivem, naučí se časem důvěřovat svému instinktu. Proto také když do mé kanceláře vešla tetelící se hrouda rosolovitého tuku jménem Word Babcock a vyložila karty na stůl, měl jsem uvěřit chladnému mrazení, které mi začalo stoupat po páteři. “Kaiser?” řekl. „Kaiser Lupowitz?” “Tak to stojí na mé detektivní licenci,” přiznal jsem. “Musíte mi pomoci. Vydírají mě. Prosím vás!” Třásl se jako sólový zpěvák v rumba bandu. Přistrčil jsem mu přes stůl sklenici a láhev řitné whisky, kterou mívám po ruce pro nelékařské účely. “Co kdybyste se uklidnil a vyprávěl mi o tom.” “Ne-neřeknete to mé ženě?” “Vysypte to, Worde. Nemůžu vám nic slíbit.” Pokusil si nalít sklenici, ale cvakání skla o sklo bylo slyšet přes celou ulici a většina whisky skončila na jeho botách. “Pracuju rukama,” řekl. “Jsem mechanik. Vyrábím a opravuju kulíhrášky. Víte — takové ty malé hračky, co dávají elektrickou ránu, když si s někým potřesete rukou.” “No a?” “Jsou oblíbené u spousty úředníků. Zvláště na Wall Street.” “Přejděte k věci.” “Hodně cestuju. Znáte, jaký to je — samota. Ach ne to, co myslíte. Pochopte, Kaisere, v podstatě jsem intelektuál. Jasně, člověk si může najít koček, kolik chce. Ale opravdu chytrý ženský — ty se ze dne na den tak snadno najít nedají.” “Pokračujte.” “No, doslechl jsem se o jedné mladé dívce. Osmnáct let. Studentka. Za určitý peníz přijde k vám do bytu a diskutuje o jakémkoli předmětu — Proust, Yeats, antropologie. Výměna názorů. Chápete, kam mířím?” “Ne tak docela.” “No, moje žena je skvělá, to zase ano. Ale nechce se mnou diskutovat o Poundovi. Nebo o Eliotovi. Když jsem si ji bral, tak jsem to nevěděl. Pochopte, Kaisere, potřebuju ženské, které by mě duševně inspirovaly. A jsem za to ochotný zaplatit. Nechci řádný trvalý vztah — chci rychlý intelektuální zážitek, a pak chci, aby to děvče zase odešlo. Prokrista, Kaisere, jsem šťastně ženatý člověk.” “Jak dlouho to trvá?”

“Šest měsíců. Kdykoli se mě zmocní ta touha, zavolám Flossii. Je to bordelmamá s doktorátem ze srovnávací literatury. A ona mi pošle intelektuálku, chápete?” Tak tohle byl jeden z těch frajerů, co létej na doopravdy chytrý řenský. Bylo mi toho ubohýho kořena líto. Napadlo mě, že musí existovat spousta dalších chudáků, kteří jsou ve stejné situaci, vyhladovělí po trošce intelektuální komunikace a ochotní za ni vypláznout majlant. “A teď vyhořuje, že to poví mě teně,” řekl, “Kdo?” “Flossie. Měli odposlouchávací zařízení v mém pokoji v motelu. Mají nahráno na magnetofonu, jak diskutuji o Eliotově *Pusté zemi a Stylech radikální vůle* od Susan Sontagové a jak se pak pouštím do hlubokomyslných problémů. Chtějí deset táců nebo jdou za Carlou. Kaisere, musíte mi pomoci! Carla by umřela, kdyby se dozvěděla, že mě tady nahoře, nevzrušuje.” Byl to ten starý trik s holkama na telefonu. Slyšel jsem nějaké pověsti, že hoši z kriminálky jsou na stopě něčemu, v čem se veze skupina vzdělaných řen, ale dosud se nehnuli z místa. “Zavolejte Flossii.” “Cože?” “Vemu váš případ, Worde. Ale beru padesát dolarů za den plus výdaje. Budete muset opravit spoustu kulihrášků.” “Deset táců to nebude, tím jsem si jist,” řekl s úsměvem, zvedl sluchátko a vytočil číslo. Vzal jsem od něj telefon a mrkl jsem na něj. Začínal se mi zamlouvat. Za pár vteřin se ozval v telefonu sametový dívčí hlas a já řekl, co chci. “Doslechl jsem se, že byste mi mohla zařídit hodinku dobrého popovídání.” “Jistě, zlato. Co máte na mysli?” “Rád bych si promluvil o Melvillovi.” “O Bílé velrybě anebo o kratších románech?” “V čem je rozdíl?” “V ceně. To je všechno. Přiráčka za symbolismus.” “Kolík mě to bude stát?” “Padesát, za *Bílou velrybu* možná stovku. Nechcete srovnávací diskusi — Melvilla a Hawthorna? To by se dalo zařídit za stovku.” “Beru to,” řekl jsem a dal jí číslo pokoje v hotelu Plaza. “Chcete blondýnu nebo brunetu?” “Nechám se překvapit,” řekl jsem a zavěsil. Oholil jsem se a při kafi jsem si přelít příručku literárních synopsí pro univerzity. Ani ne za hodinu se ozvalo zaklepání na dveře. Otevřel jsem a stála

tam mladá rusovláska, napasovaná v kalhotách jako dva kopečky vanilkové zmrzliny. “Ahoj. Já jsem Sherry.” Opravdu se vyznaly v tom, jak vyjit vstříc zákaznickým fantaziím. Rovné dlouhé vlasy, kořená brašnička, stříbrné náušnice, řádný makeup. “Překvapuje mě, že tě nikdo nezastavil, když chodíš takhle oblečená do hotelu,” řekl jsem. “Hotelový detektiv obyčejně dokáže intelektuálku poznat.” “Pětka ho zmákně.” “Začneme?” řekl jsem a ukázal na gauč. Zapálila si cigaretu a pustila se rovnou do toho. “Myslím, že bychom pro začátek mohli chápat *Billy Buda* jako Melvillovo ospravedlňování božích čest lidem, *n'est-ce pas?*” “Je ale zajímavé, že ne v miltonovském smyslu.” Blufoval jsem. Chtěl jsem vědět, jestli na to skočí. “Ne. *Ztracený ráj* postrádá pesimistickou substrukturu.” Skočila. “Pravda, pravda. Bože, máš pravdu,” zamumlal jsem. “Domnívám se, že Melville znovu vyzvedl nevinnost v naivním, a přesto velmi promyšleném smyslu — souhlasíš?” Nechal jsem ji pokračovat. Bylo jí sotva devatenáct, ale už si pěstovala otrlou prohanost právě pseudointelektuálky. Sypala ze sebe plynule myšlenky, ale bylo to všechno mechanické. Kdykoli jsem vyslovil nějakou hypotézu, předstírala vzrušení: “Ach, ano, Kaisere. Ano, miláčku, to je hluboké. Platonické chápání křesťanství — proč jsem na to nepřišla dřív?” Mluvili jsme asi hodinu a pak řekla, že už musí jít. Vstala a já jí dal stováka. “Díky, zlato.” “Tam, odkud přišla, je jich daleko víc.” “Co se tím pokoušíš říct?” Vzbudil jsem v ní zvědavost. Znovu se posadila. “Co kdybych chtěl — třeba večírek?” řekl jsem. “Jaký večírek?” “Dejme tomu, že bych chtěl, aby mi dvě děvčata vysvětlovala generativní gramatiku Noama Chomského najednou.” “No teda.” “Jestli se ti to nezamlouvá...” “Musel by ses dohodnout s Flossii,” řekla. “Bylo by to drahý.” Nastal čas přitáhnout šrouby. Vytáhl jsem odznak soukromého detektiva a informoval ji, že spadla klec. “Cože!” “Jsem čmucha, miláčku, a rozebírat Melvilla za peníze je paragraf 802. Můžeš slíznout pátku.”

“Ty mizero!” “Radši mi všechno pověz, miláčku. Leda že bys to radši vyprávěla v kanceláři vrchního literárního kritika Alfreda Kazina, a myslím si, že by ho to moc nepotěšilo.” Rozplakala se. “Neshazuj mě, Kaisere,” řekla. “Potřebovala jsem prachy na dokončení doktorské dizertace. Nedali mi stipendium. Dvakrát za sebou. Ach, bože.” Začalo se to z ní hrnout — celá historie. Výchova v snobské čtvrti. Letní tábory socialistů, Brandeisova univerzita. Takových děvčat jsou k vidění tisíce, jak stojí ve frontě před Dramatickým klubem a Poetickou kavárnou nebo si poznamenávají “Ano, velice pravdivé!” na okraj stránky nějaké knížky o Kantovi. Jenomže někde v minulosti sešla tahle dívka ze správné cesty. “Potřebovala jsem prachy. Jedna přítelkyně mi vyprávěla, že zná jednoho řetáče, co nemá dvakrát geniální manžetku. Byl blázen do Blakea a jeho řetna to nemohla zmáknout. Řekla jsem jasně, za peníze si s ním o Blakeovi promluví. Ze začátku jsem byla nervózní. Hodně jsem toho jen předstírala. Jemu to bylo jedno. Přítelkyně říkala, že je takových víc. Ach, nezbás jsi mě poprvý. Jednou mě chytili, jak čtu *Literární revui* v zaparkovaném autě, a jednou mě perlustrovali a prohlédali v Divadle poezie. Do třetice to opravdu schytám.” “Tak mě zaved za Flosii.” Kousla se do rtu a řekla: “Hunterovo univerzitní knihkupectví je jen zástěrka.” “Ano?” “Je to jako s těmi tajnými sázkovými kancelářemi, co mají vepředu na oko holičství. Uvidíš.” Rychle jsem zavolal na komisařství a pak jsem jí řekl: “Dobrá, zlato. Jsi volná. Ale neopouštěj město.” Vděčně se ke mně naklonila. “Můžu ti sehnat fotky, jak kritik Dwight Macdonald předčítá ze svého díla.” “Někdy jindy.” Vešel jsem do Hunterova univerzitního knihkupectví. Prodavač, mladý muž s vnímavými očima, ke mně přistoupil. “Čím posloužím?” zeptal se. “Hledám bibliofilské vydání *Reklamy na vlastní osobu* od Normana Mailera. Doslechl jsem se, že autor si nechal vytisknout pro nejbližší přátele několik tisíc výtisků se zlatou ořízkou.” “Musím se podívat,” řekl. “Máme terminál informačního systému v Mailerově domě.” Zmrazil jsem ho pohledem. “Posílá mě Sherry,” řekl jsem. “Ach, v tom případě jděte dozadu,” odpověděl. Stiskl knoflík. Celá jedna stěna knih se otevřela a já vešel jako obětní beránek do toho rušného douště neřesti, které patřilo Flosii.

Červené textilní tapety a viktoriánský nábytek udávaly tón. Bledé, nervózní dívky v brýlích s černými obroučkami a rovně zastríženými vlasy polehávaly na pohovkách a provokativně listovaly v Penguinově edici klasiků. Blondýna se širokým úsměvem na mě mrkla, ukázala k pokoji nahoře a řekla: “Moderní poezie. Wallace Stevens, co?” Ale nešlo jen o intelektuální zážitky — ty holky kšeftovaly i s emocionálními. Dozvěděl jsem se, že za padesátku se můžu “seznámit bez opravdového sblížení”. Za stovku by vám děvce půjčilo desky s nahrávkami Bartóka, navečeřelo by se s vámi a pak byste ji mohli sledovat, jak protívá nával úzkosti. Za sto padesát jste mohli v rádiu poslouchat stanici náročného posluchače na velmi krátkých vlnách ve společnosti dvojčat. A za tři stovky bylo kompletní menu: Hubená řidovská bruneta by předstírala, že vás sbalí v Muzeu moderního umění, dá vám přečíst svoji dizertační práci, ve snobském podniku vás zatáhne do vášnivé hádky o Freudově názoru na ženy a pak spáchá sebevraždu podle vašeho vlastního vkusu — pro některé mužské je to dokonale večer. Výborný kšeft. Skvělé město, ten New York. “A co vidíte?” ozval se za mnou hlas. Otočil jsem se a zjistil, že stojím tváří v tvář funkčimu zakončení osmatřicítky. Můj žaludek je zvyklý na ledacos, ale tentokrát udělal kotrmelec dozadu. Byla to skutečně Flossie. Hlas byl tentýž, ale Flossie byl mužský. Jeho tvář byla zakrytá maskou. “Nebudete tomu věřit,” řekl, “ale nejsem ani promovaný. Vyhodili mě za špatný prospěch.” “Proto nosíte tu masku?” “Vymyslel jsem složitý plán, jak se zmocnit *The New York Review of Books*, ale znamenalo to, že bych se musel vydávat za kritika Lionela Trillinga. Odjel jsem do Mexika na operaci. V Juarezu je jeden doktor, který dělá lidem Trillingův obličej — za určitou cenu. Něco se nepovedlo. Po operaci jsem vypadal jako básník Wystan H. Auden, ale hlas jsem měl jako spisovatelka Mary McCarthyová. Tenkrát jsem se vydal na dráhu zločinu.” Začal jsem rychle jednat, neř stačil stisknout spoušť. Vrhel jsem se dopředu, přetáhl jsem ho loktem přes bradu, a když padal dozadu, vyrval jsem mu pistoli. Dopad na zem jako pytel kamení. Když se objevila policie, pořád ještě poříkával. Dobrá práce, Kaisere,” řekl seržant Holmes. “Ať s tímhle chlápkem skončíme, chce si s ním popovídat FBI Nějaká menší záležitost s hazardními hrací a glosovanou kopií Dantova *Pekla*. Odved'te ho, chlapani.” Později toho večera jsem vyhledal svou starou známou jménem Gloria. Byla to blondýna. Promovala s vyznamenáním. Jediný rozdíl byl v tom, že vystudovala tělesnou výchovu. Přišlo to vhod.

KDYBY BYLI IMPRESIONISTÉ DENTISTY

(Fantazie s přenášením temperamentů) Drahy Theo! Coť se mnou ťivot nikdy nebude zacházet slušně? Tonu v zoufalství. V hlavě mi tak buší! Paní Schwimmerová mě ťaluje, protože jsem jí udělal můstek, jak jsem to cítil, a ne tak, aby se hodil do těch jejích směšných úst! Ano! Nemůtu pracovat na objednávku jako obyčejný řemeslník! Dospěl jsem k názoru, ťe její můstek musí být obrovský a zvlněny, plný divokých, explozivních zubů, vyráťejících všemi směry jako plamenné jazyky! A paní Schwimmerová se rozčiluje, protože jí můstek nepadne do úst! Je tak pitomě ťošácká, ťe bych jí nejraději jednu vrazil! Pokusil jsem se jí tam vsadit protězu, ale trčí ven jako křišťálový lustr. Přesto mi připadá nádherná. A paní Schwimmerová tvrdí, ťe nemůte kousat! Co je mi do toho, jestli můte kousat nebo ne! Theo, já už to takhle moc dlouho nevydrťím! Nabídl jsem Cézannovi, aby se mnou sdílel ordinaci, ale on je starý a nemocný a neudrťí instrumenty, které se mu musí přivazovat k zápěstí, jenťe pak mu zase chybí přesnost, a jakmile se někomu dostane do úst, zvyráťí víc zubů, neť jich zachrání. Co mám dělat? Vincent Drahy Theo! Tenhle týden jsem dělal nějaké rentgenové snímky, které mi připadaly dobré. Viděl je Degas a nelíbily se mu! Říkal, ťe kompozice je špatná. Všechny kazy jsou prý nakupené v levém dolním rohu. Vysvětloval jsem mu, ťe ústa paní Slotkinové tak opravdu vypadají, ale on si nedal říct! Prohlásil, ťe rámy jsou odporné, ťe mahagon je na to prý moc masivní. Když odešel, roztrhal jsem ty snímky na kusy! Jako by to nestačilo, pokoušel jsem se o kořenový kanálek u paní Wilmy Zardisové, ale uprostřed práce na mě přišla deprese. Najednou jsem si uvědomil, ťe kořenové kanálky pro mě nejsou to pravé! Zrudnul jsem a začala se mi točit hlava. Vyběhl jsem z ordinace ven na vzduch, kde se aspoň dalo dýchat! Nevím, co se dělo přístich pár dní, ale probudil jsem se na pobřetí. Když jsem se vrátil, seděla paní Zardisová pořád ještě v křesle. Dokončil jsem tu práci z pocitu povinnosti, ale nedokázal jsem se přinutit jí podepsat. Vincent Drahy Theo!

Zase jednou potřebuji peníze. Víím, jak strašně Tě to musí obtěžovat, ale na koho se můžu obrátit? Potřebuji peníze na materiál! Pracuji teď téměř výhradně se zubařským hedvábím, hodně přitom improvizuji a výsledky jsou vzrušující. Bože! Nezbyl mi ani halíř na novokain! Dneska jsem vytrhával řezák a musel jsem místo anestézie předčítat pacientovi Theodora Dreisera. Pomoz! Vincent Drahý Theo! Rozhodl jsem se sdílet ordinaci s Gauguinem. Je to dobrý dentista, specializuje se na můstky a zřejmě si mě velmi oblíbil. Vyjadřoval se velice po-chvalně o mé práci na panu Jay Greenglassovi. Jestli se pamatuješ, plomboval jsem mu dolní sedmičku, ale pak se mi ta plomba znelíbila a chtěl jsem ji zase vytáhnout Greenglass se zatvrzele bránil a dostalo se to až k soudu. Šlo o právnícký problém, kdo je vlastníkem té plomby. Na radu svého advokáta jsem Greenglasse chytře řal o celý zub a pak jsem se spokojil s plombou. Někdo ji viděl, jak se povaluje v koutě ordinace, a chce ji vystavit! Dokonce se už mluví o retrospektivní výstava! Vincent Drahý Theo! Myslím, že byla chyba dávat se dohromady s Gauguinem. Je to nevyrovnaný člověk. Pije kloktadlo ve velkých dávkách. Když jsem ho z toho obvinil, zmocnila se ho zuřivost a strhl mi diplom ze zdi. V klidnější chvíli jsem ho přesvědčil, abychom šli plombovat zuby do přírody. Pracovali jsme na louce obklopeni zelení a zlatem. Udělal korunky slečně Angele Tonnatové a já udělal provizorní plombu panu Louisi Kaufmanovi. Tak jsme si tam společně pracovali na čerstvém vzduchu. Řady zářivě bílých zubů na slunečním světle! Pak zafoukal vítr a odvál panu Kaufmanovi tupé do křovin. Kaufman se po něm vrhl a shodil všechny Gauguinovy instrumenty na zem. Gauguin přičítal vinu mně a pokusil se mě udeřit, ale omylem strčil do pana Kaufmana, a ten se posadil na turbinovou vrtačku. Pan Kaufman proletěl bleskově kolem mě a vzal slečnu Tonnatovou s sebou. Následkem toho, Theo, mi advokátní firma Rifkin, Rifkin, Rifkin a Melzter nechala obstatit příjmy. Pošli, co můžеш. Vincent Drahý Theo! Toulouse-Lautrec je nejsmutnějším člověkem na světě. Ze všeho nejvíc touží stát se velkým (dentistou a talent skutečně má, ale je příliš malý, aby dosáhl pacientům do úst, a příliš hrdý, aby se na něco postavil. S rukama nad hlavou slepě tápe kolem rtů svých pacientů a včera, když chtěl nasadit paní Fittelsonové

korunky, umístil jí je na bradu. Další novinky jsou, že můj starý přítel Monet odmítá pracovat na čemkoli kromě velikých, převelikých úst a Seurat, který je velice náladový, si vyvinul metodu čištění jednoho zubu po druhém, dokud nevytvoří to, čemu říká "plná, čistá ústa". Je v tom určitá architektonická solidnost, ale je to skutečně dentistické dílo? Vincent Drahý Theo! Zamiloval jsem se. Minulý týden přišla Claire Memlingová na pravidelnou preventivní prohlídku. (Poslal jsem jí lístek se zprávou, že už uplynulo půl roku od její poslední prohlídky, i když jsou to teprve čtyři dny.) Theo, ona mě dohání k šílenství! Jsem zdivočelý touhou! Ten skus! Nikdy jsem takový skus neviděl! Její zuby do sebe přesně zapadají! Ne jako u paní Itkinové, která má dolní chrup o dva centimetry před horním, takže její předkus připomíná vlkodlaka! Ne! Clairiny zuby se stisknou a zapadnou do sebe! Když se stane něco takového, poznáš, že Bůh doopravdy existuje! A přitom zase není přespříliš dokonalá! Není tak bezchybná, aby byla nezajímavá. Má mezeru mezi dolní devítkou a jedenáctkou. O desítku přišla v dospívání. Najednou, bez sebemenšího varování se jí začala kazit. Ten zub se dal odstranit celkem snadno (vlastně ji vypadl během řeči) a už nikdy nebyl nahrazen. "Nic by nemohlo nahradit desítku dole. Byl to víc než zub, byl to do té doby celý můj život." O tom zubu už se pak v její dospělosti zřídka kdy mluvilo, a myslím, že se mnou o něm byla ochotná mluvit jen proto, že mi věří. Ach, Theo, já ji miluji. Díval jsem se jí dnes do úst a najednou jsem byl zase jako nervózní medik a padaly mi tam tampóny a zrcátka. Pak jsem ji objal a ukázal jí, jak se správně čistí zuby. Ten malý sladký hlupáček byl zvyklý držet kartáček nehybně a pohybovat hlavou ze strany na stranu. Příští čtvrtek jí dám rajský plyn a pořádám ji, aby se za mě provdala. Vincent Drahý Theo! Opět jsme se s Gauguinem chytli a on odjel na Tahiti. Právě trhal zub, když jsem ho vyrušil. Opíral se kolenem panu Natu Feldmanovi o hrudník a kleštěmi svíral jeho pravou horní stoličku. Došlo k obvyklému zápasu a já jsem naneštěstí právě v tom okamžiku vešel a zeptal se Gauguina, jestli neviděl můj plstěný klobouk. Gauguin ztratil koncentraci, povolil sevření zubu a Feldman té chvilkové nepozornosti využil, vyskočil z křesla a prchl z ordinace. Gauguin byl úplně nepřičetný! Držel mi hlavu pod rentgenem celých deset minut a několik dalších hodin jsem nedokázal mrknout oběma očima současně. Teď jsem sám. Vincent

Drahý Theo! Vše je ztraceno! A dnes měl být ten velký den. Chtěl jsem požádat Claire, aby si mě vzala, a byl jsem trochu nervózní. Vypadala nádherně ve svých bílých organtýnových šatech, v slaměném kloboučku a s ustupujícími dásněmi. Jak seděla v křesle se sondou v ústech, rozbušilo se mi srdce. Chtěl jsem být romantický. Ztlumil jsem světlo a pokoušel se přejít v konverzaci k rozverným tématům. Oba jsme si dali trochu rajskeho plynu. Když se mi zdálo, že nastala pravá chvíle, podíval jsem se jí přímo do očí a řekl: “Vypláchněte, prosím.” A ona se rozesmála! Ano, Theo! Smála se mí a pak se rozzlobila! “To si myslíte, že bych si před takovým člověkem, jako jste vy, vypláchla? To se povedlo!” Řekl jsem: “Prosím, vy mě nechápete.” Ona řekla: “Chápu vás ať moc dobře! Nikdy bych si nevypláchla před nikým kromě diplomovaného zubního lékaře! Když si jen pomyslím, že bych si vypláchla tady! Nesahejte na mě!” A potom s pláčem utekla. Theo! Já chci umřít! Když vidím svou tvář v zrcadle, nejraději bych ji neviděl. Neviděl! Doufám, že se máš dobře. Vincent Drahý Theo! Ano, je to pravda. To ucho, co je na prodej v obchodě se žertovnými předměty bří Fleischmanů, je moje. Asi to byla hloupost, ale chtěl jsem minulou neděli poslat Claire dárek k narozeninám a všude měli zavřeno. Ach, bože. Někdy lituji, že jsem neposlechl otce a nestal se malířem. Není to moc vzrušující, ale aspoň je to pravidelný život. Vincent

HROZBA LÉTAJÍCÍCH TALÍŘŮ

Neidentifikovaných létajících objektů, kterým se také říká UFO, jsou zase jednou plné noviny a je za pět minut dvanáct, abychom tomuto jevu věnovali vřátou pozornost. (Ve skutečnosti je deset minut po osmé, takže marné nejen pár minut zpoždění, ale ještě ke všemu jsem hladový.) Ať dosud byl celý problém létajících talířů povětšinou spojován s podivíny nebo cvoky. Pozorovatelé těchto jevů vlastně často připouštějí, že patří k oběma skupinám. Přesto však vytrvalá pozorování zodpovědných osob nedávno přinutila velitelství letectva Spojených států a vědeckou obec přezkoumat jejich doposud skeptický postoj a přidělit na vyčerpávající studii o těchto jevech částku dvou set dolarů. Otázka zní: Existuje něco tam venku? A pokud ano, mají paprsko-mety? Možná že ne všechna UFO budou mimozemského původu, ale odborníci se shodují, že jakékoli zářící letadlo doutníkového tvaru schopné stoupat kolmo vzhůru rychlostí dvacet tisíc kilometrů za sekundu by vyžadovalo takový druh údržby a takové svíčky, jaké jsou dostupné pouze na planetě Pluto. Pokud tyto objekty pocházejí skutečně z jiné planety, pak civilizace, která je zkonstruovala, musí být o milióny let pokročilejší než naše. Buď to, anebo mají pekelné štěstí. Profesor Leon Specimen předpokládá ve vesmíru existenci civilizace, která je pokročilejší než naše přibližně o čtvrt hodiny. Má pocit, že tím jsou její obyvatelé oproti nám ve velké výhodě, protože nemusí tolik spěchat na schůzky. Doktor Brackish Menzies, který pracuje jako pozorovatel na hvězdářské observatoři Mount Wilson anebo je na pozorování v psychiatrické sanatoři Mount Wilson (dopis není jasný), tvrdí, že poutníkům, cestujícím rychlostí blížící se rychlosti světla, by trvalo mnoho miliónů let, než by se k nám dostali dokonce i z nejbližšího slunečního systému, a soudě podle toho, co se hraje na Broadwayi, by takový výlet stěží stál za to. (Cestovat rychleji než světlo není možné a rozhodně to není řádoucí, protože člověku neustále ulétává klobouk.) Je zajímavé, že podle moderních astronomů je vesmír konečný. To je velice příjemná myšlenka — zvláště pro lidi, co si nikdy nemůžou vzpomenout, kam co založili. Klíčovým faktorem v úvahách o vesmíru je však myšlenka, že vesmír se rozpíná a jednoho dne se roztrhne a zmizí. Proto také pokud ta dívka z vedlejší kanceláře má své dobré vlastnosti, i když možná ne všechny kvality, které požadujete, je lepší přistoupit na kompromis. Nejčastěji kladená otázka, co se týče UFO, je: Pokud talíře přilétají z vesmíru, proč se jejich piloti nepokoušejí navázat s námi kontakt a místo toho tajemně krouží nad opuštěnými oblastmi? Má vlastní teorie je, že pro bytosti z jiného slunečního systému může být “kroužení” společensky přijatelnou formou

komunikace. Můžte to být dokonce příjemné. Sám jsem kdysi půl roku kroužil kolem jedné osmnáctileté herečky a v životě jsem se neměl líp. Nemělo by se také zapomínat na to, že když mluvíme o “životě” na jiných planetách, máme často na mysli aminokyseliny, s kterými není nikdy velká zábava, dokonce ani na večírcích. Většina lidí se domnívá, že UFO jsou moderním problémem, ale co když je to jev, o kterém člověk ví již po staletí? (Století připadá, jako dlouhá doba, zvláště když vám někdo dluží peníze, ale z astronomického hlediska uběhne jedna dvě. Z tohoto důvodu je nejlepší nosit s sebou vřadyčky kartáček na zuby a být okamžitě připraven vyrazit.) Vědci nás nyní informují, že pozorování neidentifikovaných létajících objektů se datuje již od dob biblických. Například v knize Leviticus je pasáž, která zní: “A velká a stříbrná koule se zjevila nad asyrskými armádami a po celé Babylónii se ozývalo kvílení a skřípění zubů, dokud proroci nezačali nabádat davy, aby se vzpamatovaly a chovaly se slušně.” Nesouvisel tento zjev s tím, který popsal o mnoho let později Parmenidés: “Tři oranžové předměty se náhle zjevily na nebesích a kroužily nad středem Atén, vznášely se nad lázněmi a přiměly několik našich nejmoudřejších filozofů honem zakrýti nahotu ručníkem”? A do třetice, nepodobaly se tyto “oranžové předměty” tomu, co se popisuje v nedávno objeveném rukopise saské církve z dvanáctého století: “Aj zasmiel se smiechem; aj z strony prawie swietlo zaswietlo; k tiemu pak gula czierwienna niebem proplula. Děkuji vám, dámy a pánové”? Posledně uvedené líčení mělo podle středověkého kněžstva znamenat, že přichází konec světa, takže nastalo velké zklamání, když místo konce přišlo pondělí a všichni museli zase do práce. Konečně nejpřesvědčivější důkaz. V roce 1822 si samotný Goethe povšiml podivného nebeského jevu: “Na cestě domů z Lipského festivalu úzkostných stavů jsem kráčel přes louku, když vtom jsem náhodou vzhlédl a spatřil několik ohnivých rudých koulí, any se náhle zjevily na jižní obloze. Sestupovaly velkou rychlostí a začaly mě pronásledovat. Vykřikl jsem, že jsem génius, takže nemůžu utíkat moc rychle, leč má slova přišla vniveč. Rozlítl jsem se a začal na ně vykřikovat kletby, načeť polekaně odlétly. Vyprávěl jsem tento příběh Beethovenovi, aniž jsem tušil, že už ohluchl, a on se usmál a přikývl a řekl: „Jasně.,”

Zevrubné vyšetřování na místě zpravidla ukáže, že většina “neidentifikovaných” létajících objektů jsem úplně normální jevy, jako meteorologické balóny, meteority, družice a v jednom případě dokonce člověk jménem Lewis Mandelbaum, který vzlétl ze střechy nejvyšší newyorské budovy World Trade Center. Typickým příkladem “vysvětleného” incidentu byl případ ohlášený sirem Chesterem Ramsbottomem ze Shropshiru 5. června 1961: “Jel

jsem autem po silnici ve dvě hodiny po půlnoci, když vtom jsem spatřil předmět ve tvaru doutníku, který jako by sledoval moje auto. Ať jsem zatáčel na kte-roukoli stranu, předmět zůstal za mnou a zahýbal ostře v pravých úhlech. Byl zářivě rudé barvy. Přestože jsem zatáčel a smýkal autem ve vysoké rychlosti, nemohl jsem se ho zbavit. Poplašilo mě to a začal jsem se potit. Vydal jsem zděšený výkřik a zřejmě jsem omdlel, ale probudil jsem se v nemocnici, jako zázrakem nezraněn.” Při vyšetřování dospěli odborníci k závěru, že onen “předmět ve tvaru doutníku” byl nos sira Chestera. Přirozeně se ho nemohl řádným úhybným manévrem zbavit, jelikož byl spojen s jeho tváří. Jiný vysvětlený incident začal koncem dubna 1972 zprávou generálmajora Curtise Memlinga z Andrewsovy letecké základny: “Šel jsem jednou v noci přes pole a náhle jsem spatřil velký stříbrný disk na obloze. Přeletěl ani ne padesát metrů nad mou hlavou a opakovaně prováděl akrobatické figury, které jsou s jakýmkoli normálním letadlem nemožné. Náhle předmět akceleroval a ohromnou rychlostí odletěl.” Vyšetřovatelé pojali podezření, když si všimli, že generál Memling nedokáže incident popsat bez hihňání. Později přiznal, že se právě vracel z promítání filmu *Válka světů* v posádkovém kině a “byl z filmu celý odvázaný”. Ironické je, že generál Memling ohlásil další výskyt UFO v roce 1976, ale brzy se přišlo na to, že také on začal být fixován na nos sira Chestera Ramsbottoma — tato událost způsobila na velitelství letectva zděšení a nakonec vedla k procesu s generálem Memlingem před vojenským soudem. Přestože většinu výskytů UFO lze vysvětlit, co těch pár, u nichž to možné není? Následují některé z nejtajemnějších případů “nevyřešených” střetnutí. První ohlásil muž z Bostonu v květnu 1969: “Procházel jsem se po pláži se svou manželkou. Není to příliš přátlivá žena. Poněkud obézní. Vlastně jsem ji tenkrát táhl na tětivotonátním podvozku. Náhle jsem vzhlédl a spatřil bílý talíř, který velkou rychlostí sestupoval. Asi jsem zpanikařil, protože jsem pustil lano od podvozku s manželkou a začal utíkat. Talíř mi přeletěl přímo nad hlavou a já uslyšel podivný kovový hlas: „Zavolej službu.., Když jsem se vrátil domů, zavolaal jsem službu pro vyřizování telefonických hovorů v nepřítomnosti a obdržel jsem zprávu, že můj bratr Ralph se přestěhoval a že mu mám posílat všechnu poštu na Neptun. Už jsem ho nikdy nespapřil. Má žena z té příhody utrpěla tětový nervový otrěs a nyní dokážete vést rozhovor pouze pomocí maňaska na ruce.”

Od I. M. Axelbanka z Atén ve státu Georgia, únor 1971: “Jsem zkušeným pilotem a letěl jsem se svou soukromou cessnou z Nového Mexika do Amarilla v Texasu bombardovat nějaké lidi, s jejichž náboženským přesvědčením tak docela nesouhlasím, když vtom jsem vedle sebe spatřil letící předmět. Nejdřív jsem myslel, že je to jiné letadlo, ale pak ten předmět vyslal zelený paprsek

světla, který způsobil, že moje letadlo kleslo o tři tisíce metrů za čtyři vteřiny a moje tupé mi ulétlo z hlavy a prorazilo pŕlmetrovou díru ve střeše kabiny. Znovu a znovu jsem volal rádiem o pomoc, ale z nějakého důvodu jsem chytil jen starý zábavní program „Pan Antonín,„ UFO se znovu přiblížil velmi těsně k mému letadlu a pak bleskovou rychlostí odlétl. Tou dobou už jsem ztratil vládu nad letadlem, takže jsem musel nouzově přistát na dálnici. Pokračoval jsem v cestě letadlem po zemi a dostal jsem se do potíže teprve, když jsem se pokusil projet kolem automatického zařízení pro vybírání dálničního poplatku a ulomil si obě křídla.” Jeden z nejpodivuhodnějších příběhů se stal v srpnu 1975 jednomu muži z Montauk Point na Long Islandu: “Byl jsem v posteli ve svém domku na pláži, ale nemohl jsem usnout kvůli pečenému kuřeti v lednici, na něj jsem měl podle svého názoru právo. Čekal jsem, ať ťena usne, a pak jsem se po špičkách přikradl do kuchyně. Pamatuji, že jsem se podíval na hodiny. Bylo přesně čtvrt na pět. Tím jsem si naprosto jistý, protože naše hodiny v kuchyni nefungují už jedenadvacet let a vřdycky ukazují tuto dobu. Také jsem si všiml, že náš pes Jidáš se chová podivně. Stál na zadních a zpíval „Jsem ráda, že jsem holka,„ Najednou se místnost zbarvila do jasně oranžova. Nejdřív jsem si myslel, že mě ťena přistihla, jak v noci jím, a podpálila dům. Pak jsem se podíval z okna, kde jsem k svému útasu spatřil obrovské letadlo doutníkového tvaru, jak se vznáší těsně nad vrcholky stromů na dvoře a vydává oranžovou záři. Zůstal jsem ohromeně stát snad celé hodiny, i když naše hodiny pořád ukazovaly čtvrt na pět, takže se to dalo těžko určit. Nakonec se z letadla vysunul velký mechanický pařát, vyškubl mi dva kusy kuřete z ruky a rychle se opět zasunul. Stroj se pak vznesl a velkou rychlostí zmizel na obloze. Když jsem ohlásil tento incident vo-jenskému letectvu, bylo mi řečeno, že jsem viděl hejno ptáků. Když jsem protestoval, slíbil mi plukovník Quincy Bascomb osobně, že mi vojenské le-tectvo ty dva kusy kuřete vrátí. Do dnešního dne jsem obdržel pouze jeden.”

Konečně líčení dvou továrních dělníků z Louisiany z ledna 1977: “Byli jsme s Royem rybařit v bařinách. Mám bařiny rád a Roy taky. Nepili jsme, i když jsme si s sebou vzali čtyři litry metylchloridu, který máme oba rádi s plátkem citrónu nebo s nakládanou cibulkou. Tak jako tak jsme kolem půlnoci vzhlídlí a uviděli jasně ťlutej kruh, jak klesá do bařin. Nejdřív si ho Roy splet s jeřábem a vystřelil na něj, ale já mu řek: „Roi, tohle není řádnej jeřáb, poněvaď nemá řádnej zobák,„ Podle toho se pozná jeřáb. Víte, Royův syn Gus má zobák a myslí si, že je jeřáb. Tak jako tak, najednou se odsunou dveře a objeví se několik stvoření. Tahle stvoření vypadala jako malý zubatý tranzistorový rádia s krátkejma vlasama. Měla taky nohy, i když tam, kde jsou normálně chodidla, byly kolečka. Ta stvoření mi pokynula, abych šel blíž, což jsem udělal, a ona mi dala injekci tekutiny, po který jsem se smál a choval se jak ohnivý muřiček.

Mluvili spolu cizím jazykem, který zněl, jako když couváte autem přes nějakou tlustou osobu. Vzali mě na palubu svého letadla a zřejmě mi udělali úplnou lékařskou prohlídku. Nechal jsem je, protože jsem nebyl na kontrole už dva roky. Tou dobou už zvládli můj jazyk, ale pořád dělali prostý chyby, jako že říkali „hermeneutika,“ když chtěli říct „heuristika,“. Říkali mi, že jsou z jiné galaxie a že přiletěli, aby nám tu na zemi řekli, že se musíme naučit žít v míru nebo se vrátět se speciálníma zbraněma a vylaminují každý prvorozený dítě mužského pohlaví. Řekli, že výsledky mé krevní zkoušky dostanou zpátky za dva dny a že když se mi neozvou, tak je všechno v pořádku a můžu se klidně oženit s Klárou.”

ZHRZEN OSUDEM

(Poznámky pro osmisetstránkový román — onu velkou knihu, na niž všichni čekají)

Dějové pozadí — Skotsko, 1823:

Jakýsi muž je zatčen za to, že ukradl kůrku chleba, “Mam rád jen kůrku,” vysvětluje, načež je identifikován jako zloděj, který v poslední době vyloupil několik řeznictví, v nichž odcizil pouze kosti z vepřových kotlet. Zločinec, který se jmenuje Solomon Entwhistle, je pohnán před soud, kde ho přísný soudce odsuzuje k nuceným pracím na pět nebo deset let (podle toho, co vyprší dřív). Entwhistle je uvřten do kobky a uzamčen, načež jeho vězňitelé v raném záchvatu osvícené nápravné výchovy zahodí klíč. Zoufalý, leč odhodlaný Entwhistle započne s nanejvýš namáhavým dílem — prohrabat se na svobodu. Přepečlivě pracuje ltičkou, prokope tunel pod zdmi vězení a pak ltičku po ltičce pokračuje z Glasgowa do Londýna. Zastaví se pouze v Liverpoolu, aby se vynořil, načež shledává, že dává přednost tunelu. Jakmile se ocitne v Londýně, vkrade se jako černý pasažér na palubu nákladní lodi směřující do Nového světa, sně o tom, že tam začne nový život, tentokrát jako řába. Po příjezdu do Bostonu se Entwhistle seznámí s Margaret Figgovou, pohlednou učitelkou z Nové Anglie, jejíž specialitou je pečení chleba, který pak nosí na hlavě. Okouzlený Entwhistle se s ní ožení a společně si pak otevrou malý obchod, v němž vyměňují koťešiny a velrybí tuk za vyřezávané škeble v neustále rostoucí spirále nesmyslné činnosti. Obchod má okamžitý úspěch, takže v roce 1850 je Entwhistle již bohatý, vzdělaný, vážený a podvádí svou manželku s velkou vačicí. S Margaret Figgovou má dva syny — jednoho normálního a jednoho slabomyslného, i když je těžké poznat, který je který, dokud jim oběma nepodáte jojo. Z Ehtwhistlovy malé obchodní stanice se postupně stává obrovský moderní obchodní dům, a když Entwhistle ve věku osmdesáti pěti let umírá na kombinaci neštovic a tomahavku v hlavě, je šťasten. (Poznámka: Nezapomenout vylíčit Entwhistla jako milého člověka.)

Místo děje a postřehy, 1976:

Když kráčíme na východ po Alton Avenue, mjíme postupně obchodní dům bíí Costellových, pak Adelmanovu opravnu modlitebních šálů, Chonesův po-hřební ústav a Highbyho kulečnickovou hernu. Její majitel John Highby je podsaditý muž s hustými kudrnatými vlasy, který spadl z řebříku, když mu bylo

devět, a má-li se přestat šklebit, je třeba mu dát vědět dva dny dopředu. Když zahneme od Highbyho na sever směrem na předměstí (ve skutečnosti je to směrem na náměstí, zatímco opravdové předměstí je dnes za městem), přijdeme k malému zelenajícímu se parku. Zde se občané procházejí a povídají si, a i když zde člověku nehrozí nebezpečí přepadení či znásilnění, je často oslovován ťebráky nebo muži, kteří tvrdí, že znají Julia Caesara. Chladný podzimní vánek (kterému se zde říká santana, protože přichází každý rok ve stejnou dobu a od-foukne většinu starších obyvatel z chodníku) unáší poslední lístečky, jeť poletují a snášejí se do nehybných kupek. Zmocní se vás téměř existenciální pocit bezúčelnosti — zvláště když už jsou vinárny zavřené. Je v tom i hmatatelný pocit metafyzického “odcizení”, jenž se nedá vysvětlit slovy, leda snad, že se to vůbec nepodobá tomu, co se normálně děje v Pittsburghu. Toto město je svým způsobem metafora, ale čeho? Je to nejen metafora, je to podobenství. Je to “Kde to frčí”. Je to “horká přítomnost”. Je to taky “mrazivá budoucnost”. Je to každé město v Americe a není to žádné město. To vyvolává velký zmatek mezi pošťáky. A největší obchodní dům patří Entwhistlovi.

Blanche (Postavu B. založit na sestřenici Tině):

Blanche Mandelstamová, miloučká, ale tlustoučká, s nervózními macatými prsty a v brýlích se silnými skly, (“Chtěla jsem se stát plavkyní a závodit na olympiádě,” říkala svému doktorovi, “ale měla jsem problémy s výtlakem.”) se probouzí, když zazvoní její automatický budík, který současně spouští rádio. Před lety by byla Blanche považována za krasavici, i když by to nemohlo být později než v třetihorách. V očích svého manžela Leona je však “nejkrásnějším stvořením na světě s výjimkou Quasimoda”. Blanche a Leon se seznámili před dávnou dobou na maturitním plese. (Blanche je skvělá tanečnice, i když při tangu neustále nahlíží do jakéhosi diagramu s obrázky nohou.) Otevřeně si pohovořili a zjistili, že mají spoustu společných zájmů. Oba například nejraději spali na kouscích slaniny. Na Blanche udělalo ohromný dojem Leonovo oblečení, neboť v životě neviděla nikoho s třemi klobouky na hlavě. Konala se svatba a zanedlouho poté došlo i k prvnímu a poslednímu sexuálnímu zážitku. “Bylo to naprosto báječné,” vzpomíná Blanche, “i když si pamatuju, že se Leon pokoušel podřezat si žíly.”

Blanche sdělí svému novému muži, že i když si on slušně vydělává jako lidský pokusný králik, chtěla by si ponechat své místo v oddělení obuvi Entwhistlova obchodního domu. Leon, který je příliš hrdý, než aby se nechal podporovat, neochotně souhlasí, ale vymíní si, že Blanche musí odejít do důchodu, jakmile jí bude pětadvadesát. Pak se manželský pár posadí ke snidani. Leon dostane džus, topinku a kávu. Blanche snídá jako obvykle —

sklenici horké vody, kuřecí stehno, vepřové se, sladkokyselou omáčkou a cannelloni. Pak odejde do obchodního domu. (Poznámka: Blanche by měla neustále zpívat, jak to dělá sestřenice Tina, i když to nemusí být pořád jen japonská hymna.)

Carmen (Psychopatologická studie založená na povahových rysech pozorovaných u Freda Simdonga, jeho bratra Lea a jejich kocoura Sparkyho):

Carmen Pinchuck, podsaditý a holohlavý, vystoupí zpod horké sprchy a sundá si koupací čepici. Přestože nemá vůbec žádné vlasy, nesnáší mokrou hla-vu. “Proč bych si ji měl nechat namočit?” říká přátelům. “Pak by nade mnou mí nepřátelé získali vrch.” Kdosi mu naznačí, že tenhle postoj by mohl být považován za podivínský, ale Pinchuck se zasměje, pak se nervózně rozhlédne po pokoji, aby se přesvědčil, zda ho někde nepozoruje, a políbí několik polštářů. Pinchuck je nervózní člověk, jenž ve volném čase rybaří, ale od roku 1923 nic nechytí. “Zřejmě mi osud nepřeje,” uchechtává se. Když se ale jeden známý pozastaví nad tím, že Pinchuck hází udici do láhve se sladkou smetanou, náš hrdina poněkud zneklidní. Pinchuck dělal v životě spoustu věcí. Byl vyloučen ze střední školy za sténání ve třídě a od té doby pracoval jako pasáček, psychoterapeut a mim. V současné době je zaměstnán v odboru lesního a vodního hospodářství, který ho platí, aby učil veverky španělsky. Svými nejlepšími přáteli je Pinchuck popisován jako “ničema, samotář, psychopat s tváří jako měsíc v úplňku”. “Rád sedí sám ve svém pokoji a odmlouvá rádiu,” řekl jeden soused. “Dokážete být velice loajální,” podotkl jiný. “Jednou, když paní Monroeová uklouzla na ledě, šel ze solidarity uklouznout taky.” Politicky je Pinchuck podle svých vlastních slov nezávislý a v posledních prezidentských volbách hlasoval korespondenčně pro Cesara Romera, nejkrásnějšího z druhé garnitury hollywoodských milovníků. Nyní si Pinchuck nasazuje tvídovou drožkářskou čepici, bere balíček zabalený v hnědém papíře a odchází ze svého penzionu na ulici. Pak si uvědomuje, že je ať na tvídovou drožkářskou čepici nahý, vrací se, obléká a vydává se do Entwistlova obchodního domu. (Poznámka: Nezapomenout detailně rozebrat Pinchuckovy nepřátelské pocity k vlastní čepici.)

Střetnutí (první verze):

Dveře obchodního domu se otevřely úderem desáté, a i když v pondělí bývalo obvykle méně zákazníků, byl suterén brzy nabitý díky výprodeji radio-aktivního tuňáka. Pocit blížící se apokalypsy visel nad oddělením obuvi jako plachta nasáklá vodou, když Carmen Pinchuck podal svůj balíček Blanche Mandelstamové a řekl: “Chtěl bych vrátit tyhle trepky. Jsou mi malé.” “Máte kupón?” odvětila mu Blanche. Snažila se zachovat klid, i když později přiznala, že se jí začal hroutit svět před očima. (“Od té nehody nedokážu jednat s lidmi,” vyprávěla přátelům. Před šesti měsíci spolkla při tenise balón. Od té doby dýchá nepravidelně.) “Ehm, ne,” odpověděl nervózně Pinchuck. “Ztratil jsem ho.” (Ústředním problémem jeho životy bylo, že neustále někam zakládal věci. Jednoho dne šel spát, a když se probudil, nemohl najít postel.) Nyní se za ním tlačila fronta netrpělivých zákazníků a na čele mu vyvstal studený pot. “Tak to musí schválit vedoucí oddělení,” řekla Blanche a odkázala Pinchucka na pana Dubinského, s nímž měla od Všech svatých milostný poměr. (Lou Dubinsky, absolvent nejlepší evropské, školy psaní na stroji, byl géniem, dokud mu alkohol nesnížil rychlost psaní na jedno slovo denně, takže musel přijmout místo v obchodním domě.) “Nosil jste je?” pokračovala Blanche, potlačujíc slzy. Představa Pinchucka v trepkách jí byla nesnesitelná. “Můj otec nosil trepky,” přiznala. “Obě na jedné noze.” Pinchuck se začal kroutit. “Ne,” řekl. “No teda — ano. Měl jsem je krátce na sobě, ale jen když jsem se koupal.” “Proč jste si je kupoval, když jsou vám malé?” zeptala se Blanche, aniž si uvědomila, že právě zformulovala jeden z nejzákladnějších paradoxů lidské existence. Pinchuck se popravdě řečeno v trepkách necítil dobře, ale nikdy nedokázal říct ne prodavači. “Chci být oblíbený,” přiznal Blanche. “Jednou jsem koupil žívou antilopu, protože jsem nedokázal odmítnout.” (Poznámka: O. F. Krumgold napsal brilantní studii o určitých domorodých kmenech na Borneu, které nemají ve svém jazyce slovo pro “ne”, takže odmítají žádosti přikývnutím a slovy “Já se vám ozvu”. To potvrzuje jeho dřívější teorii, že touha být oblíbený za každou cenu není sociálně adaptivní, nýbrž vrozená, podobně jako schopnost přežít celé operetní představení.) V jedenáct deset vedoucí oddělení Dubinsky schválil výměnu a Pinchuck dostal větší pár bot. Pinchuck později přiznal, že po incidentu trpěl těžkými depresemi a zmateností, které rovněž přičítal zprávě, že se je o papoušek oženil.

Krátce po aféře u Entwhistla Carmen Pinchuck odešel ze svého místa a stal se čínským, číšníkem v restauraci Kantonský palác. Blanche Mandelstamová se

pak nervově zcela zhroutila a pokusila se utéct od manžela s fotografií slavného baseballového nadhazovače Dizzy Deana. (Poznámka: Ze zpětného pohledu se zdá, že by bylo nejlepší, kdyby Dubinsky byl maňásek.) Koncem ledna obchodní dům definitivně zavřel své brány a jeho majitel Julius Entwhistle se přestěhoval s celou svou rodinou, již nesmírně miloval, do zoologické zahrady v Bronxu. (Poslední věta by měla zůstat zachovaná. Připadá mi opravdu skvělá. Konec poznámek pro první kapitolu.)

OBRANA ALLENOVA

Ze všech slavných lidí, kteří kdy žili, byl bych býval nejraději Sokratem. Ne snad pouze proto, že to byl velký myslitel; koneckonců i o mně se ví, že jsem dospěl k některým poměrně hlubokým myšlenkám, i když ty mé se bez výjimky točí kolem jedné švédské letušky a páru policejních želízek. Nikoliv, pro mě je na nejmoudřejším ze starých Řeků nejpřitažlivější jeho statečnost tváří v tvář smrti. Rozhodl se, že neř by opustil svoje zásady, raději za ně položí život. Já osobně nejsem tak nebojácný, co se umírání týče, a po jakémkoli neobvyklém zvuku, jako když třeba ustřelí výfuk auta, se vrhám přímo do náruči osoby, s kterou právě hovořím. Sokratova statečná smrt nakonec dodala jeho životu autentický smysl, což je něco, co moje existence zcela postrádá, přestože není bez alespoň nepatrného významu pro berní úřad. Musím přiznat, že jsem se mnohokrát pokoušel představit si sama sebe na místě velkého filozofa, a pokaždé, bez ohledu na to, pokolikáté si to představuji, okamžitě usnu a mám následující sen. *(Scéna je moje vězeňská cela. Obvykle sedím sám a řeším nějaký hluboký problém racionálního myšlení jako třeba: Může být předmět uměleckým dílem a přitom být současně používán k čištění kamen? Zakrátko mě navštíví Agathón a Simmiás.)* AGATHÓN: Ach, můj dobrý příteli a starý mudrci. Jak trávíš své dny nesvobody? ALLEN: Co lze říci o nesvobodě, Agathóne? Pouze tělo může být uvězněno. Můj duch však pluje volně, nespoután čtyřmi stěnami, takže se po pravdě táhne, existuje vůbec nesvoboda? AGATHÓN: No a co když chceš třeba jít na procházku? ALLEN: Tak nemůžu. Dobrá otázka. *(Všichni tři sedíme v klasických pózách, připomínajících plastiky na fasádě. Konečně promluví Agathón.)* AGATHÓN: Obávám se, že nesu špatné zprávy. Byl jsi odsouzen k smrti. ALLEN: Ach, rmoutí mě, že jsem se musel stát příčinou debaty v senátě. AGATHÓN: Ďádná debata. Bylo to jednomyslně. ALLEN: Doopravdy? AGATHÓN: V prvním kole. ALLEN: Hmmm. Počítal jsem s trochu větší podporou. SIMMIÁS: Senátoři zuří kvůli tvým představám utopického státu. ALLEN: Asi jsem nikdy neměl navrhovat, že bychom měli mít králem filozofa. SIMMIÁS: Zvláště když jsi pořád ukazoval na sebe a významně pokašlával.

ALLEN: A přesto nepovažuji svoje katy za nositele zla. AGATHÓN: Já také ne.
ALLEN: Ech, no, jo... neboť co je zlo než prostě přehnané dobro? AGATHÓN:
Proč je tomu tak? ALLEN: Podívej se na to takto. Pokud člověk zpívá nádhernou
píseň, je krásná. Když jí zpívá kolem dokola, začne z toho bolet hlava.
AGATHÓN: Pravda. ALLEN: A pokud ten člověk ne a ne přestat, dostaneš
nakonec chuť nacpat mu ponožky do krku. AGATHÓN: Ano. Je tomu vsutku
tak. Jak pravdivé. ALLEN: Kdy má být rozsudek vykonán? AGATHÓN: Kolik
je hodin? ALLEN: Dnes!/? AGATHÓN: Potřebují uprządnit tu celu. ALLEN:
Nuže budiť! Ať mi vezmou ťivot. Necht' je zaznamenáno, že jsem raději zemřel,
než abych opustil zásady pravdy a svobodného myšlení. Nelkej, Agathóne.
AGATHÓN: Já nelkám. To je alergie. ALLEN: Neboť pro duchovního člověka
není smrt koncem, nýbrž začátkem. SIMMIÁS: Proč je tomu tak? ALLEN: No,
dejte mi chvíličku. SIMMIÁS: Ťádný spěch. ALLEN: Není-liť pravda, Simmie,
že člověk neexistuje, dokud se nenarodí? SIMMIÁS: Jak pravdivé. ALLEN:
Stejně tak neexistuje po smrti. SIMMIÁS: Ano. Souhlasím. ALLEN: Hmm.
SIMMIÁS: No a dál? ALLEN: Počkej chvílku. Jsem trochu znavený. Víš, že mě
tu krmí jenom jehněčím a nikdy není pořádně propečené. SIMMIÁS: Většina lidí
pokládá smrt za definitivní konec. Proto se jí také bojí. ALLEN: Smrt je stavem
nebytí. To, jeť není, neexistuje. Tudíť ani smrt neexistuje. Pouze pravda existuje.
Pravda a krása. Obojí je zaměnitelné, toto jsou jen aspektem onoho. Ehm, co
vlastně přesně říkali, že se mnou zamýšlejí udělat? AGATHÓN: Bolehlav.
ALLEN (*udiveně*): Bolehlav? AGATHÓN: Pamatuješ na tu černou tekutinu, co
ti onehdy proťrala mramorový stůl? ALLEN: Doopravdy?

AGATHÓN: Jen jeden hrneček. Mají ovšem také rezervní číši, kdybys něco rozlil. ALLEN: Rád bych věděl, jestli je to bolestivé. AGATHÓN: Ťádají tě, aby ses pokusil nevyvádět. Ostatní vězně to ruší. ALLEN: Hmmm... AGATHÓN: Všem jsem řekl, že raději statečně umřeš, než by ses vzdal svých zásad. ALLEN: Jasně, jasně... hm, nezmiňoval se náhodou někdo o pojmu “vyhnanství”?

AGATHÓN: Do vyhnanství přestali posílat už loni. Je s tím moc papírování. ALLEN: Jasně... jo... *(Ustaraný a rozrušený, ale snaží se zachovat klid.)* Já... no tak... takže — co je ještě nového? AGATHÓN: Potkal jsem Isoklea. Má skvělý nápad na nový trojúhelník. ALLEN: Jasně... jasně... *(Náhle ho opustí všechna předstíraná odvaha.)* Podívejte, řeknu vám to na rovinu — já nechci umřít. Jsem ještě moc mladý! AGATHÓN: Ale tohle je tvoje velká šance umřít pro pravdu! ALLEN: Nevykládej si to špatně. Já jsem pro pravdu všema deseti. Na druhé straně mám příští týden smluvený oběd ve Spartě a hrozně nerad bych o něj přišel. Jsem na řadě s placením. A znáš Sparťany, pořád se urářejí. SIMMIÁS: Coť je náš nejmoudřejší filozof zbabělec? ALLEN: Nejsem zbabělec a nejsem hrdina. Jsem někde mezi. SIMMIÁS: Ustrašený červík. ALLEN: Asi tak nějak. AGATHÓN: Ale to ty jsi dokázal, že smrt neexistuje. ALLEN: Hele, poslouchej, něco ti povím — dokázal jsem spoustu věcí. Tím si vydělávám na činťi. Teorie a drobné postřehy. Tu a tam vtípná poznámka. Občas nějaká ta maxima. Je to po čertech lepší než trhat olivy, ale zase se nenechajme unést. AGATHÓN: Ale ty jsi mnohokrát dokázal, že duše je nesmrtelná. ALLEN: A taky že je! Na papíře. Podívej, to je celý problém s filozofií — nefunguje zas tak skvěle, jakmile člověk vyleze z posluchárny. SIMMIÁS: A co věčné “formy”? Říkal jsi, že každá věc vždycky existovala a bude vždy existovat. ALLEN: Mluvil jsem především o těžkých předmětech. Socha nebo něco takového. S lidmi je to úplně jiné. AGATHÓN: Ale všechny ty řeči o tom, že smrt je totéž jako spánek. ALLEN: Ano, jenže rozdíl je v tom, že když jsi mrtvý a někdo zařve: “Všichni vstávat, je ráno,” tak je hrozně těžké najít trepky. *(Přichází kat s číši bolehlavu. V tváři se výrazně podobá irskému komikovi Špiku Milliganovi.)*

KAT: Tak — tady to máme. Kdopak dostane ten jed? AGATHÓN (*ukazuje na mě*): Tady ten. ALLEN: Jé, to je velký hrneček. Má se z toho takhle kouřit? KAT: Ano. A vypij to všechno, protože často se všechen jed usadí vespod. ALLEN (*Moje chování se zde obvykle naprosto liší od Sokratova a prý ze spánku křičím.*): Ne — nechci ! Nechci umřít! Pomoc! Ne! Prosim! (*Kat mi podává bublající lektvar za mého nechutného doprošování a vše se zdá ztraceno. Potom v mém snu díky nějakému vrozenému instinktu sebezáchovy nastane vždy obrat k lepšímu a dostaví se posel.*) POSEL: Zadržte! Senát změnil rozhodnutí! Jsi zproštěn všech obvinění. Tvé zásluhy byly znovu zváženy a bylo rozhodnuto, že budeš namísto popravky vyznamenán. ALLEN: Konečně! Konečně! Přišli k rozumu! Jsem svobodný! Svobodný! A ještě budu vyznamenán! Rychle, Agathóne a Simmie, vezměte mé věci, mu-sím býtet. Práxitélés si bude určitě chtít pospíšet s mou bustou. Ale neř odejdu, dám vám malé podobenství. SIMMIÁS: Panečku, to byl ale náhlý obrat. To by mě zajímalo, jestli vůbec vědí, co dělají? ALLEN: Tlupa lidí ťije v temné jeskyni. Vůbec si neuvědomují, že venku svítí slunce. Jediné světlo, které znají, pochází z mihotavého plamene pár malých svíček, jeť pouťívají, aby se mohli pohybovat po jeskyni. AGATHÓN: Kde sebrali ty svíčky? ALLEN: No, řekněme, že je prostě mají. AGATHÓN: Ťijí v jeskyni a mají svíčky? To mi připadá divné. ALLEN: Nemůteš to vzít alespoň pro teď? AGATHÓN: Dobrá, dobrá, ale přejdi k věci. ALLEN: A pak jednoho dne jeden z obyvatelů náhodou vyjde z jeskyně a uvidí okolní svět. SIMMIÁS: V celém jeho jasu. ALLEN: Přesně tak. V celém jeho jasu. AGATHÓN: A když se to pokouší vyprávět ostatním, nikdo mu nevěří. ALLEN: Ne, kdepak. Nikomu to nevypráví. AGATHÓN: Skutečně ne? ALLEN: Ne, otevře si řeznictví, oťení se s tanečnicí a umře ve dvaatřiceti letech na krvácení do mozku. (*Popadnou mě a násilím mi vlijí bolehlav do krku. V tomto místě se obvykle probudím zpoceny a uklidní mě teprve pár vajec a kousek uzeného lososa.*)

POSTAVA KUGELMASSE

Kugelmass, profesor filozofie na Newyorské městské univerzitě, byl již podruhé ženat. Daphne Kugelmassová byla slepice. Kugelmass měl také dva připitomělé syny se svou první ženou Flo a vězel až po uši v alimentech. “Copak jsem mohl vědět, že to dopadne tak špatně?” nařikal Kugelmass jednoho dne svému psychoanalytikovi. “Daphne nebyla zlá. Kdo mohl vědět, že o sebe přestane pečovat a nafoukne se jako balón? Navíc měla i nějaké peníze, což samo o sobě není zdravý důvod si někoho brát, ale nemůte to uškodit, zvláště při těch výdajích, co mám. Chápete, co myslím?” Kugelmass byl plešatý a chlupatý jako medvěd, ale měl duši. “Potřebuji poznat novou ženu,” pokračoval. “Potřebuji milostný románek. Možná na to nevypadání, ale jsem člověk, který potřebuje lásku. Potřebuju něhu, potřebuju flirtovat. Nejsem už nejmladší, a tak se chci milovat v Benátkách, vtipkovat v módních barech a vyměňovat si plaché pohledy had čer-veným vínem při světle svíček, neť bude pozdě. Rozumíte mi?” Doktor Mandel poposedl v křesle a řekl: “Milostný románek nic nevyřeší. Nesmíte být tak nerealistický. Vaše problémy leťi mnohem hlouběji.” “A ten románek musí proběhnout v naprosté tajnosti,” pokračoval Kugelmass. “Druhý rozvod si nemůtu dovolit. Daphne by se mnou pořádně vy-metla.” “Pane Kugelmassi —” “Ale nesmi to být nikdo z univerzity, protože Daphne tam pracuje taky. Ne že by v profesorském sboru byly nějaké velké krásky, ale některé studentky...” “Pane Kugelmassi —” “Pomozte mi. Měl jsem včera sen. Přecházel jsem louku s piknikovým košíkem, na kterém byl nápis ,Velké vyhlídky,.. A pak jsem si najednou všiml, že ten košík je vespod děravý.” “Pane Kugelmassi, to nejhorší, co byste mohl udělat, je začít vyvádět. Musíte tady prostě vyjádřit své pocity a pak je společně zanalyzujeme. Léčíte se už dost dlouho, abyste věděl, že řádná zázračná léčba neexistuje. Jsem koneckonců psychoanalytik a řádný kouzelník.” “Tak možná potřebuju kouzelníka,” řekl Kugelmass a zvedl se z pohovky. Těmito slovy ukončil svou terapii. Asi za dva týdny, když do sebe Kugelmass a Daphne jako obvykle naráteli po celém bytě jako dva kusy starého nábytku, zazvonil telefon. “Já to zvednu,” řekl Kugelmass. “Haló.” “Kugelmass?” ozval se hlas. “Kugelmassi, tady Persky.” “Kdo?”

“Persky. Anebo snad spíš Velký Persky?” “Pardon?” “Slyšel jsem, že hledaj po celém městě kouzelníka, který by jim vnesl do řivota trochu exotiky. Ano nebo ne?” “Pst,” zašeptal Kugelmass. “Nezavěšujou. Odkud volaj, Persky?” Druhý den po obědě Kugelmass vyšplhal tři patra polorozpadlého čintáku v nejhroší části Brooklynu. Pomalu si zvykal na temnotu chodby, pak konečně našel hledané dveře a zazvonil. Tohle olituju, pomyslel si v duchu. Za pár vteřin mu otevřel malý, hubený mužik, který vypadal jako vosková figurína. “Oni te jsou Persky Veliký?” řekl Kugelmass. “Velký Persky. Chtěj čaj?” “Ne, já chci romantiku. Chci hudbu. Chci lásku a krásu.” “Ale čaj nechtěj, co? Podivuhodné. Fajn, posaděj se.” Persky odešel do zadní místnosti a Kugelmass slyšel zvuky přesunovaných krabic a nábytku. Persky se vrátil a tlačil před sebou velký předmět na rozvrzaných kolečkových bruslích. Sňal svrchu několik starých hedvábných kapesníků a odfoukl vrstvičku prachu. Byla to levně vyhlížející a mizerně nalakovaná čínská skříňka. “Persky,” řekl Kugelmass, “co to má být za trik?” “Dávaj pozor,” řekl Persky. “Tohle je opravdu báječný efekt. Sestrojil jsem ho minulý rok pro sjezd Rytířů Pýthie, ale ten se nakonec nekonal. Vlezou si do té skříňky.” “Proč, aby ji mohli celou propíchat meči nebo něco takového?” “Viděj nějaké meče?” Kugelmass se zašklebil a s velkým supěním vlezl do skříňky. Nemohl si nevšimnout několika ošklivých falešných drahokamů, které byly nalepené na drsnou lepenku přímo před jeho obličejem. “Jestli je to nějaký vtip,” řekl. “To se povedlo, vtip. Ted’ jim povím, o co jde. Když za nima do té skříňky vhodím jakýkoli román, zavřu dvířka a třikrát zaklepám, ocitnou se najednou přímo v té knize.” Kugelmass se zatvářil nevěřicně. “Můtou mi věřit,” řekl Persky. “Na mou duši. A nemusí to být jenom román. Povídka, hra, báseň. Můtou se seznámit se všemi řenami stvořenými nejlepšími světovými spisovateli. O kom se jim zasní. Můtou si skotačit jak chtěj s opravdovou hvězdou. Ať budou mít dost, tak zavolaj, a já je za zlomeček vteřiny vrátím sem.” “Persky, nechoděj se někam léčit?”

“Říkám jim, můžou se spolehnout,” řekl Persky. Kugelmass zůstal skeptický. “Co se mi to pokoušej namluvit — že tahle po domácku stlučená krabice se mnou provede ty zázraky, co líčej?” “Za dvě pětky.” Kugelmass sáhl po peněžence. “Tomu uvěřím, ať to uvidím,” řekl. Persky si strčil peníze do kapsy a obrátil se ke knihovně. “Tak s kým se chtěj seznámit? Se sestřičkou Carrie? S Daisy Buchananovou z *Velkého Gatsbyho*? S Ofélií? S nějakou hrdinkou od Saula Bellowa? Hele, co takhle se Scarlett O’Harovou ze *Severu proti Jihu*? I když muškýma jejich věku by dala pořádně zabrat.” “Francouzku. Chci mít románek s francouzskou milenkou.” “S Nanou?” “Nechci za to muset platit.” “Co takhle s Natašou z *Vojny a míru*?” “Říkal jsem s Francouzku Už to mám! Co takhle s Emmou Bovaryovou? To mi připadá perfektní.” “Maj to mít, Kugelmass. Houknou na mě, ať budou mít dost.” Persky vhodil do skříňky paperbackové vydání Flaubertova románu. “Jsou si jistý, že je to bezpečný?” zeptal se Kugelmass, když Persky začal zavírat dvířka. “Bezpečný. Co už je v tomhle bláznivým světě bezpečný?” Persky zaklepal třikrát na skříňku a pak zas prudce dvířka otevřel. Kugelmass zmizel. V témže okamžiku se objevil v ložnici Charlese a Emmy Bovaryových v Yonville. Před ním stála nádherná žena. Byla k němu obrácena zády, byla sama a skládala prádlo. To snad není pravda, pomyslel si Kugelmass, zíraje na doktorovu okouzující ženu. To se mi jen zdá. Jsem tady. Je to ona. Emma se překvapeně otočila. “Proboha, vy jste mě vylekal,” řekla. “Kdo jste?” Mluvila stejnou pěknou angličtinou, jakou byl napsán překlad paper-backového vydání. To je prostě neuvěřitelné, pomyslel si. Pak si uvědomil, že Emma položila otázku jemu, a řekl: “Promiňte. Jsem Sidney Kugelmass. Jsem z městské univerzity. Profesor filozofie na Newyorské univerzitě. Já — no to koukám!” Emma Bovaryová se koketně usmála a řekla: “Nechcete se napít? Co takhle sklenici vína?” Je nádherná, pomyslel si Kugelmass. Jaký rozdíl proti tomu troglodytovi, s kterým sdílím lože! Pocítil náhlé nutkání sevřít to vidění do náruče a říct mu, že je ženou, o níž snil celý život. “Ano, sklenici vína,” řekl chraplavě. “Bílého. Ne, červeného. Ne, bílého. Dejte mi bílé.”

“Charles odjel na celý den,” řekla Emma hlasem, v němž se skrývala spousta hravých náznaků. Po víně se šli projít do krásné francouzské venkovské krajiny. “Vždycky jsem snila o tom, že se zjeví nějaký tajemný cizinec a vysvobodí mě z tohotole jednotvárného a hrubého venkovského života,” řekla Emma a stiskla mu ruku. Prošli kolem kostelíka. “Strašně se mi líbí, co máte na sobě,” hlesla. “Nikdy jsem tu nic takového neviděla. Je to tak... tak moderní.” “Říká se tomu sportovní oblek,” odpověděl romanticky. “Koupil jsem ho se slevou.” Náhle ji políbil. Celou příští hodinu spočívali pod stromem, šeptali si a sdělovali si hluboké a významné myšlenky pohledem. Náhle se Kugelmass posadil. Právě si vzpomněl, že se má setkat s Daphne v obchodním domě Bloomingdale. “Musím už jít,” řekl Emmě. “Ale neboj se, vrátím se.” “To doufám,” řekla Emma. Vášnivě ji objal a pak společně došli zpět k domu. Sevřel Emminu tvář v dlaních, opět ji políbil a zavolal: “Oukej, Persky! Musím být o půl čtvrté u Bloomingdala!” Ozvalo se jakési mlasknutí a Kugelmass byl zpátky v Brooklynu. “No tak? Vymýšlel jsem si?” zeptal se Persky vítězně. “Poslechnou, Persky, v téhle chvíli už přijdu pozdě na schůzku se svou starou na Lexington Avenue, ale kdy to můžu zase zkusit? Zítřka?” “Bude mi potěšením. Stačí, když přinesou dvacku. A nikomu o tom nevykládej.” “To tak. Hned budu volat do televize.” Kugelmass chytil taxi a vyřítil se do města. Srdce mu plesalo. Jsem zamilovaný, pomyslel si, jsem majitelem nádherného tajemství. Neuvědomoval si ovšem, že v témže okamžiku se studenti v učebnách po celé zemi vyptávají svých učitelů: “Co je to za postavu na straně sto? Paní Bovaryovou líbá nějaký plešatý Ťid?” Jeden učitel v Sioux Falls ve státě Jižní Dakota si povzdychl a pomyslel si, panebože, ta mládež s tou svou marihuanou a LSD. Co jim to straší na mozků! Daphne Kugelmassová byla právě v oddělení koupelnových doplňků u Bloomingdala, když tam udýchaný Kugelmass dorazil. “Kdes byl?” vyštěkla. “Je půl páté.” “Ta zatracená doprava,” řekl Kugelmass. Kugelmass navštívil Perského hned druhý den a za pár minut se opět zázračně přenesl do Yonville. Emma nedokázala skrýt vzrušení, že ho opět vidí. Dvojice spolu strávila celý den. Smáli se a hovořili o tom, jak rozdílná jsou prostředí, z nichž pocházejí. Ještě neř musel Kugelmass odejít, se poprvé pomi-

lovali. “Panebože, já to dělám s paní Bovaryovou!” šeptal si Kugelmass v duchu. “Já, který na univerzitě vyletěl z úvodu do anglické literatury.” Měsíce mījely. Kugelmass mnohokrát navštívil Perského a mezi ním a Emmou Bovaryovou se vytvořil úzký a vášnivý vztah. “Dávaj pozor, aby mě do té knihy dostali vtdycky před stránkou 120,” upozornil Kugelmass jednoho dne kouzelníka. “Musím se s ní vtdycky setkat dřív, neť, se sčuchne s tím Rodolfem.” “Proč?” zeptal se Persky. “Na toho nestáčeť?” “To těťko. Je z rodové šlechty. Tihle chlapi nemají na práci nic lepšího neť flirtovat a jezdit na koních. Mně připomíná jeden z těch ksichtů, co pózují v módních ťurnálech. S naondulovanými vlasy. Ale pro ni je to velký frajer.” “A její maňtel nic netuší?” “Ten na to nemá. Je to tupý felčárek, který se oťenil s vichřicí. V deset večer zívá a ona se právě obléká na bál. No jo... Nashle.” A Kugelmass opět vstoupil do skřínky a okamžitě se přenesl na usedlost Bovaryových v Yonville. “Jak se vede, buchtičko?” pozdravil Emmu. “Ach, Kugelmassi,” povzdechla Emma. “Co já musím všechno vydrťet. Včera u večere mi pan Někdo usnul uprostřed deserty. Já si tu vylévám srdce o Maximovi a o baletu a zčistajasna uslyším chrápání.” “Nic si z toho nedělej, drahoušku. Už jsem tu já,” řekl Kugelmass a objal ji. Zaslouťil jsem si to, pomyslel si, když přivoněl k Emminu francouzskému parfěmu a zabořil nos do jejích vlasů. Vytrpěl jsem si už dost. Naplatil už jsem se dost psychoanalytiků. Hledal jsem do úmoru. Ona je mladá a ťádoucí a já tu jsem pár stránek po Leonovi a těsně před Rodolfem. Když se budu ukazovat jen v správných kapitolách, mám to všechno v kapse. Je třeba říci, ťe Emma byla stejně štěstná jako Kugelmass. Dychtila po vzruchu a jeho vyprávění o nočním ťivotě na Broadwayi, o rychlých autech a o hollywoodských a televizních hvězdách přivádělo mladou francouzskou krásku do vytrťení. “Vyprávěj mi ještě jednou o O. J. Simpsonovi,” ťadonila ten večer, když s Kugelmassem procházeli kolem kostela abbého Bourmisiena. “Co ti mám povídat. Ten chlap je skvělý. Překonává všechny moťné fotbalové rekordy. Báječné figle. Nikdo na něj nemá.” “A udílení Oskarů?” řekla Emma závistivě. “Dala bych cokoli, abych také nějakého vyhrála.” “Nejdřív bys musela být nominovaná.” “Já vím. Vysvětloval jsi mi to. Ale jsem přesvědčená, ťe hrát umím. Samozřejmě bych nejdřív musela studovat v nějakých kursech. ťřeba Stanislav-ského. A pak, kdybych měla dobrého agenta...” “Uvidíme, uvidíme. Promluvím si s Perským.”

Když se ten večer Kugelmass bezpečně navrátil do bytu Perského, nadhodil myšlenku, že by ho Emma mohla navštívit ve velkoměstě. “Musím si to rozmyslet,” řekl Persky. “Možná bych to sved. Už se staly divnější věci.” Ani jeden si ovšem na řádnou nemohl vzpomenout. “Kam to k čertu pořád chodíš?” vyštěkla Daphne Kugelmassová na svého manžela, když se tu noc vrátil domů. “Nemáš někde kočku?” “Jo, to určitě, já jsem ten typ,” řekl Kugelmass unaveně. “Ryl jsem u Leonarda Popkina. Diskutovali jsme o socialistickém zemědělství v Polsku. Znáš Popkina. Je do toho blázen.” “V poslední době se chováš moc divně,” řekla Daphne. “Jako bys byl duchem někde jinde. Jenom nezapomeň na narozeniny mého otce. V sobotu?” “No, jasně,” řekl Kugelmass a zamířil do koupelny. “Bude tam celá naše rodina. Uvidíme dvojčata. A bude tam bratranec Hamish. Měl bys být k bratranci Hamishovi zdvořilejší — má tě rád.” “Jasně, dvojčata,” řekl Kugelmass, zavřel za sebou dveře do koupelny a zbavil se tak zvuku řetězů hlasu. Opřel se o dveře a zhluboka se nadechl. Za pár hodin, říkal si v duchu, se vrátím do Yonville a budu opět u své milované. A jestli všechno dobře dopadne, přivedu tentokrát Emmu zpátky s sebou. Druhý den odpoledne ve čtvrt na čtyři předvedl Persky svoje kouzlo znovu. Dychtivý a usměvavý Kugelmass se znovu zjevil před Emmou. Strávili pár hodin v Yonville s Binetem a pak opět vsedli do kočáru Bovaryových. Podle instrukcí Perského se pevně objali, zavřeli oči a napočítali do deseti. Když oči opět otevřeli, kočár právě přijížděl k postrannímu vchodu luxusního hotelu Plaza, kde Kugelmass to ráno optimisticky zarezervoval apartmá. “To je nádhera! Přesně takhle jsem si to představovala,” řekla Emma, tančíc rozradostněně po ložnici, z jejichž oken se naskýkala vyhlídka na město. “Tamhle je hračkárství F.A.O. Schwarze. A tamhle je Central Park a kde je restaurant Sherry? Aha, tamhle — vidím. Je to prostě božské.” Na posteli ležely krabice od Halstona a Saint Laurenta, předních módních návrhářů. Emma rozbalila jeden balíček a zkoušela si sametové kalhoty na svém dokonalém těle. “Ten kalhotový kostým je od Ralphiho Laurena,” řekl Kugelmass. “Budeš v něm vypadat jako strašná kočka. No tak, miláčku, dej kocourkovi pusku!” “V životě jsem nebyla tak šťastná,” vykvikla Emma, stojíc před zrcadlem. “Pojďme do města. Chtěla bych vidět muzikál *Chorus Line* a Guggenheimovo muzeum a tamtoho Jacka Nicholsona, co o něm pořád mluvíš. Dávají nějaký jeho biják?” “Nějak mi to nejde do hlavy,” řekl jeden stanfordský profesor. “Nejdříve nějaká podivná postava jménem Kugelmass a teď mi zas Emma zmizí z knítky.”

Znakem mistrovského díla asi skutečně je, že ho člověk může přečíst tisíckrát a vřdycky najde něco nového.” Milenci strávili víkend v blaženosti. Kugelmass řekl Daphne, že odjíždí na sympozium do Bostonu a vrátí se až v pondělí. Vychutnávali s Emmou každý okamžik, chodili do kina, navečeřeli se v čínské čtvrti, strávili dvě hodiny na diskotéce a v posteli si pouštěli televizní film. V neděli spali až do oběda, zašli do bohémské čtvrti SoHo a okukovali slavné osobnosti v baru U Elaine. V neděli večer si nechali donést do apartmá kaviár a šampaňské a povídali si až do rozbřesku. Ráno, v taxíku, kterým jeli do bytu Perského, si Kugelmass pomyslel: Byla to honička, ale stálo to za to. Nemůžu ji sem brát moc často, ale tu a tam to bude po Yonville příjemné zpestření. U Perského Emma vlezla do skříně, kolem sebe si úhledně uspořádala krabice s novými šaty a něžně Kugelmasse políbila. “Příště zase u mě,” mrkla na něho. Persky třikrát zaťukal na skříňku. Nic se nestalo. “Hmmm,” řekl Persky a podrbl se na hlavě. Zaklepal znovu, ale žádné kouzlo se stále nedělo. “Asi se něco porouchalo,” zamumlal. “Persky, dělej si snad legraci!” vykřikl Kugelmass. “Jak se to může porouchat?” “Klid, klid. Jste pořád ještě uvnitř, Emmo?” “Ano.” Persky znovu zaklepal — tentokrát silněji. “Pořád jsem ještě tady, Persky.” “Vím, drahoušku. Vydržte.” “Persky, musíme ji dostat nazpátek,” zašeptal Kugelmass. “Jsem tenatý a za tři hodiny mám přednášku. V téhle chvíli jsem připravený nanejvýš na příležitostnou afěrku.” “Já to nechápu,” zamumlal Persky. “Takové spolehlivé kouzličko.” Ale nezmohl nic. “Chvíli to potrvá,” řekl Kugelmassovi. “Budu to muset rozmontovat. Ozvu se jim.” Kugelmass nacpal Emmu do taxi a odvezl ji zpátky do hotelu. Taktak stačil přednášku. Celý den protелефonoval, střídavě s Perským a se svou milenkou. Kouzelník mu řekl, že může trvat několik dní, než přijde věci na kloub. “Jaké bylo sympozium?” zeptala se ho ten večer Daphne. “Dobry, dobry,” řekl a zapálil si filtr cigarety. “Co se děje? Jsí nějak hrozně nervózní.” “Já? Ha, ha, to je k smíchu. Jsem klidný jak letní noc. Jenom se půjdu projít.” Vyklouzl ze dveří, chytil taxi a uhaněl do hotelu. “Je to špatné,” řekla Emma. “Charles si všimne, že tam nejsem.”

“Měj trpělivost, miláčku,” řekl Kugelmass. Byl bledý a zpocený. Znovu ji políbil, doběhl k výtahům, chvíli ječel na Perského z budky v hale hotelu a taktak se dostal před půlnocí domů. “Popkin tvrdí, že ceny ječmene v Krakově jsou nejstabilnější od roku 1971,” sdělil Daphne, temně se usmál a vlezl do postele. Tak uběhl týden. V pátek večer řekl Kugelmass Daphne, že musí odjet na další sympozium, tentokrát do Syracuse. Odspěchal clo hotelu, ale druhý víkend se s prvním nedal srovnávat. “Buď mě vrátíš do toho románu, anebo, si mě musíš vzít,” řekla Emma Kugelmassovi. “A prozatím chci nějaké místo anebo chodit do kursů, protože koukat se celý den na televizi je nuda.” “Dobře. Ty peníze se nám budou hodit,” řekl Kugelmass. “Necháváš si toho nosit do apartmá dvakrát víc, než vážíš.” “Včera jsem se v Central Parku seznámila s jedním divadelním producentem a on říkal, že bych se možná hodila do hry, kterou připravuje,” řekla Emma. “Co je to za šaška?” zeptal se Kugelmass. “Není to žádný šašek. Je citlivý, milý a hezký. Jmenuje se Jeff, nevím jak dál, a možná letos dostane výroční televizní cenu.” K večeru se Kugelmass objevil u Perského opilý. “Klid,” řekl mu Persky. “Skládá je infarkt.” “Klid. Jim se to řekne, klid. Já tu schovávám románovou postavu v hotelovém pokoji a myslím, že mě žena nechává sledovat soukromým čmuchalem.” “Dobrá, dobrá. Já vím, že máme problém.” Persky zalezl pod skříňku a začal do něčeho bušit velkým klíčem. “Jsem jako štvaná zvěř,” pokračoval Kugelmass. “Musím se po městě málem plížit kanálama a s Emmou už se máme až po krk. A to ani nemluví o hotelovém účtu, který vypadá jak vojenský rozpočet.” “No a co mám dělat? Tohle je svět kouzel,” řekl Persky. “Tady všechno záleží na maličkostech.” “Pěkný maličkosti. Já tu do tý kuchty liju Dom Pérignon, nejdražší šampaňský na světě, krmím ji černýma vejcema přímo z Pekingu a teď si k tomu přidaj její garderóbu. A taky se nechala zapsat do dramatických kursů a zčistajasna potřebuje reklamní fotky od profesionála, A kromě toho, Persky, profesor Fivish Kopkind, který učí srovnávací literaturu a vřdycky na mě žártil, ve mně poznal postavu, která se tu a tam objevuje ve Flaubertově románu. Vyhrožuje mi, že půjde za Daphne. Vidím před sebou zkázu a alimenty; vězení. Žena mě úplně zničí. Za nevěru s paní Bovaryovou skončím na Bowery.” “Co jim mám na to říct? Pracuju ve dne v noci. A co se týče osobní úzkosti, v tom jim nepomůžu. Jsem koneckonců kouzelník a žádný psychoanalytik.”

V neděli odpoledne se Emma zamkla v koupelně a odmítala reagovat na Kugelmassovy prosby. Kugelmass zíral z okna na Wollman Rink a uvažoval o sebevraždě. Škoda že je to nízko, pomyslel si, jinak bych to proved hned teď. Možná kdybych utek do Evropy a začal nový život... Třeba bych moh po Paříži prodávat *International Herald Tribune*, jako to dělávala mladá americká děvčata. Zazvonil telefon. Kugelmass mechanicky zvedl sluchátko. "Tak ji můžu přivést," řekl Persky. "Myslím, že už jsem ty mouchy vychytil." Kugelmass ožil. "Myslej to vážně?" řekl. "Opravdu na to přišli?" "Bylo to něco v převodovce. Taky mě to mohlo napadnout hned." "Persky, oni jsou génius. Jsem tam za minutu. Ještě dřív." Milenci odspěchali do kouzelníkovy bytu a Emma Bovaryová vstoupila opět do skříně i se svými krabicemi. Tentokrát k žádnému polibku nedošlo. Persky zavřel dveře, zhluboka se nadechl a třikrát zaklepal na skříň. Ozval se toužebně očekávaný mlaskavý zvuk, a když Persky nahlédl dovnitř, byla skříň prázdná. Paní Bovaryová se vrátila do stejnojmenného románu. Kugelmass si z plných plic oddechl a potřásl si s kouzelníkem rukou. "Konec," řekl. "Dostal jsem za vyučenou. Už nikdy nebudu podvádět. Přisáhám." Znovu potřásl Perskému rukou a v duchu si poznamenal, že mu nesmí zapomenout poslat vázanku jako pozornost. Za tři týdny, jednoho nádherného jarního podvečera otevřel Persky na zazvonění. Za dveřmi stál Kugelmass s provinilým výrazem na tváři. "Dobrá, Kugelmass," řekl kouzelník. "Kam chtěj tentokrát?" "Je to jen pro jednu," řekl Kugelmass. "Počasí je tak nádherné a já stárnu. Poslechnou, četli *Portnoyův problém* od Philipa Rothe? Pamatujou na Opici?" "Cena je teď pětadvacet dolarů, protože životní náklady stoupají, ale dám jim jednu cestu gratis, když jsem jim způsobil takový potíže." "To je od nich moc slušný," řekl Kugelmass, učisl si pár zbývajících vlasů a vstoupil do skříně. "Bude to fungovat?" "Doufám. Ale od té nepříjemnosti jsem to moc nezkoušel." "Sex a romantika," ozval se Kugelmass ze skříně. "Co všechno jsme ochotni snášet kvůli pěkné tvářičce." Persky hodil dovnitř výtisk *Portnoyova problému* a třikrát zaklepal. Tentokrát se místo mlaskavého zvuku ozval tupý výbuch, po němž následovala řada praskavých zvuků a vodopád jisker. Persky uskočil, dostal srdeční záchvat a padl mrtev. Ze skříně vyšlehly plameny a potom shořel celý dům.

Kugelmass, nejsa si té katastrofy vědom, měl vlastní starosti. Nepřenesl se do *Portnoyova problému*, dokonce ani do žádného jiného románu. Ocitl se místo

toho ve staré učebnici španělštiny pro začátečníky a prchal po holém skalnatém terénu, aby spasil život před velkým a chlupatým nepravidelným slovesem tener ("mít"), které ho pronásledovalo na pavoucích nohou.

PROJEV K MATURANTŮM

Více než kdy předtím v dějinách dnes lidstvo stojí na křižovatce. Jedna cesta vede k zoufalství a naprosté beznaději. Druhá k úplnému vyhynutí. Doufejme, že budeme dost moudří a vybereme si správně. Nehovořím mimochodem s žádným pocitem marnosti, nýbrž s pocitem paniky, pocházejícím z přesvědčení o absolutní nesmyslnosti bytí, který by se snadno dal mylně vykládat jako pesimismus. Ale pesimismus to není. Je to prostě zdravá obava o osud moderního člověka. (Moderní člověk je zde definován jako kterákoli osoba narozená po Nietzscheově výroku “Bůh je mrtev”, ale před slavným hitem Beatles “I Wanna Hold Your Hand”.) Tento “osud” lze vyjádřit dvěma způsoby, i když určití lingvističtí filozofové ho raději redukuje na matematickou rovnici, která se dá snadno vyřešit a dokonce i nosit po kapsách. Vyjádřeno nejjednodušším způsobem, problém zní: Jak je možné nalézt smysl života v konečném světě s daným obvodem pasu a velikostí košile? Je to velmi obtížná otázka, uvědomíme-li si, že věda nás nechala na holičkách. Je pravda, že objevila léčbu mnohých chorob, rozluštila genetický kód a dokonce dopravila člověka na Měsíc. Jenže na druhé straně, když necháme osmdesátiníka samotného v místnosti se dvěma osmnáctiletými modelkami, nic se nestane. Neboť skutečné problémy zůstávají stále tytéž. Koneckonců, dá se lidská duše zahlédnout mikroskopem? Možná — ale rozhodně byste potřebovali jeden z těch opravdu dobrých se dvěma okuláry. Víme, že ani ten nejmodernější počítač na světě nemá tak dokonalý mozek jako mravenec. Totéž bychom pravda mohli říct o mnoha příbuzných, ale s těmi se musíme setkávat pouze při svatbách a podobných příležitostech, zatímco na vědě jsme závislí pořád. Když mě začne bolet na prsou, musím jít na rentgen. Ale co když mi rentgenové záření způsobí ještě horší problémy? Než se naděju, vezou mě na operaci. Pochopitelně si nějaký medik zapálí cigaretu zrovna, když mi dávají kyslík. V příští chvíli svištím v prostěradle nad nejvyšším newyorským mrakodrapem. Tohle má být věda? Pravda, věda nás naučila, jak pasterizovat sýr. A stejně tak je pravda, že to můžete být legrace, když jsou u toho i děvčata — no ale co vodíková puma? Už jste někdy viděli, co se stane, když jedna z těch věcí nešťastnou náhodou spadne ze stolu? A kde zůstává věda, když začne člověk bádát nad věčnými záhadami? Jak doopravdy vznikl vesmír? Jak dlouho existuje? Začala hmota existovat díky prvotní explozi, anebo díky slovu Božímu? A pokud tím druhým způsobem, copak Stvořitel nemohl začít jen o čtrnáct dní dřív a trochu využit teplejšího počasí? Co máme přesně na mysli, když říkáme, že člověk je smrtelný? Kompliment to rozhodně není.

Také náboženství nás bohužel zklamalo. Miguel de Unamuno píše sice optimisticky o “nezdolné vytrvalosti vědomí”, ale to může být pěkná makačka, obzvláště při četbě Dreisera. Často mě napadá, jaký spokojený život musel vést starověký člověk, věřící v mocného a dobrotivého Stvořitele, který se sám postará o všechno. Představte si to zklamání, když uviděl, jak mu ten začíná tloustnout. Současný člověk se ovšem žádnému takovému duševnímu klidu netěší. Nalézá se uprostřed krize víry. Je, jak se módně říká, “odcizený”. Viděl hrůzy války, zažil přírodní katastrofy, navštívil seznamovací diskotéky. Můj dobrý přítel, francouzský fyzik a filozof Jacques Monod, mluvil často o nahodilém charakteru vesmíru. Věřil, že všechno v životě se děje čistou náhodou, snad jen s výjimkou jeho snídaň, kterou mu podle jeho názoru téměř určitě připravovala hospodyně. Víra v božskou prozřetelnost v nás pochopitelně budí pocit odevzdanosti. To nás však jako lidské bytosti nezbavuje odpovědnosti. Zda-liž jsem já strážným bratrem svého? Ano, jsem. Je zajímavé, že v mém případě se o tuto poctu dělím s místní zoologickou zahradou. Když už jsme pocit bezbožnosti nemohli snášet, udělali jsme si Boha z techniky. Jenže může být technika skutečnou odpovědí, když úplně nový buick, řízený mým blízkým přítelem Natem Zipským, proletí oknem kuřecího grilu, ať se stovky zákazníků rozprchnou na všechny strany? Můj opékač topinek za celé čtyři roky, co ho mám, ani jednou pořádně nefungoval. Řídím se přesně návodem a vkládám do šěrbin dva plátky chleba, ale za pár vteřin mi zas vyletí nahoru. Jednou přerazily nos teně, kterou jsem velmi miloval. Máme snad spoléhat na šrouby, matky a elektrinu, že vyřeší naše problémy? Ano, telefon je dobrá věc — a lednička taky — i klimatizační zařízení. Ale ne každé klimatizační zařízení. Například ne to, co má moje sestra Henny. Její klimatizační zařízení vydává hlasité zvuky a stejně nechladí. Když přijde opravář a prohlédne ho, ještě se to zhorší. Buď se to zhorší, anebo jí opravář řekne, že si musí koupit nové klimatizační zařízení. Když sestra něco namítá, řekne jí, ať mu dá pokoj. Ten člověk je doopravdy odcizený. A nejen to, ale ještě se pořád usmívá.

Potíť je v tom, že naši vůdci nás správně nepřipravili na technickou revoluci. Naši politici jsou naneštěstí buď neschopní, anebo prodejní. Někdy stihnou za jeden den oboje. Vláda je hostejná k potřebám malého člověka. Když měříte pod sto šedesát, tak vám váš kongresman ani nepřijde k telefonu. Nepopírám, že demokracie je pořád ta nejlepší forma vlády. V demokracii jsou alespoň chráněny občanské svobody. Třdný občan nemůže být svévolně mučen, uvězněn anebo přinucen zhlédnout některá představení na Broadwayi. V některých totalitních režimech se však dějí daleko horší věci. Když tam někoho chytí, jak si píská, odsoudí ho na třicet let nucených prací. Když si ani po patnácti letech pískat nepřestane, zastřelí ho. Ruku v ruce s tímto brutálním fašismem kráčí jeho dvojče, terorismus. Nikdy v historii neměl člověk takový

strach jako nyní, že když řízne do telecí kotlety, dojde k výbuchu. Násilí plodí další násilí a očekává se, že do roku 1990 se únosy stanou převládající formou společenského styku. Přelidněnost vyhrotila problémy až ke krizovému bodu. Statistika nám říká, že už teď je na světě víc lidí, než je potřeba k přenesení i to-ho nejtěžšího pianu. Pokud neučiníme rozmnožování přítrť, nebude v roce 2000 už kde servírovat večeři, ledaže budete ochotni prostírat na hlavách cizích lidí. Pak se ti lidé nebudou smět hodinu pohnout, než se najíte. Bude samozřejmě nedostatek energie a každý majitel auta bude mít přiděleno jen tolik benzínu, aby mohl pár centimetrů couvnout. Místo abychom těmto překáčkám čelili, uchylujeme se k únikům, jako jsou drogy a sex. Tíjeme v příliš tolerantní společnosti. Ještě nikdy se pornografii nedařilo tak dobře jako nyní. A ty filmy jsou tak mizerně nasvícené! Scházejí nám jasné cíle. Nikdy jsme se nenaučili milovat. Chybí nám vůdci a smysluplné programy. Nemáme žádný duchovní střed. Jsme unášeni samotní vesmírem a v našem zklamání a bolesti se dopouštíme hrůzného násilí jeden na druhém. Naštěstí pořád ještě známe míru. Celkem vzalo je jasné, že budoucnost před námi otevírá velké možnosti. Také před námi otevírá velké propasti. Půjde o to, abychom se propastem vyhnuli, možnostmi využili a vrátili se včas domů k večeři.

ŠILENCŮV PŘÍBĚH

Šílenství je stav relativní. Kdo může říct, kdo z nás je skutečně šílený? A tak, i když bloudím Central Parkem v šatech prořtaných od molů a v chirurgické masce, vykřikuji revoluční hesla a hystericky se směju, napadá mi ještě dosud, jestli to, co jsem udělal, bylo opravdu tak iracionální. Neboť, drahý čtenáři, já nebyl vřdycky tím, komu se lidově říká “newyorský pouliční cvok”, a nepostával jsem vřdy u popelnic, z nichž plním igelitové pytlíky kousky provázků a uzávěry od lahví. Nikoli, býval jsem kdysi velice úspěšný lékař, bydlel jsem na vznešené Upper East Side, projížděl jsem se po městě v hnědém mercedesu, švihácky oděn do celé palety tvídů od nejproslulejších módních návrhářů. Je těžké uvěřit, že já, doktor Ossip Parkis, kdysi známá tvář na divadelních premiérách, v luxusních restauracích, v koncertních sálích a na tenisových kurtech, kde všude jsem oslňoval ostrovtipem a nebezpečným backhendem, jsem nyní občas spatřen, jak jezdím na kolečkových bruslích po Broadwayi, neoholen, s ruksakem na zádech a v šaškovském kloboučku.

Dilema, které předcházelo tomuto katastrofálnímu pádu z výšin, bylo prosté. Tl jsem se řenou, na nít mi velmi záleželo a která měla okouzlující a roztomilou osobnost i duši; byla vysoce kulturní, vtipná, takže bylo potěšením trávit s ní čas. Avšak (a za to proklínám osud) sexuálně mě nevzrušovala. Ve stejné době jsem každý večer tajně mizel přes celé město na schůzku s fotomodelkou jménem Tiffany Schmeedererová, jejíž úděsná mentální úroveň byla v převráceném poměru k erotickému vyzařování, které dýchalo z každého jejího póru. Nepochybně jste, drahý čtenáři, slyšel výraz “tělo, které bys z postele nevyhodil”. Tiffanino tělo bys nejen z postele nevyhodil, ale ani by se nenechalo. Kůte jako satén či snad jako nejjemnější uzžený losos z Nového Skotska, lví hřívka kaštanových vlasů, dlouhé nohy jako proutky a tělo tak plné křivek, že přejet rukama po kterékoli jeho části bylo jako svěřt se na lochnesce. Tím nechci říct, že ta, s nít jsem přebýval, brilantní ba dokonce hluboká Olivě Chomská, byla, co se týče fyziognomie, bez půvabu. Vůbec ne. Ve skutečnosti to byla pohledná řena se všemi příslušnými vlastnostmi okouzlující a vtipné hvězdy společnosti a i v posteli si vedla nanejvýš zručně. Mořná to bylo tím, že když na Olivě dopadlo z určitého úhlu světlo, začala nevysvětlitelně připomínat mou tetu Rifku. Ne že by Olivě doopravdy vypadala jako sestra mé matky. (Rifka vypadala jako jistá postava ze řidovského folklóru jménem gólem.) Byla to jen velmi vzdálená podobnost kolem očí a to jen tehdy, když na ně správně dopadalo světlo. Mořná to bylo tímto incestním tabu anebo prostě tím, že tvář a tělo, jaké měla Tiffany Schmeedererová, se vyskytnou jednou za několik

milionů let a obvykle ohlašují příchod doby ledové či světový požár. Zkrátka a dobře, potřeboval jsem od každé z těch dvou to, co v ní bylo nejlepší. Nejdříve jsem se seznámil s Olive. Došlo k tomu po nekonečné řadě známostí, v nichž mě partnerce vřadycky něco chybělo. Moje první žena byla ne-smírně chytrá, ale chyběl jí smysl pro humor. Byla přesvědčená, že nejlegračnější z bratrů Marxových je Zeppo. Moje druhá žena byla krásná, ale scházela jí opravdová vášeň. Vzpomínám, že jednou, když jsme se milovali, došlo k zvláštní optické iluzi a na vteřinku to skoro vypadalo, že se moje žena hýbe. Sharon Pflugová, s níž jsem žil tři měsíce, byla příliš agresivní. Whitney Weisglassová zase příliš poddajná. Pippa Mondaleová, veselá vdova, udělala osudnou chybu, když se zastávala svíček ve tvaru Laurela a Hardyho. Přátelé, kteří to mysleli dobře, mě zásobovali nekonečným procesím partnerek na schůzky, bez výjimky pocházejících ze stránek hrůzostrašných povídek H. P. Lovecrafta. Inzeráty v *The New York Review of Books*, na něž jsem ze zoufalství odpovídal, se ukázaly stejně marné, jelikož “z třicetileté básnířky” se vyklubala šedesátinice, “studentka, mající v oblíbě Bacha a Beowulfa” vypadala jako lidožroutská nestvůra Grendel a “bisexualka ze San Franciska” mi řekla, že neodpovídám její představě pro řádné z obou pohlaví. Tím nechci naznačovat, že by se tu a tam nevyskytla dívka, která vypadala jako opravdová trefa: krásná žena, sexy a chytrá, z dobré rodiny a s okouzujícími způsoby. Ale podle nějakého pravěkého zákona, možná z bible nebo egyptské *Knihy mrtvých*, odmítala ona mě. A tak jsem se stal tím nejubožejším z mužů. Na první pohled jsem měl všechno, co je zapotřebí k šťastnému životu. Uvnitř jsem však zoufale hledal opravdovou lásku. Za osamělých nocí jsem přemítal o estetice dokonalosti. Je něco v přírodě skutečně “dokonalé” s výjimkou blbosti mého strýčka Hymana? Jak můžu já vyžadovat dokonalost? Já se svými milióny chyb. Začal jsem si dělat seznam svých chyb, ale nedostal jsem se za: 1. Někdy zapomíná klobouk. Těšil se někdo z lidí, které jsem znal, skutečně “smysluplnému vztahu”? Mí rodiče spolu zůstali čtyřicet let, ale to bylo ze zášti. Greenglass, kolega z nemocnice, si vzal ženu, co vypadá jako měkký tvaroh, “protože je hodná”. Iris Mermanová podváděla manžela s každým plnoletým mužem ve Velkém New Yorku. Nikdo neměl vztah, který by se skutečně dal nazvat šťastným. Brzy mě začaly pronásledovat noční můry. Zdálo se mi, že jsem v baru, kde se seznamují svobodní, a útočí na mě smečka chtivých sekretářek. Oháněly se noži a nutily mě říkat hezké věci o newyorské čtvrti Queens. Můj psychoanalytik doporučoval kompromis. Můj rabín říkal: “Usaďte se, usaďte se. Co takhle žena jako paní Blitsteinová? Řádná kráska to není, ale nikdo nedokáže líp pašovat jídlo a ruční střelné zbraně

do ghetta než ona.” Jedna herečka, která mě ujišťovala, že její opravdovou touhou je stát se servírkou v kavárně, se zdála slibná, ale během první krátké večeře bylo její jedinou odpovědí na vše, co jsem říkal: “To je betálné.” Pak jsem jednoho večera ve snaze uvolnit se po zvlášť namáhavém dni v nemocnici navštívil sám Stravinského koncert. O přestávce jsem potkal Olivě Chomskou a můj život se změnil. Olivě Chomská byla vzdělaná a nevšední, citovala Eliota a hrála jak tenis, tak Bachovy “Dvojhlasé invence” na piano. A nikdy neříkala “Senza”, nikdy na sobě neměla nic se značkou Pucci nebo Gucci a nikdy neposlouchala v rozhlase country and western nebo diskusní klub s odpověďmi na telefonické dotazy. A kromě toho byla vřdy a všude ochotná dělat cokoli a dokonce s tím sama začínat. Jaké nádherné měsíce jsem s ní strávil, než moje sexuální výkonnost (která se tuším uvádí v *Guinnessově knize rekordů*) ochabla. Koncerty, filmy, večeře, víkendy, nekonečné skvělé diskuse o všem od skákajících chůd po hinduistickou sbírku obětních hymnů. A nikdy jí z úst nevyšel blábol. Samé hluboké postřehy. A ten vtip! A samozřejmě i přiměřený odpor ke všem věcem, které si to zasluhují: k politikům, televizi, Kosmetickým operacím, sídlištní architektuře, muřům ve sportovních oblecích, přednáškám o filmech a k lidem, kteří začínají věty “V podstatě”. Ach, budiž proklet den, kdy zbloudilý paprsek světla zdůraznil ony nepopsatelné obličejové rysy a připomněl mi přihlouplý zjev tety Rifky. A budiž též proklet den, kdy si na večírku v nějakém podkrovním ateliéru v bohémské čtvrti erotický archetyp s nepravděpodobným jménem Tiffany Schmeedererová popotáhl vlněnou podkolenku a obrátil se ke mně hlasem připomínajícím myš z kreslené grotesky: “Jakého jste znamení?” Na hlavě se mi slyšitelně zjeřily vlasy a vyrazily mi tesáky jak v klasickém příběhu o vlkodlakovi. Cítil jsem se povinen odpovědět krátkou přednáškou o astrologii, předmětu, který v mých intelektuálních zájmech soupeřil s takovými hlubokými problémy, jako je psychoterapie, elektroencefalografické alfa vlny a schopnost permoniků hledat zlato. O několik hodin později jsem se nacházel ve stavu vláčnosti rozpouštěného vosku, když se jí poslední kousek oblečení bezhlučně svezl po kotnicích k podlaze, zatímco já z nepochopitelného důvodu zanotoval holandskou státní hymnu. Pak jsme se začali milovat stylem akrobatů na létající hrazdě. A tak to začalo. Alibi pro Olivě. Tajné schůzky s Tiffany. Výmluvy před ženou, jít jsem miloval a přitom svůj chtíč ukájel jinde. Vlastně ukájel s prázdnou hračkou, při jejímž doteku či zavinění mi temeno hlavy povyskočilo jako čertík z krabičky a vznášelo se v prostoru jako létající talíř. Choval jsem se nezodpovědně vůči

teně mých snů kvůli tělesné posedlosti, blížící se té, kterou Emil Jannings prožíval v *Modrém andělovi* vůči Marlen Dietrichové. Jednou jsem předstíral nemoc a poslal Olivě na Brahmovu symfonii s matkou, abych mohl vyhovět přihloupným rozmarům své smyslné bohyně, která trvala na tom, abych s ní zhlédl televizní show *To je tvůj život*, “protože dávaj Johnnyho Cashe”! Jenže když jsem splatil svůj desátek tím, že jsem přetrpěl show, ztlumila Tiffany světla a přenesla mé libido na planetu Neptun. Jindy jsem jen prohodil k Olivě, že si jdu koupit noviny. Pak jsem uháněl přes sedm bloků k Tiffany a tam skočil do výtahu, který však jako naschvál uvízl mezi patry. Přecházel jsem po svém vězení jako lev v kleci, neschopen ukojit svůj planoucí chtíč a stejně tak neschopen vrátit se domů v rozumný čas. Když mě nakonec osvobodili hasiči, slepil jsem pro Olivě historku, v níž jsem vystupoval já, dva lupiči a lochneská nestvůra. Štěstí mi přálo, a když jsem se vrátil domů, Olivě už spala. Při její vrozené slušnosti pro ni bylo nemyšlitelné, že bych ji mohl podvádět s jinou ženou, a třebaže frekvence našich pohlavních styků klesla, sebral jsem v sobě vždy dost sil, abych ji alespoň částečně uspokojil. Neustále pronásledován pocity viny jsem ji klamal chatrnými výmluvami, které přijímala s neviností anděla. Během několika měsíců na mě celé to břemeno začalo nesnesitelně doléhat. Vypadal jsem čím dál víc jako postava na obraze “Výkřik” od Edvarda Muncha. Mějte soucit s mou situací, drahý čtenáři! S tím strašným problémem, který močnatá postihuje celou řadu mých současníků a dohání je k šílenství. S faktem, že řádná příslušnice druhého pohlaví nikdy nesplňuje současně všechny vaše požadavky. Na jedné straně zející propast kompromisu. Na druhé vysilující a odsouzeníhodné jestvování podváděné lásky. Neměli Francouzi pravdu? Nebylo řešením mít ženu i milenku, a tak rozdělit zodpovědnost za různé potřeby na dvě strany? Věděl jsem, že kdybych takové uspořádání navrhl otevřeně Olivě, ať byla sebechápavější, skončil bych pravděpodobně na hrotu jejího módního britského deštníku. Unavovalo mě to, sklíčovalo a začal jsem uvažovat o se-bevraždě. Přiložil jsem si pistoli k hlavě, ale v posledním okamžiku jsem ztratil odvahu a vystřelil do vzduchu. Kulka prolétla stropem, takže paní Fitelsonová v bytě nade mnou vyskočila do vzduchu přímo na polici s knihami, kde vydržela sedět přes celé babí léto. Pak se to jeden večer všechno vyjasnilo. Najednou mi bylo zřejmé, co musím učinit, s průzračností, jaká se obvykle spojuje s účinkem LSD. Kdysi jsem vzal Olivě do kina pro pamětníky na starý film s Belou Lugosim. Lugosi coby šílený vědec v něm vymění mozek nějaké nešťastné oběti za mozek gorily. Oběť i gorila jsou přitom připoutány k operačním stolům, zatímco kolem zuří elektrická bouře. Pokud si něco takového mohl vymyslet nějaký scenárista, mohl to určitě skvělý chirurg jako já dokázat ve skutečnosti.

Nu, drahý čtenáři, nebudu vás unavovat detaily, které jsou vysoce odborné a pro laika těžko pochopitelné. Stačí říct, že jedné temné a bouřlivé noci bylo možno zahlédnout zahalený stín, jak propašovává dvě omámené ženy (jednu s tělem, při pohledu na něž muži vjížděli s auty na chodník) do nepoužívaného operačního sálu sanatoria Flower na Páté avenue. Tam, za mihotání blesků klikaticích se oblohou, stín provedl operaci, která se předtím uskutečnila pouze ve světě celuloidových fantazií, kde ji prováděl maďarský herec, jenž měl jednoho dne proměnit laciný horror v umělecký tůň. Výsledek? Tiffany Schmeedererová, jejíž duše nyní existovala v méně pozoruhodném těle Olivě Chomské, byla ke své radosti zbavena prokletí, jakým je být sexuálním objektem. Přesně podle Darwinova učení se u ní brzy vyvinula bystrá inteligence, která — i když snad nikdy nedosáhla úrovně spisovatelky Simoně de Beauvoirové — jí umožnila zbavit se pošetilého zájmu o astrologii a šťastně se provdat. Olivě Chomská, která se ke svým ostatním vynikajícím darům navíc zčistajasna stala vlastnící kosmické topografie, se za mě provdala a udělala ze mě předmět zájvu všech okolo. Jediným zádrhelem bylo, že po několika měsících blaženosti s Olivě, které se ve všem vyrovnaly pohádkám Tisíce a jedné noci, jsem z nepochopitelných důvodů začal pociťovat nespokojenost s touto vysněnou ženou a dostal místo toho zálusk na letušku Billie Jean Zapruderovou, jejíž chlapecká postava a alabamský huhňavý přízvuk nutily mé srdce provádět přemety. A tehdy jsem se vzdal místa v nemocnici, nasadil si šaškovský klobouček, vzal na záda ruksak a rozjel se na kolečkových bruslích po Broadwayi.

REMINISCENCE: LIDÉ A MÍSTA

Brooklyn: Ulice a stromořadí. Most. Všude samé kostely a hřbitovy. A cukrárny. Malý chlapec pomáhá přes ulici starci s plnovousem a říká: “Pěkný šábes.” Stařec se usměje a vyklepe chlapci na hlavu dýmku. Dítě utíká s pláčem domů... Na čtvrt’ se snese úmorné vedro a vlhkost. Obyvatelé vynášejí po večeri na ulici skládací židle, sedí a hovoří. Náhle začne sněžit. Nastane zmatek. Ulicí kráčí podomní obchodník a nabízí horké preclíky. Někdo na něj poštvě psy, kteří ho zaženou nahoru na strom. Naneštěstí pro něj v koruně stromu čekají další psi. “Benny! Benny!” Matka volá na syna. Bennymu je šestnáct, ale má už záznam v trestním rejstříku. Ať mu bude dvacet šest, půjde na elektrické křeslo. V třiceti šesti půjde na šibenici. V padesáti se stane majitelem čistírny. Jeho matka právě podává snidani. Protože je rodina tak chudá, že si nemůže dovolit čerstvé rohlíky, maže si Benny marmeládu na noviny. Stadión Ebbets Field: Baseballoví fanoušci lemuji Bedford Avenue v naději, že se jim podaří zmocnit se míčů, odpálkovaných za pravou zeď stadiónu. Po osmi směnách bez bodu se ozve z davu křik. Přes zeď přiletí míč a dychtiví fanoušci se o něj začnou tahat. Z nějakého důvodu je to fotbalový míč — nikdo neví proč. Později v sezóně majitel mužstva Brooklyn Dodgers vymění spojku za levého záložníka z Pittsburghu a pak vymění sám sebe za majitele bostonských Braves a dvě jeho nejmladší děti. Zátoka ovčíchů: Muž s ostře řezanou tváří se od srdce směje a vytahuje síť na kraby. Obrovský krab chytne do klepet jeho nos. Muž se už nesměje. Z jedné strany ho táhnou jeho přátelé, z druhé krabovi přátelé. Nikam to nevede. Slunce zapadá. Pořád se ještě přetahují. New Orleans: Jazzová kapela stojí v dešti na hřbitově a hraje smuteční pochody. Do země ukládají tělo. Teď začne hrát kapela veselý pochod a vydává se na zpáteční průvod do města. Na půl cestě si někdo uvědomí, že pohřbili nepravého. Co je horší, netrefili se ani přibližně. Člověk, kterého pohřbili, nebyl mrtvý, dokonce ani nemocný; vlastně celou tu dobu jódloval. Truchlící se vrátí na hřbitov a exhumují toho ubožáka, který hrozí, že je bude žalovat, přestože mu slibují, že mu dají vyčistit oblek a zaplatí účet. Zatím nikdo neví, kdo je vlastně mrtvý. Kapela pokračuje v hraní a všichni přihlížející jsou postupně ukládáni do hrobu, s předpokladem, že mrtvému to půjde nejlíp. Brzy se ukážete, že nikdo nezemřel, a je už pozdě shánět jiné tělo, protože na silnicích je víkendová špička. Je masopustní úterý. Všude se podává kreolské jídlo. Davy v maškarních úborech proudí ulicemi. Muž převlečený za krevetu je vhozen do kouřícího

hrnce polévky. Brání se, ale nikdo mu nevěří, že není korýš. Nakonec ukážete řídičský průkaz a je vysvobozen. Náměstí Beauregard je plné turistů. Kdysi tu provozovala Marie Laveauová kult vúdú. Nyní tam starý haitský “kouzelník” prodává panenky a amulety. Policista mu říká, aby vypadl, a dojde k hádce. Když hádka skončí, měří policista deset centimetrů. Zuří a pořád se ještě pokouší starce zatknout, ale má tak vysoký hlas, že mu nikdo nerozumí. Pak přeběhne přes ulici kočka a policista se musí spasit útekem. Paříž: Mokrý chodníky A světla — všude jsou světla! Potkávám v kavárničce pod širým nebem nějakého muže. Je to André Malraux. On si kupo-divu myslí, že já jsem André Malraux. Vysvětluji mu, že on je Malraux a já jsem jen student. Uleví se mu, když to slyší, jelikož si oblíbil madame Mal-rauxovou a hrozně by mu vadilo, kdyby to byla moje žena. Mluvíme o vátných věcech a on říká, že člověk má rozhodovat o svém vlastním osudu a že teprve když si uvědomí, že smrt je součástí života, dokážete doopravdy pochopit, co je bytí. Pak mi chce prodat králičí pracičku. Po letech se setkáme na večeri a on zase tvrdí, že jsem Malraux. Podruhé už ho při tom nechám, takže dostanu jeho ovocný koktejl. Podzim. Paříž je ochromena další stávkou. Tentokrát jsou to akrobaté. Nikdo nemetá přemety a celé město se zastaví. Brzy se stávka rozšíří i na řongléry a pak na břichomlunce. Pařížané považují tyto profese za základní sociální služby a mnozí studenti začnou s násilnostmi. Dva Alžířané jsou přistiženi při nacvičování stojky a jsou jim oholeny hlavy. Desetiletá dívka s dlouhými hnědými kučery a zelenýma očima ukryje bombu z plastické výbušniny do čokoládového dortu ministra vnitra. Po prvním soustu proletí ministr střechou Fouquetova labuřnictví a nezraněn přistane v Trřnici. Trřnice už není. Autem po Mexiku: Chudoba je obrovská. Trsy sombrero připomínají Orozcovy nástěnné malby. Je čtyřicet stupňů ve stínu. Chudý Indián mi prodá enchiladu z pečeného vepřového. Chutná skvěle a zapíjím ji trochou ledové vody. Pocítím slabý záchvěv v řaludku a pak začnu mluvit holandsky. Náhle se objeví mírná bolest v břišní krajině a způsobí, že se přehnu ve dví, jako když se zaklapne kniha. Po půl roce se probudím v mexické nemocnici úplně plešatý a v ruce svírám vlaječku Yaleovy univerzity. Byl to hrůzný zářitek a dovidám se, že když jsem byl v horečnatém deliriu na prahu smrti, objednal jsem si dva obleky z Hongkongu. Zotavuji se na oddělení plném báječných rolníků a s několika z nich se později úzce spřátelím. Je tam Alfonso, jehož matka chtěla, aby se stal mata-dorem. Nejdřív ho rozpáral býk a pak matka. A Juan, prostý chovatel vepřů,

který se neumí podepsat, ale nějak se mu podařilo zpronevěřit šest miliónu dolarů společnosti I.T.T. A starý Hernández, který cválal dlouhá léta po Zapatově boku, dokud ho velký revolucionář nenechal zatknout za to, že ho při cválání pořad okopával. Děšť. Šest dnů za sebou. Děšť, Pak mlha. Sedím v londýnské hospodě s Williem Maughamem. Jsem rozrušen, jelikož můj první román *Hrdé projímadlo* byl přijat kritikou chladně. Jediná příznivá recenze v *Timesech* byla znehodnocena poslední větou, v níž byla kniha označena za “největší sbírku oslovských klišé v evropské literatuře”. Maugham mi vysvětluje, že i když ten citát lze interpretovat různými způsoby, bylo by lepší ho v reklamách na knihu nepoužívat. Kráčíme teď po Old Brompton Road a znovu začíná pršet. Nabízím svůj deštník Maughamovi, a ten ho přijímá, navzdory skutečnosti, že už jeden deštník má. Maugham teď nese dva deštníky a já poskakují vedle něho. “Člověk nikdy nesmí brát kritiku moc vážně,” říká mi. “Jeden kritik tvrdě odsoudil mou první povídku. Vadilo mi to a roztrušoval jsem o něm jízlivé poznámky Pak jsem si jednoho dne tu povídku znovu přečetl a uvědomil si, že měl pravdu. Skutečně byla povrchní a špatně vystavěná. Nikdy jsem na tu příhodu nezapomněl a po letech, když luftwaffe bombardovala Londýn,” posvítíl jsem jím na dům toho kritika.” Maugham se odmlčí, aby si koupil a rozevřel třetí deštník, “Chce-li se člověk stát spisovatelem,” pokračuje, “musí umět riskovat a nebát se vypadat směšně. Já napsal *Na ostří nože* s papírovým kloboučkem na hlavě. V první verzi Deště byla Sadie Thompsonová papouškem, Tápeme. Riskujeme. Všechno, co jsem měl, když jsem začínal *O údělu* člověka, byla spojka ,a,.. Věděl jsem, že příběh, ve kterém bude ,a,.. by mohl být půvabný. Zbytek se vy-nořoval postupně.” Závan větra podrazí Maughamovi nohy a mrští s ním o budovu. Maugham se zasměje. Pak mi podává nejcennější radu, jakou můžete mladý autor dostat: “Na konci tázací věty dávejte vždy otazník. Divil byste se, jak je to účinné.”

ACH, TA PROKLETÁ DOBA...

Ano přiznávám se. Ano, já, Willard Pogrebin, kdysi jemný a slibný člověk, jsem vystřelil na prezidenta Spojených států. Naštěstí pro všechny přítomné mi nějaký člověk z davu přihlížejících vyrval luger z ruky, takže se kulka odrazila od vývěšního štítu McDonalдова občerstvení a zavrtila se do klobásky ve výkladní skříni Himmelsteinova uzenářství. Po krátké potyčce, v níž mi několik agentů FBI udělalo dvojitý uzel na dýchací trubici, jsem byl přemožen a dopraven na pozorování do psychiatrické léčebny. Ptáte se, jak se mohlo stát, že jsem dospěl tak daleko? Já, člověk bez vyhraněných politických názorů, který v dětství toužil hrát Mendelssohna na cello, anebo možná baletit na špičkách v největších městech světa? Všechno to začalo před dvěma roky. Byl jsem právě propuštěn z armády na základě svého zdravotního stavu, který byl následkem jistých vědeckých experimentů, prováděných na mně bez mého vědomí. Přesněji řečeno, několik nás dostalo k obědu kuře nadívané dietylamidem kyseliny lysergové. Pokus byl součástí výzkumného úkolu, majícího zjistit množství LSD, které člověk dokáže strávit, než se pokusí přeletět World Trade Center. Vývoj tajných zbraní je pro Pentagon velice důležitý. Týden předtím jsem byl zasažen šipkou, jejíž otrávený hrot měl za následek, že jsem začal vypadat a mluvit přesně jako Salvador Dalí. Kumulativní vedlejší účinky tetce postihly moje vnímání, a když už jsem přestal rozlišovat mezi svým bratrem Morrisem a dvěma na měkko uvařenými vejci, byl jsem z armády propuštěn.

Elektrošoková terapie ve vojenské nemocnici mi pomohla, i když mi lékaři omylem zapojili dráty do laboratoře behaviorální psychologie, takže jsem s několika šimpanzy sehrál Čechovův Višňový sad v perfektní angličtině. Po propuštění jsem se náhle ocitl osamělý a bez prostředků. Vzpomínám, že jsem stopoval na západ a svezli mě dva rodilí Kalifornané: charismatický mladý muž s plnovousem jako Rasputin a charismatická mladá žena s plnovousem jako Charles Darwin. Vysvětlili mi, že jsem přesně ten, koho hledají. Pokoušel jsem se jim vysvětlit, že jedu do Hollywoodu hledat poctivé zaměstnání, ale kombinace jejich hypnotických pohledů a nože velikosti vesla mě přesvědčila o jejich upřímnosti. Pamatuju, že mě odvezli na opuštěný ranč, kde mě několik mesmerizovaných dívek násilím krmilo zdravotními organickými jidly a pak se mi pokoušelo vtisknout muří nohu na čelo svářecí elektrodou. Potom jsem se stal svědkem černé mše, při níž mladí ministranti v kápích prozpěvovali latinsky "Hare Krišna". Také vzpomínám, že jsem musel brát peyotl a kokain a jíst jakousi bílou hmotu, pocházející z vařeného kaktusu, po níž se mi hlava roztočila dokola jako radarová teleskopická anténa. Další detaily mi unikly, ale

můj duševní stav to muselo ovlivnit, protože o dva měsíce později jsem byl v Beverly Hills zatčen, když jsem se pokoušel oženit s ústřicí. Po propuštění z vazby jsem zatoužil po troše duševního klidu ve snaze zachovat si, co zbývalo z mé křehké přičetnosti. Několikrát mě na ulici lákali horliví věrozvěsti, abych hledal spasení ve víře u reverenda Čou Bok Dinga, charismatické postavy s tvářím jako rozzářený měsíc v úplňku, který spojoval učení čínského filozofa Lao-c., s moudrostí milionářského podvodníka Roberta Vesca, Reverend Ding byl estét, který se zřikal veškerého světského vlastnictví přesahujícího majetek občana Charlese Fostera Kanea a hlásal dva skromné cíle. Jedním bylo vštípit všem svým následovníkům hodnoty modlitby, postu a bratrství a druhým vést je do náboženské války proti zemím sdrůženým v NATO. Po návštěvě několika bohoslužeb jsem si všiml, že reverend Ding tyje m slepé poslušnosti věřících a že jakékoli polevení v náboženské horlivosti má za následek káravě pozdvížené obočí. Když jsem podotkl, že mi připadá, jako by reverendovi stoupenci byli systematicky proměňováni v bezmyšlenkovité tupce megalomaniickým podvodníkem, bylo to pochopeno jako kritika. Za několik okamžiků mě kvapem odvedli za dolní ret do kultovní svatyně, kde mi několik nohsledů reverenda, připomínajících bojovníky japonského zápasu sumo, navrhlo, abych o svých názorech přemýšlel bez malicherného rozptylování jídlem či vodou. Aby ještě zdůraznili všeobecné rozčarování nad mými postoji, vrátili mi s ťeznou pravidelností do dásní plnou hrst čtvrtáků. Ironií osudu mě před zešílením zachránilo jedině to, že jsem neustále opakoval svou osobní mantru, která zněla “Joj”. Nakonec jsem však podlehl té hrůze a začal halucinovat. Pamatuju, že jsem viděl Frankensteina, jak se prochází parkem v Covent Gardens s hamburgrem na lyžích. Za čtyři neděle jsem se probudil v nemocnici celkem v dobrém stavu ať na pár modřin a pevně přesvědčení, že jsem Igor Stravinskij. Dozvěděl jsem se, že reverenda Dinga ťaloval jakýsi patnáctiletý Mahariši kvůli tomu, kdo z nich je doopravdy Bůh a má tudíž právo na volnou vstupenku do kina Orfeum. Spor byl nakonec vyřešen s pomocí oddělení pro vyšetřování podvodů a oba guruové byli zadrženi, když se pokoušeli zdrhnout přes hranice do Nirvány v Mexiku. Tou dobou, přestože jsem byl fyzicky nedotčen, jsem jiť dosáhl emocionální vyrovnanosti císaře Caliguly. V naději, že znovu zformuji svou oťresenou psychiku, jsem se dobrovolně přihlásil do léčebného programu s názvem PET — Perlemutterova egoterapie, pojmenovaném po jeho charismatickém zakladateli Gustavu Perlemutterovi. Perlemutter byl bývalý jazzový saxofonista a k psychoterapii se dostal ať v pozdním věku, ale jeho metoda přilákala mnoho slavných filmových hvězd, které přísahaly, že je změnila mnohem rychleji a do větší hloubky neť dokonce i astrologický sloupek v časopise *Kosmopolita*.

Skupina neurotiků, z nichž většina prodělala neúspěšnou konvenční léčbu, byla odvezena do příjemných lázní na venkově. Asi jsem měl něco tušit, když jsem spatřil ostnatý drát a dobrmany, ale Perlemutterovi podřízení nás ujišťovali, že křik, který slyšíme, je čistě primární v duchu Janowovy psychodynamické teorie. Když jsme byli přinuceni sedět v židlích s tvrdými opěradly dvaasedmdesát hodin bez přestávky, začal se náš odpor hroutit a zakrátko nám Perlemutter předčítal úryvky z *Mein Kampf*. Postupem času začalo být zřejmé, že je naprostý psychotik, jehož terapie se skládala ze sporadických výzev “Zvesela”. Někteří zklamanější pacienti se pokusili odejít, ale ke svému zármutku shledali, že ploty jsou pod elektrickým proudem. I když Perlemutter prohlašoval, že je doktorem duší, všiml jsem si, že mu neustále telefonují známí teroristé, a kdyby na poslední chvíli na tábor nezaútočili agenti lovce válečných zločinců Simona Wiesenthala, kdoví, co by se mohlo stát. Byl jsem obratem událostí pochopitelně vyveden z míry a zcyničtěl jsem. Usadil jsem se v San Francisku a vydělával si na živobytí jediným způsobem, který mi zůstal dostupný. Agitoval jsem mezi studenty na univerzitě v Berkeley a donášel jsem FBI. Několik měsíců jsem prodával agentům federální vlády drobné informace, které se hlavně týkaly plánu CIA vyzkoušet odolnost obyvatel New Yorku tím, že dá nasypat kyanid do městské vodárny. Když mi ještě nabídli, abych dělal učitele přednesu při natáčení pornografického filmu, v němž dojde ke skutečnému zavraždění sexuální oběti, dokázal jsem jakž takž vyjít. Když jsem pak jednoho večera otevřel dveře, abych došel vyhodit odpadky, skočili na mě ze stínu dva muži, přetáhli mi přes hlavu povlak od polštáře a odvezli mě v kufru auta. Pamatuju, že mi píchli nějakou injekci, a než se mi zatmělo před očima, slyšel jsem nějaké hlasy, že jsem těžší než Patty Hearstová, dcera známého novinového magnáta, ale lehčí než záhadně zmizelý odborářský předák Jimmy Hoffa. Když jsem se probudil, zjistil jsem, že jsem v temné komůrce, kde jsem pak musel tři týdny podstupovat úplnou senzorickou de-privaci. Poté mě nějací odborníci lechtali a dva muži mi zpívali písničky country, dokud jsem nesouhlasil, že udělám všechno, co po mně budou chtít. Nemohu ručit za přesnost líčení toho, co následovalo, protože je možné, že to byl výsledek vymývání mozku, ale potom mě přivedli do místnosti, kde mi prezident Ford potřásl rukou a požádal mě, jestli bych za ním nejezdil po Spojených státech a tu a tam na něj nevystřelil, ale vždy si přitom dával pozor, abych minul. Říkal, že mu to poskytne příležitost zachovat se statečně, a zároveň to odvede pozornost od skutečných problémů, s kterými se necítí schopný vypořádat. Ve svém otřeseném stavu jsem souhlasil se vším. O dva dny později došlo k incidentu u Himmelsteinova uznenářství.

PAMĚTI LUPIČE

(Na následujících stránkách uveřejňujeme výňatky z připravovaného vydání paměti Virgila Ivese, který si v současné době odpykává první ze čtyř po sobě vyměřených trestů odnětí svobody na devadesát devět let za nejrůznější trestné činy. Pan Ives by chtěl po svém propuštění pracovat ve školství.) Jasně, že jsem krad. Proč ne? Tam, kde jsem vyrůstal, člověk musel krást, aby měl na večeři. Pak musel ještě krást, aby měl na spropitné. Většina kluků kradla patnáct procent, ale já vřdycky krad dvacet, čímž jsem se stal nesmírně oblíbeným mezi číšníky. Na cestě domů z fušky jsem ještě ukrad nějaké pyťamo, abych měl v čem spát. Když byla ale teplá noc, ukrad jsem jen spodky. Byl to určitý způsob ťivota. Dalo by se říct, že jsem měl špatné vychování. Můj otec byl neustále na útěku před policajty a až do svých dvaadvaceti let jsem ho neviděl jinak než v převleku. Celá léta jsem si myslel, že je to malý, vousatý a kulhavý člověk s tmavými brýlemi; ve skutečnosti byl vysoký a světlollasý a podobal se slavnému letci Lindberghovi. Býval profesionálním bankovním lupičem, ale v šedesáti pěti letech se v tom oboru povinně odchází do důchodu, tak toho musel nechat. Posledních pár let strávil poštovními podvody, ale poštovní sazby vyletěly nahoru a on přišel o všechno. Po mémě šli taky. V té době to samozřejmě nebylo jako dnes, kdy se ťeny domáhají rovnoprávnosti a tak. Když se tenkrát dala ťena na dráhu zločinu, mohla se uplatnit jedině ve vydírání a sem tam jako ťhářka. V Chicagu používali ťeny k řízení aut, v kterých se prchalo z fušek, ale jen během stávků řidičů v roce 1926. Hrozná stávka. Trvala osm týdnů, a když nějaká parta udělala kasu a utíkala s prachama, museli jít pěšky anebo si vzít taxíka. Měl jsem sestru a dva bratry. Jenny se provdala za peníze. Nebyl to skutečný člověk — byla to hromada jednodolarovek. Můj bratr Vic to táhnul s partou padělatelů. Právě podepisoval vlastním jménem Eliotovu báseň Pustá země, když agenti federální policie obklíčili dům. Dostal deset let. Někaký bohatý kluk z nóbl rodiny, který podepsal Cantos od Ezry Pounda, se z toho dostal s podmínkou. Tomu se říká spravedlnost. Charlie — to je můj nejmladší bratr — měl nelegální sázkovou kancelář, byl překupníkem a pak lichvářem. Pořád ne a ne se najít. Nakonec ho zavřeli pro potulku. Potuloval se sedm let, než přišel na to, že je to zločin, na kterém se nedá nic vydělat. První věc, kterou jsem v ťivotě ukrad, byl bochník chleba. Pracoval jsem v Rifkinově pekařství, kde jsem vybíral marmeládu ze ťluklých koblih a plnil jsem jí čerstvé zboží. Byla to velice náročná práce, prováděná pomocí gumové hadičky a skalpelu. Když se mi zachvěly ruce, stekla marmeláda na podlahu a

starý Rifkin mě vykrákal za vlasy. Jednou přišel Arnold Rothstein, kterého jsme všichni obdivovali, a řekl, že by se chtěl dostat k bochníku chleba, ale absolutně za to odmítá platit. Naznačil, že by to byla pro šikovného kluka příležitost, jak se dostat do gangu. Pochopil jsem to jako signál a každý den jsem při odchodu strčil pod kabát krajíček žitného chleba, ať jsem po třech týdnech nasbíral celý bochník. Na cestě do Rothsteinovy kanceláře se mě zmocnily výčitky svědomí, protože i když jsem starého Rifkina nenáviděl, jeho žena mi jednou dovolila vzít domů dvě zrníčka máku z rohlíku, když mi umíral strýček. Pokusil jsem se chleba vrátit, ale byl jsem přistižen, jak se snažím přijít na to, ke kterému bochníku který krajíc patří. Než jsem se nadál, byl jsem v elmirské polepšovně. Elmira byl tvrdý lapák. Utek jsem odtamtud pětkrát. Jednou jsem se pokusil vyklouznout na korbě nákladáku, který odvážel prádlo do prádelny. Strážní pojali podezření a jeden z nich do mě šťouchal obuškem a zeptal se mě, co se mám co k čertu povalovat v koši na prádlo. Podíval jsem se mu přímo do očí a řekl jsem: “Jsem *košile*.” Hned jsem poznal, že má pochybnosti. Chodil pořád sem a tam a zíral na mě. Asi jsem trochu zpanikařil. “Jsem košile,” řekl jsem mu znova. “Modrá pracovní košile.” Než jsem stačil říct další slovo, spoutali mi ruce i nohy a byl jsem zas zpátky v báni. V Elmiře jsem se naučil všechno, co vím o zločinu: jak vybírat kapsy, jak udělat káču, jak řezat sklo — všechny parádní kousky řemesla. Například jsem se naučil (a to ani všichni profesionální zločinci nevědí), že když dojde k přestřelce s policajty, mají policajti vždycky právo na dvě první rány. Prostě se to tak dělá. Pak můžeš začít střílet sám. A když policajt řekne: “Máme dům obklíčený, vyjděte s rukama nad hlavou,” nezačnete prostě jen tak bezhlavě střílet. Řeknete: “Raději ne,” nebo: “Zrovna v téhle chvíli nemám chuť.” Existuje správný způsob, jak všechny tyhle věci dělat, ale dneska... Radši toho nechme. Během příštích pár let svého života jsem se stal nejlepším lupičem, jakého jste kdy viděli. Lidi toho namluví o Arsenu Lupinovi, ale Lupin měl svůj styl a já měl taky svůj. Jednou jsem obědval s Lupinovým synem. Byl to milý chlapec. Jedli jsme u starého Lindyho. Mladý Lupin ukrad pepřenkou, já ukrad příbory a ubrousky. Pak sebral láhev s kečupem. Já mu šlohnul klobouk. On mi ukrad deštník a jehlici do kravaty. Když jsme odcházeli, unesli jsme číšníka. Byl to pěkný úlovek. Starý Lupin začínal jako kočičí lupič. (To jsem dělat nemoh, protože jsem alergický na kočičí vousky a kýchám.) Oblékal se do vydřené kočičí kožešiny a poskakoval po střeších. Nakonec ho chytili dva chlapi ze Scotland Yardu převlečení za psy. Nejspíš jste asi slyšeli o Pusinkovém lupiči. Někam se vždycky vloupal, okrad oběť, a když to byla žena, dal jí pusu. Bylo smutné, jak ho nakonec policajti dostali: Měl svázané dvě staré vdovy a právě před nimi poskakoval a zpíval “Dej mi malou hubičku, no tak pěkně prosím”, když uklouzl na stoličce a zlomil si pánev.

Všichni tihle hoši se dostali na první stránky novin, ale já sfouknul pár fušek, které policie nikdy nerozluštila. Jednou jsem vlezl do vily, vyhodil do povětří trezor a odnesl si šest tisíc dolarů, a přitom v této místnosti spal manželský pár. Manžel se při výbuchu dynamitu probudil, ale když jsem ho ujistil, že celý zisk přijde organizaci amerických skautů, zase usnul. Chyťte jsem za sebou zanechal pár otisků prstů Franklina D. Roosevelta, který byl tenkrát prezidentem. Jindy jsem ukradl na velkém diplomatickém koktejlu jednu teně diamantový náhrdelník, když jsme si třáslí rukou. Použil jsem k tomu vysavač — starý hoover. Dostal jsem její náhrdelník i náušnice. Později, když jsem výtah váček z vysavače, našel jsem i falešné zuby, které patřily holandskému velvyslanci. Ale moje nejkrásnější fuška byla, když jsem se vloupl do Britského muzea. Věděl jsem, že v podlaze oddělení vzácných kamenů je zabudován elektronický zabezpečovací systém a že sebemenší tlak na podlahu zapne poplašný signál. Spustil jsem se světlíkem po provaze, abych se nedotkl země. Šlo to úplně hladce a za chvíli jsem se vznášel nad vitrinou se slavnými kitridgeskými diamanty. Právě když jsem vytahoval nůž na sklo, vletěl světlíkem dovnitř malý vrabec a přistál na podlaze. Ozval se poplašný signál a hned se sjelo osm hlídkových vozů. Dostal jsem deset let. Vrabec dostal doživotí. Ten pták byl za půl roku venku na podmínku. Po dalším roce ho sebrali ve Fort Worthu za to, že ukloval rabína Morrisa Klugfeina do bezvědomí. Jakou radu bych dal průměrnému majiteli domu, aby se ochránil před lupiči? V první řadě nechávejte doma rozsvíceno, když jdete ven. Musí to být alespoň šedesátiwattová žárovka; dáte menší a lupič vám vybilí dům jen z pohrdání, že šetříte na elektřině. Druhá dobrá věc je chovat psa, ale vřadycky to nepomáhá. Kdykoli jsem se chystal vykrást dům, kde měli psa, hodil jsem dovnitř nějaké maso smíchané s práškem na spaní. Když to nezabralo, namlel jsem maso a román od Theodora Dreisera v poměru jedna ku jedné. Když musíte náhodou odjet a nechat dům nehlídaný, je dobré postavit do okna vaši siluetu vyřezanou z tvrdého papíru. Stačí jakákoli silueta. Jeden člověk z Bronxu postavil do okna siluetu hollywoodského herce Montgomery Clifta a odjel na víkend. Pak šel náhodou kolem sám Montgomery Clift, a když uviděl tu siluetu, strašně ho to rozrušilo. Pokoušel se s ní zapříst rozhovor, ale když silueta sedm hodin neodpovídala, odjel Clift zpátky do Kalifornie a vyprávěl přátelům, že Newyorčani jsou snobové. Když překvapíte vetřelce, jak vám právě vykrádá dům, nepanikařte. Nezapomeňte, že je stejně vyděšený jako vy. Jedna dobrá rada je oloupit jeho Ujmete se iniciativy a seberte mu hodinky a peněženku. Pak si můžete lehnout do vaší postele a vy utečete. Jednou jsem naletěl na tuhle obranu a šel jsem šest let v Des Moines s manželkou jiného muže a třemi dětmi. Odešel jsem teprve, když

se mi podařilo překvapit jiného lupiče, který zaujal mé místo. Těch šest let, která jsem strávil s tou rodinou, bylo velice šťastných a často na ně s láskou vzpomínám, i když život v káznici má nepopíratelné přednosti.

NEJPOVRCHNĚJŠÍ ČLOVĚK

Když jsme jednou seděli v delikatesách a probírali povrchní lidi, které jsme znali, přišel Koppelman se jménem Lennyho Mendela. Koppelman říkal, že Mendel byl zaručeně a bez výjimky nejpovrchnější člověk, jakého kdy znal, a pak nám začal vyprávět následující příběh. Několik přátel pořádalo celé roky každý týden partii pokeru s víceméně stejným obsazením. Hrál se v pronajatém hotelovém pokoji o malé sumy, spíš kvůli legraci a uvolnění. Hráči sázeli a blufovali, jedli a pili a hovořili o sexu, sportu a obchodu. Po nějaké době (a nikdo nedokázal ten týden určit přesně) si hráči začali všimnout, že jeden z nich, Meyer Iskowitz, nevypadá dobře. Když se o tom zmínili, Iskowitz celou věc odbyl mávnutím ruky. “Jsem v pořádku, v pořádku,” řekl. “Kdo je na řadě?” Ale během několika měsíců vypadal čím dál hůř, a když se jednoho týdne nedostavil na partii, vzkázal, že si musel jít lehnout do nemocnice se floutenkou. Všichni vycítili strašnou pravdu, takže nebylo úplným překvapením, když o tři týdny později Sol Katz zavola Lennymu Mendelovi do televize, kde Mendel pracoval, a řekl: “Chudák Meyer má rakovinu. Lymfatické uzliny. Jedna z nejhorsích. Už se mu rozlezla po těle. Leť v Sloan-Ketteringově nemocnici.” “To je hrozné,” řekl Mendel otřeseně do sluchátka, chabě usrkl z mléčného koktejlu a náhle pocítil depresi. “Zašli jsme s Philem dneska za ním. Ten chudák nemá rodinu. A vypadá hrozně. Vždycky byl tak plný života. Joj, to je svět. No nic, leť v Sloan-Ketteringově a návštěvní doba je od dvanácti do osmi.” Katz zavěsil a zanechal Lennyho Mendela ve sklíčené náladě. Mendelovi bylo čtyřiačtyřicet a byl úplně zdravý, alespoň pokud věděl. (Náhle začal své zdravotní sebehodnocení relativizovat, aby to nezakřikl.) Byl pouze o šest let mladší než Iskowitz, a i když nebyli nejbližší přátelé, přece jen se jednou týdně za posledních pět let společně nad kartami hodně nasmáli. Chudák, pomyslel si Mendel. Asi bych mu měl poslat nějaké květiny. Nařídil Dorothy, jedné ze sekretářek televizní společnosti NBC, aby zavolala do květinářství a zařídila potřebné. Zpráva o Iskowitzově blížící se smrti na Mendela to odpoledne těžce dolehla, ale ještě víc ho začalo hnít a rozčilovat nepotlačitelné uvědomění, že se od něj očekává návštěva u pokerového partáka. Jaká nepřijemná povinnost, přemítal Mendel. Touha vyhnout se celé záležitosti v něm probouzela pocit viny, ale stejně ho děsilo pomýšlení, že by měl navštívit Iskowitze za těchto okolností. Mendel samozřejmě chápal, že

všichni lidé umírají, a dokonce čerpal jistou útěchu z odstavce, na který jednou narazil v knize a v němž stálo, že smrt není protikladem života, ale jeho přirozenou součástí; když se však skutečně soustředil na nevyhnutelnou skutečnost vlastního věčného zániku, zmocnila se ho neuvěřitelná panika. Nebyl nábožensky založen, nebyl hrdina a nebyl stoik a ve svém každodenním životě nechtěl nic slyšet o pohřbech, nemocnicích a zvláště ne o odděleních pro umírající pacienti. Když kolem něho na ulici projel pohřební vůz, nemohl se té představy zbavit celé hodiny. A nyní si před sebou představil vychrtlou postavu Meyera Iskwowitze i to, jak se sám neohrabaně pokouší vtipkovat a konverzovat. Jak nenáviděl nemocnice s jejich funkcionálními dlaždičkami a institucionálním osvětlením. Celou tu přidušenou, tichou atmosféru. A je tam vřdycky moc teplo. K zadušení. A tácy s obědy a nočníky pod postelemi a starci a mrzáci šourající se v bílých tupanech po chodbách, těžký vzduch nasycený exotickými bacily. A co když jsou všechny ty spekulace o tom, že rakovinu způsobuje virus, pravdi-vé? Já bych měl být v jedné místnosti s Meyerem Iskwowitzem? Kdo ví, jestli to není nakažlivé. Nic si nezastřejme. Co se k čertu ví o té strašné chorobě? Nic. Takže jednoho dne přijdou na to, že jedna z jejich všeobecně uznávaných nesčetných forem se přenáší kýchnutím Iskwowitze na mě. Anebo tím, že si přitiskne mou ruku na hrud'. Pomyslení, že Iskwowitz může vydechnout naposledy přímo před jeho očima, ho děsilo. Viděl svého kdysi statného známého (najednou to byl známý a ne skutečný přítel), jak se mu vytrácí před očima, jak lapá po posledním dechu a natahuje se k Mendelovi se slovy: "Neopouštěj mě — neopouštěj mě!" Panebože, pomyslel si Mendel a na čele mu vyrazil studený pot. Nemám chuť navštěvovat Meyera. A proč bych k čertu musel? Nikdy jsme si nebyli blízcí. Proboha žitého, vřdyť jsem toho člověka vídal jen jednou týdně. Výhradně kvůli kartám. Málokdy jsme si vyměnili víc než pár slov. Byl to parták do pokeru. Za pět let jsme se ani jednou neviděli mimo hotelový pokoj. Teď má na kahanu a najednou ho musím jít navštívit. Zčistajasna jsme kámoši. Vřdyť měl k sakru blít ke všem ostatním lidem kolem toho stolu. Když už, tak jsem se s ním kamarádil nejmíň ze všech. Ať si ho jdou navštívit sami. Koneckonců, kolik návštěv nemocný potřebuje? Do prčic, vřdyť umírá. Chce klid a řádná procesí prázdných utěšitelů. Tak jako tak dneska nemůžu jít, protože máme generálku. Copak si myslí, že nemám řádné povinnosti? Právě jsem se stal vedoucím výroby. Mám na starosti milión věcí. A příštích pár dní to taky nepůjde, protože budeme točit vánoční show a bude tu bláznec. Tak půjdu příští týden. To musí stačit. Koncem příštího týdne. Kdo ví? Bude vůbec koncem příštího týdne našivu? No když bude, tak tam půjdu, a když ne, tak co na tom k čertu sejde. Je to možná tvrdý postoj, ale život je taky tvrdý. V téhle chvíli se musí vyšperkovat ten úvodní monolog. Adresný humor. Ta show potřebuje víc adresného humoru. Nejen samé ořepané fóry.

S tím či oním zdůvodněním se Lenny Mendel vyhýbal návštěvě u Meyera Iskowitze dva a půl týdne. Kdykoli mu na mysli vyvstal jeho závazek, cítil se velmi provinile a cítil se ještě hůře, kdykoli se přistihl, jak se napůl těší, ať obdrží zprávu, že je po všem, že Iskowitz umřel, a on tak bude z obliga. Tak jako tak je to jisté, uvažoval Mendel, tak proč neumře hned? Proč má ten člověk scházet a trpět? Ví, že to zní bezcitně, pomyslel si pro sebe, a ví, že jsem slaboch, ale někteří lidé tyhle věci zvládají lépe než jiní. Totiž návštěvy u umírajících. Jde z toho tíseň. Jako kdybych neměl i beztak dost starostí. Ale zpráva o Meyerově smrti nepřicházela. Pouze poznámky přátel u pokerového stolu, které v Mendelovi vyvolávaly provinilé pocity. “Ty jsi za ním ještě nešel? Opravdu bys měl. Má tak málo návštěv a je za ně tak vděčný.” “Vždycky tě obdivoval, Lenny.” “Jo, měl Lennyho vždycky moc rád.” “Vím, musíš mít strašně práce s tou show, ale měl by ses pokusit zajít jednou za Meyerem. Koneckonců, kolik času ů mu zbývá?” “Půjdu zítra,” řekl Mendel, ale když se zítřek dostavil, opět návštěvu odložil. Po pravdě řečeno, když v sobě nakonec sebral dost odvahy na desetiminutovou návštěvu v nemocnici, bylo to spíše z potřeby zachovat si o sobě představu, s kterou by mohl žít, než ze soucitu s Iskowitzem. Mendel věděl, že kdyby Iskowitz zemřel a on byl příliš ustrašený nebo štitivý, aby ho navštívil, litoval by později své zbabělosti a pak ů by se nedalo nic napravit. Budu se nenávidět za svou bezcharakternost, pomyslel si, a ostatní ve mně poznají to, co skutečně jsem — egocentrického mizeru. Když na druhé straně navštívím Iskowitze a zachovám se jako muž, stanu se ve vlastních očích i v očích světa lepším člověkem. Iskowitzova potřeba útěchy a společnosti rozhodně nebyla hnací silou, která Mendela přiměla, aby ho navštívil. Teď nastane v příběhu zvrát, protože mluvíme o povrchnosti a rekordní rozměry povrchnosti Lennyho Mendela se teprve začínají rýsovat. Jednoho chladného úterního večera, deset minut před osmou (aby nemohl v nemocnici pobýt déle než deset minut, i kdyby chtěl), obdržel Mendel od vrátného nemocnice propustku z umělé hmoty, která mu dovozovala přístup do pokoje 1501, kde samotný ležel Meyer Iskowitz. Vypadal překvapivě dobře, když se vzalo v ůvahu stadium, do jakého ů choroba dospěla. “Jak se máš, Meyere?” řekl Mendel chabě a snažil se zachovat ůctyhdnou vzdálenost od postele. “Kdo je to? Mendel? To jsi ty, Lenny?” “Měl jsem moc práce. Jinak bych přišel ů dřív.” “To je od tebe milé, že ses vůbec obťoval. Jsem moc rád, že jsi přišel.” “Jak je ti, Meyere?”

“Jak mi je? Já se z toho výkresu, Lenny. Pamatuj na má slova. Já se z toho výkresu.” “To víš, že jo, Meyere,” řekl Lenny Mendel tiše hlasem stařeným nervozitou. “Za půl roku už budeš zase podvádět při kartách. Ha, ha, ha, ne, vážně, nikdy jsi nepodváděl.” Udržuj lehký tón, pomyslel si Mendel, jeden fůrek za druhým. Chovej se k němu, jako by neumíral, vzpomněl si Mendel na radu, kterou někde četl. V dusném pokojíku si Mendel představoval, kterak vdechuje mračna virulentních bacilů rakoviny, které stoupají z Iskwitzu a množí se v teplém vzduchu. “Koupil jsem ti noviny,” řekl Lenny a položil dárek na stůl. “Posad se, posad’ se. Kam utíkáš? Právě jsi přišel,” řekl Meyer vřele. “Já neutíkám. To já jen, že v instrukcích pro návštěvníky stojí, aby kvůli pohodlí pacientů omezili délku návštěv.” “Tak co je nového?” zeptal se Meyer. Mendel se smířil s tím, že bude klábosit až do celých osmi hodin, přitáhl si židli (ne moc blízko) a pokoušel se vést rozhovor o kartách, sportu, nejdůležitějších zprávách a finančnictví, trapně si celou dobu vědom základní a strašlivé skutečnosti, že navzdory Iskwitzově optimismu ten člověk už nikdy neopustí nemocnici živý. Mendel se potil a bylo mu na omdlení. Z napětí, nuceného veselí, všudypřítomného pocitu choroby a vědomí vlastní křehké smrtelnosti mu ztuhl krk a vyschlo v ústech. Chtěl odejít. Bylo už pět minut po osmé a nikdo ho k tomu ještě nevyzval. Návštěvní řád byl laxní. Poposedával na židli, zatímco Iskwitz tiše mluvil o starých časech. Po dalších pěti skličujících minutách Mendel myslel, že skutečně omdlí. Pak, právě ve chvíli, kdy měl pocit, že už to nevydrží, došlo k historické události. Dovnitř vešla slečna Hillová — čtyřicetiletá světlá, modrooká ošetrovatelka s dlouhými vlasy a neuvěřitelně krásnou tváří — věnovala Lennymu Mendelovi vřelý, okouzlující úsměv a řekla: “Návštěvní hodiny skončily. Budete se muset rozloučit.” Přímou v té chvíli se Lenny Mendel, který v životě neviděl nádhernější bytost, zamiloval. Bylo to úplně prosté. Zalapal po dechu s otevřenými ústy a s ohromným výrazem člověka, který konečně spatřil řenu svých snů. Mendela náhle rozbolelo srdce všeprostupujícím pocitem té nejhlubší touhy. Panebože, pomyslel si, je to jako ve filmu. A nemohlo o tom být ani pochyb, slečna Hillová byla v každém ohledu okouzlující. V bílém úboru sestry vypadala vlnatě a sexy, měla velké oči a plné, smyslné rty. Měla pěkné vysedlé lícní kosti a dokonale tvarovaná ňadra. Narovnávala prostěradla a přitom sladce a půvabně hovořila, dávajíc najevo vřelou starost o pacienta. Nakonec zvedla jídelní podnos a obrátila se k odchodu. Zastavila se, jen aby na Lennyho Mendela mrkla a špitla: “Raději běže. Potřebuje si odpočinout.” “Tohle je tvoje normální ošetrovatelka?” zeptal se Mendel, když odešla.

“Slečna Hillová. Je tu nová. Taková veselá. Oblíbil jsem si ji. Není tak kyselá jako některé jiné sestry. Doopravdy přátelská. A má velký smysl pro humor. No, radši bĚt. Moc rád jsem tě vidĚl, Lenny.” “Jo, jasnĚ. Já tebe taky, Meyere.” Mendel se v mlhách zvedl a odcházel chodbou, doufaje, ťe neť dojde k výtahu, potká sleĤnu Hillovou. Ta vsak nebyla nikde v dohledu, a kdyť Mendel vyšel na chladn noĤn vzduch ulice, vĚdĚl, ťe ji musí spatřit znovu. Paneboťe, pomyslel si, kdyť projtdĚl v taxiku Central Parkem, znám hereĤky, znám modelky, a tady ta mladá ošetřovatelka je krásnĚjší neť ony vsichni dohromady. ProĤ jsem na ni nepromluvil? MĚl jsem s ní zapříst rozhovor. Rád bych vĚdĚl, jestli je vdan. Ale ne — přece je to sleĤna Hillov. MĚl jsem se na ni vyptat Meyera. SamozřejmĚ, jestli je nov... Probral vsichni vĚci, kter mĚl udĚlat, ale neudĚlal. MĚl pocit, ťe propsl obrovskou šanci, ale pak se utĚšil myšlenkou, ťe alespoň ví, kde sleĤna Hillov pracuje, a mťte ji znovu vyhledat, jakmile se vzpamatuje. Napadlo ho, ťe se nakonec mťte ukázat, ťe sleĤna Hillov je hloup nebo nudn jako tolik krásných ťen, s nimiť se v zbavnm přmyslu setkával. Byla ovšem ošetřovatelka, coť mohlo znamenat, ťe její zájmy jsou hlubší, lidštĚjší, mĚnĚ sobeck. Anebo to mohlo znamenat, ťe kdyby ji poznal lépe, ukázalo by se, ťe je to vynaeĤka noĤnkť bez špetky představivosti. Ne — ťivot přece nemťte být tak krut. Pohrval si s myšlenkou, ťe na ni poĤk před nemocnicí, ale bál se, ťe sleĤna Hillov zmĚn turnus a on ji zmesk. A také se bál, ťe by se jí mohl dotknout, kdyby ji oslovil na ulici. Přst den přel znovu navtvit Iskowitze a přnesl mu knihu *Slavn sportovní povídky*, aby jeho nvtva nebyla tak npadn. Iskowitz byl překva-pen a potĚšen, ťe ho vidí, leĤ sleĤna Hillov ten veĤer neslouťila a msto ní proplula místností sem a tam muťatka jmĚnem sleĤna Caramanulisov. Mendel s pottmi zakrýval zklamání a pokoušel se projevovat zájem o to, co říká Iskowitz, ale nešlo mu to. Iskowitz byl ponĚkud pod sedativy, a tak si ani nevil, ťe Mendel je roztrťit, nervzn a nemťte se doĤkat, aby uť byl pryĤ.

Mendel se vrtl další den a nalezl andĚlsk předmĚt svých snť v Iskowitzov přítomnosti. KoktavĚ se pokoušel o rozhovor, a kdyť odcházel, po-dařilo se mu na chodbĚ dostat do její blízkosti. Vyslechl rozhovor sleĤny Hillov s jinou mladou ošetřovatelkou a získal dojem, ťe sleĤna Hillov m chlapce, s nmť jde druhý den veĤer na muzikál. Pří ěekn na výtah se Mendel pokoušel vypadat nenápadnĚ a přítom dychtivĚ poslouchal, aby zjistil, jak je milostn vztah sleĤny Hillov vtn, ale vsichni detaily se mu zachytil nepodařilo. Zdálo se, ťe je zasnouben, i kdyť nenosila prsten, protoťe mĚl dojem, ťe ji slyšel o nĚkom mluvit jako o snoubenci. Cítil se odrazen a představil si ji jako zboťňovanou partnerku nĚjakého mladého doktora, moťn brilantního chirurga,

s ním sdílí řadu profesionálních zájmů. Když se výtah zavřel, aby ho dopravil do přízemí, zůstal mu v paměti poslední pohled na slečnu Hillovou, jak odchází chodbou, tiše rozpráví s druhou ošetřovatelkou, svůdně se pohupuje v bocích a její krásný melodický smích zaplašuje tíživé ticho onkologického oddělení. Musím ji mít, pomyslel si Mendel, stravován touhou a vášní, a nesmím to pohnojit, jako s tolika jinými v minulosti. Musím postupovat rozumně. Ne moc rychle; to je vředy můj problém. Nesmím jednat ukvapeně. Musím toho o ní víc zjistit. Je skutečně tak báječná, jak si představuju? A jestli je, jak mnoho jí váte k tomu druhému člověku? A i kdyby ten člověk neexistoval, měl bych vlastně vůbec nějakou šanci? Pokud je volná, tak nevidím důvod, proč bych se jí nemohl dvořit a získat ji. Anebo ji tomu člověku dokonce přebrat. Ale potřebuju čas. Čas, abych se toho o ní víc dozvěděl. Pak čas, další čas, abych na ní mohl pracovat. Abych s ní mohl mluvit, smát se, zapůsobit na ni svou duchaplností a humorem, pokud něco takového mám. Mendel si málem mnul dlaně jako šlechtic z rodu Medicejských a sbíhaly se mu sliny. Nejrozumnějším plánem je se s ní setkávat, když navštěvuji Iskowitze, a pomaličku, bez naléhání si ji získávat. Musím na to jít oklikou. Moje taktika jít přímo k věci mě v minulosti příliš mockrát zklamala. Musím zachovat rovnováhu. Když Mendel dospěl k tomuto závěru, začal navštěvovat Iskowitze každý den. Pacient nemohl uvěřit svému štěstí, jakého má oddaného přítele. Mendel pokaždé přinášel hodnotný a dobře promyšlený dárek. Takový, který by mu pomohl stoupnout v očích slečny Hillové. Krásné květiny, životopis Tolstého (slyšel ji říkat, jak moc se jí líbila *Anna Kareninová*), Wordsworthovy básně, kaviár. Iskowitz byl Mendelovým výběrem ohromen. Kaviár nenáviděl a o Wordsworthovi v životě neslyšel. Mendel tak tak že nepřinesl Iskowitzovi starožitné náušnice, i když viděl jedny, o nichž si byl jistý, že by slečnu Hillovou okouzly. Uchvácený nápadník využíval každé příležitosti, aby zapředel s Iskowitzovou ošetřovatelkou rozhovor. Dozvěděl se, že je skutečně zasnoubená, ale má určité pochybnosti. Její snoubenec byl právník, a ona snila o tom, že se provdá za někoho, kdo má víc společného s uměním. Její chlapec Norman byl však nicméně vysoký, tmavý a útasný, a fyzicky méně oslnivý Mendel po tomto popisu značně poklesl na duchu. Mendel pokaždé vytruboval své úspěchy a myšlenky slábnoucímu Iskowitzovi tak hlasitě, aby to slečna Hillová slyšela. Vycítil, že na ni asi dělá určitý dojem, ale pokaždé, když se jeho postavení začalo zdát slibné, vstoupily do rozhovoru její a Normanovy plány do budoucna. Ten Norman má ale štěstí, pomyslel si Mendel. Tráví s ní čas, společně se smějí a plánují, on tiskne své rety k jejím, svléká ji z ošetřovatelského stejno kroje — snad ne úplně. Panebože! Mendel povzdychl, vzhledl k nebi a zoufale zavrtěl hlavou.

“Ani nevíte, co ty návštěvy pro pana Iskowitze znamenají,” řekla jednoho dne slečna Hillová Mendelovi a při jejím okouzlujícím úsměvu a pohledu velikých očí se mu zrychlil puls. “Nemá příbuzné a většina jeho přátel má tak málo volného času. Věřím ovšem v teorii, že většina lidí ve skutečnosti nemá dost soucitu nebo odvahy, aby trávili příliš mnoho času s umírajícím. Lidé umí-rajícího pacienta odepíší a raději na to nemyslí. Proto mám pocit, že vy se chováte — no — prostě skvěle.” Zprávy o Mendelově dojemné péči o Iskowitze se roznesly a při kařtodydenní partii pokeru byl přímo středem obdivu ostatních hráčů. “To, co děláš, je ohromné,” řekl Phil Birnbaum Mendelovi u karetního stolku. “Meyer mi říkal, že nikdo ho nechodí navštěvovat tak pravidelně jako ty, a tvrdí, že se na to dokonce i parádíš.” Mendel v myšlenkách prodléval u boků slečny Hillové, které mu nešly z hlavy. “Tak jak je mu? Je statečný?” zeptal se Sol Katz. “Kdo je statečný?” řekl Mendel zasněně. “Kdo? O kom mluvíme? Chudák Meyer.” “Ach, eh, — jo. Statečnej. Jasně,” řekl Mendel, aniž si uvědomil, že právě drtí fullhouse. Týdny plynuly a Iskowitzův stav se zhoršoval. Jednou zesláble vzhlédl k Mendelovi, který stál nad ním, a zamumlal: “Lenny, já tě miluju. Doopravdy.” Mendel uchopil Meyerovu vztaženou ruku a řekl: “Díky, Meyere. Poslechni, byla tu dnes slečna Hillová? Co? Mohl bys mluvit trochu hlasitěji? Je ti špatně rozumět.” Iskowitz chabě přikývl. “Aha,” řekl Mendel, “tak o čempak jste spolu mluvili? Šla řeč také o mně?” Mendel se pochopitelně neodvažoval pokusit o slečnu Hillovou přímo, protože by, l v nepřijemném postavení. Nechtěl, aby jí byt jen napadlo, že chodí do nemocnice tak často z nějakého jiného důvodu než navštěvovat Meyera Iskowitze. Když byl pacient už na prahu smrti, inspirovalo ho to někdy k filozofování a pak říkal věci jako: “Jsme tady a nevíme proč. Všechno skončí, neť si vůbec uvědomíme, co nás sebralo. Celý vtíp je v tom, dokázat si užít kařtdou chvílí. Být nařivu znamená být šťastný. A přesto věřím, že Bůh existuje, a když se koleni sebe rozhlédnu a vidím, jak mi do oken proudí sluneční světlo, nebo jak večer vycházejí hvězdy, vím, že Bůh má nějaký konečný plán a že ten plán je dobrý.” “Jasně, jasně,” odpovídal Mendel. “A co slečna Hillová? Chodí ještě pořád s Normanem? Zjistil jsi, oč jsem tě řádal? Jestli tu bude, ať ti budou zítra dělat testy, tak se jí zeptej.” Jednoho deřtívého dubnového dne Iskowitz zemřel. Neť vydechl naposledy, řekl Mendelovi znovu, že ho miluje a že Mendelova péče o něj v těch posledních měsících byla nejdojemnějším a nejhlubším zářitkem, jaký kdy měl

s jiným člověkem. Čtrnáct dní nato se slečna Hillová rozešla s Normanem a začala chodit s Mendelem. Měli milostný poměr, který trval rok, a pak šli každý svou cestou. “To je teda příběh,” řekl Moscowitz, když Koppelman skončil s vyprávěním o povrchnosti Lennyho Mendela. “Dokazuje to, že někteří lidé prostě za nic nestojí.” “Já to tak nepochopil,” řekl Jake Fishbein. “Vůbec ne. Ten příběh ukazuje, že láska k ženě pomůže muži alespoň na chvíli překonat strach ze smrtelnosti.” “O čem to mluvíte?” vmísil se Abe Trochmann. “Pointa příběhu je v tom, že umírající těží z náhlého milostného vzplanutí svého přítele.” “Ale vždyť přece nebyli přátelé,” namítl Lupowitz. “Mendel tam šel jen z povinnosti. A vracel se tam kvůli vlastním sobeckým zájmům.” “Co na tom záleží?” řekl Trochmann. “Iskowitz pocítil lidské teplo. Zemřel spokojeně. A jestli motivací byl Mendelův chtíč po ošetrovatelce — tak co má být?” “Chtíč? Kdo říkal chtíč? Mendel, prese všechnu svou povrchnost, se možná poprvé v životě doopravdy zamiloval.” “Co na tom sejde?” řekl Bursky. “Komu záleží na tom, v čem je pointa toho příběhu? Jestli vůbec nějakou pointu má. Byla to zábavná anekdota. Ob-jednejme si.”

OBSAH

WOODY ALLEN	2
METTERLINGOVY SEZNAMY	5
MAFIE ZBLÍZKA	10
MOJE FILOZOFIE	14
ANO, ALE DOKÁŽTE TO PARNÍ STROJ?	17
SMRT KLEPE NA DVEŘE	20
KORRESPONDENCE GOSSAGE-VARDEBEDIAN	27
VZPOMÍNKY NA DVACÁTÁ LÉTA	32
TROCHU HLASITĚJI, PROSÍM	35
VELKÝ ŠÉF	40
ZAMYŠLENÍ NAD PARAPSYCHICKÝMI JEVY	47
DĚVKA Z MENZY	52
KDYBY BYLI IMPRESIONISTÉ DENTISTY	57
HROZBA LÉTAJÍCÍCH TALÍŘŮ	61
ZHRZEN OSUDEM	66
OBRANA ALLENOVA	71
POSTAVA KUGELMASSE	75
PROJEV K MATURANTŮM	85
ŠÍLENCŮV PŘÍBĚH	88
REMINISCENCE: LIDÉ A MÍSTA	93
ACH, TA PROKLETÁ DOBA...	96
PAMĚTI LUPIČE	100
NEJPOVRCHNĚJŠÍ ČLOVĚK	104
OBSAH	112

WOODY ALLEN VEDLEJŠÍ PŘÍZNAKY Čtení na dovolenou Z anglických originálů Getting Even (Random House, New York 1971), Without Feathers (Sphere Books, London 1980) a Side Effects (Ballantine Books, New York 1981) vybral a přeložil Michael Ťantovský. Kresba na obálce Jirí Slíva. Graficky upravil Miloslav Fulin. Vydal Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, n.p., jako svou 5 046. publikaci v redakci krásné literatury. Praha 1990. Odpovědný redaktor Jan Zelenka. Výtvarný redaktor Miloš Novák. Technická redaktorka Karolína Kotlářova. Vytiskly Tiskařské závody, s.p., závod 2, Praha 1, Karmelitská 6. AA 7,41, VA 7,62. 605-22-825. Vydání druhé. Náklad 25 000 výtisků. 13/34 01-059-90